

OBRANA

Ďakujeme,
Petra!

Protilietadlovci v Lešti

Po ročnom boji s pandémiou sa príslušníci nitrianskej protilietadlovej raketovej brigády od 19. do 30. apríla napokon dostali aj do výcvikového priestoru. Podľa veliteľa brigády plukovníka Jozefa Paňka v Centre výcviku Lešti plnili do konca apríla výcvikové úlohy. Na vyvedení sa zúčastnili tri stovky príslušníkov brigády so stovkou pásovej, kolesovej a špeciálnej techniky.

Jednotky protivzdušnej obrany vyzbrojené systémami S-300 PMU, 2K12 Kub a 9K38 Igla si precvičili výcvik v taktickej príprave, v bojovej službe a nácviky riadenia palby na reálne vojenské ciele, ktoré simulovali lietadlá taktického krídla Sliač.

Sústredenú prípravu brigády ukončili takticko-poradové cvičenia a taktické cvičenia stupňa skupina/oddiel.

Text a foto: Jozef Žiak

Vážení čitatelia mesačníka Obrana, milí kolegovia a kolegyně, posledné týždne sú pre nás všetkých stále ešte poznačené zápasom s pandémiou. Jar sa naplno rozbieha, no pandémia ochorenia Covid-19 – vrátane jej všemožných vplyvov na otázky obrany a bezpečnosti – ustupuje len postupne a pomaly. Tempo zápasu s pandémiou by nám však nemalo dovoliť prehliadnuť iné významné momenty

a míľniky v otázkach bezpečnosti na Slovensku a vo svete.

Jedným takým míľnikom je zaiste ohlásenie blížaceho sa konca takmer 20-ročnej misie vojsk Severoatlantickej aliancie v Afganistane. Je to dôležitý moment pre Alianciu, ako aj pre Slovensko – pre naše ministerstvo i pre naše ozbrojené sily. Dovoľte mi krátko na tento moment upriamiť pozornosť aj tu, na prvých stranách májovej Obrany.

Misia spojencov v Afganistane sa skončí 11. septembra 2021. Na tomto dátume sa štáty Aliancie nezhodli náhodou. Práve v tento deň uplynie 20 rokov od tragických teroristických útokov na „Dvojičky“ v New Yorku. Bol to práve boj proti medzinárodnému terorizmu, ktorý motivoval samotný vstup spojencov do Afganistanu a ktorý motivoval nasledujúce súdržné a solidárne pôsobenie spojencov počas celých 20 rokov trvania tejto misie.

Od momentov slovenského vstupu do NATO sa Afganistan stal dôležitým aspektom práce aj nášho rezortu a našich ozbrojených síl. Desiatky našich civilov a tisíce našich vojakov strávili v Afganistane týždne, mesiace, niektorí aj roky. Ak v súvislosti s Afganistanom vyzdvihujeme solidaritu a súdržnosť spojencov, za tú vďačíme všetkým z vás, ktorý ste sa na slovenskom príspevku do tejto misie podieľali.

Z mojej pozície mi preto pri tejto príležitosti dovoľte vyjadriť úprimnú vďaku za profesionalitu a nasadenie všetkým vám, pre ktorých sa spojenecké pôsobenie v Afganistane stalo na istý čas každodennou prácou. S osobitnou vďakou a úctou si pri tejto príležitosti spomínam aj na pamiatku troch príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorí v Afganistane v roku 2013 prišli o život.

Jedna veľká kapitola v Afganistane je za nami, ďalšie – počnúc pokračovaním zápasu s pandémiou – nás čakajú. Prajem vám všetkým oddych a inšpiráciu pri čítaní ďalšieho čísla Obrany.

Jaroslav Nad'
minister obrany Slovenskej republiky

ČÍSLO MESIACA

Vzhľadom na to, že vlaňajšok bol pre slovenských včelárov najťažším za posledných **30** rokov, štátny podnik rezortu obrany Vojenské lesy a majetky SR prerozdelil medzi **24** včelárov, ktorí v roku 2020 včelárili na jeho pozemkoch, dotácie vo výške **7 340** eur.

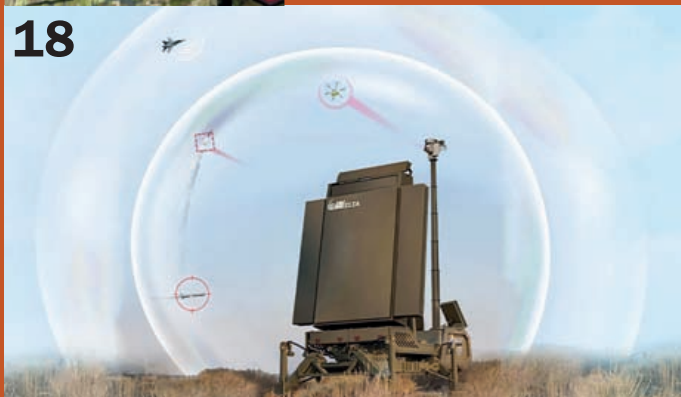
4

8

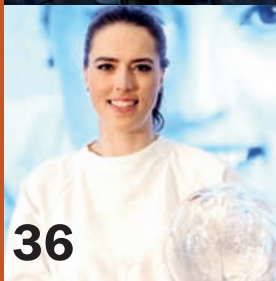
16

18

28

36

38

- 4 Vzniklo Spoločné operačné veliteľstvo OS SR
- 7 Slovensko je 17 rokov v NATO
- 8 Trebišovský motorizovaný prápor cvičil v Lešti
- 12 NATO sťahuje vojakov z Afganistanu
- 14 Vojenské lesy ochraňujú prírodu
- 16 Rozhovor s hlavným poddôstojníkom OS SR šbnrtm. Marcelom Kaniakom
- 18 TÉMA: Nové radary

- 24 Kolesový obrnený transportér BTR-152
- 26 Ukrajinský Sokol rozpál krídla
- 28 Vojenský hasič Juraj Michalička zachránil život
- 30 Sociálne zabezpečenie vojakov po novom
- 32 Zmeny vo vojenstve v dôsledku napoleonských vojen
- 34 Symbolika osobnej pečate 2
- 36 Snežná kráľovná Petra Vihová
- 38 Výročná správa NATO za rok 2020
- 40 Ekonomika hackera 2
- 41 Military English: NATO 2030 – The Way Forward
- 43 Hitparáda klamárov
- 44 Etiketa pre časy pandémie
- 46 Partizáni na Slovensku
- 47 Odznak Československý partizán

NA TITULNEJ STRANE: Členka Vojenského športového centra Dukla Petra Vihová sa stala držiteľkou Svetového pohára v zjazdovom lyžovaní 2020/2021. • Foto: SITA

Vznik a ciele

Od 1. apríla 2021 pôsobí v Banskej Bystrici
Spoločné operačné veliteľstvo Ozbrojených síl SR.

„Vznik spoločného operačného veliteľstva je významným míľnikom pre naše ozbrojené sily. Jeho vytvorením sa oblasť operačného velenia presunula pod jednu strechu, čím sa celý proces plánovania a riadenia výrazne zefektívni,“ povedal minister obrany Jaroslav Naď počas slávnostného otvorenia veliteľstva 8. apríla. „Verím, že nová zložka bude prínosom pre celé ozbrojené sily, či už počas pomoci pri katastrofách a živelných pohromách, v boji proti pandémie, ako aj pri plnení ďalších úloh,“ dodal minister.

Domáce aj medzinárodné

Vznik veliteľstva uvítal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko slovami: „Ozbrojené sily dlhodobo počítali s tým, že si zachovajú všetky tri stupne velenia – strategické, operačné aj taktické – ale s tým, že jeden z týchto stupňov by sa vytváral až v čase krízy na báze príslušníkov jednotlivých síl. Pri prehodnocovaní aktuálnej situácie a zmien, ktoré nastali v bezpečnostnom prostredí, hrá hlavnú rolu čas. Vytváranie podstatného prvku obrany ad hoc v čase krízy sa ukázalo ako priveľké riziko. Absencia operačného veliteľstva sa potvrdila ako jeden zo základných nedostatkov napríklad v rámci komplexných štábnych nácvikov už v roku 2019. No aj pri riešení situácie v boji proti Covid-19, keď generálny štáb musel vytvoriť spoločné operačné centrum.“

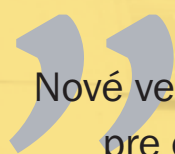
Generál Zmeko a popri ňom aj jeho bývalý zástupca generálporučík Josef Pokorný a náčelník štábu strategického plánovania GŠ brigádny generál Peter Babiár pri kreovaní zámeru vytvoriť SOV nevychádzali len z vlastných analýz. „Náš zámer som konzultoval na úrovni náčelníkov generálnych štábov vo Vojenskom výbore NATO aj počas stretnutí s partnermi V4. Každá krajina má svoj prístup, no operačné veliteľstvo je štandardný prvok ozbrojených síl. Náš prístup je veľmi blízky tomu v Poľsku,“ porovnal generál Zmeko a dodal: „Za nasadenie pri kreovaní SOV vďačím mnohým kolegom, no menovite spomeniem súčasného veliteľa pozemných síl generálmajora Ivana Pacha. V tom čase pôsobil v pozícii zástupcu náčelníka štábu veliteľstva spoločných síl NATO v holandskom Brunssume – a to je vlastne operačné veliteľstvo Aliancie.“

Bez zvýšenia počtov

„Bolo dôležité, aby sa so zriadením SOV vnútorne stotožnilo velenie ozbrojených síl, riešiť také dôležité veci len rozkazom by bolo málo,“ pokračoval náčelník generálneho štábu. „Postupovali sme krok za krokom. Najskôr vzniklo 1. októbra v Banskej Bystrici doktrínálne centrum. Tým sme vytvorili jadro budúceho SOV a centrum bolo zároveň poverené spracovaním množstva dokumentov, týkajúcich sa prechodu kompetencií, plánovania, rozpočtovania a podobne. Vďaka našej pripravenosti a podpore politického vedenia rezortu mohlo SOV začať svoju činnosť už 1. apríla, s očakávanou operačnou spôsobilosťou do 24. septembra.“

Spoločné operačné veliteľstvo sa bude podieľať na tvorbe doktrín, štandardov a predpisov pre všetky súčasti ozbrojených

Nové veliteľstvo bude prínosom
pre operácie domáceho
a zahraničného krízového
manažmentu aj pri
obrane krajiny.

síl, bude plánovať a riadiť operácie domáceho krízového manažmentu aj veliť vojenským operáciám na obranu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky. Bude sa podieľať na podpore medzinárodných operácií a na plnení medzinárodných záväzkov. „Generálny štáb ako strategický stupeň velenia implementuje politické zadania do vojenskej reality, a naopak, vedeniu rezortu a vláde poskytuje vojenské odporúčania a návrhy riešenia prípadných krízových situácií. Pripravuje, koordinuje a harmonizuje procesy obranného plánovania, rozpočtovania, rozvoja či personálnej politiky, skrátka všetko, čo mu vyplýva zo strategického postavenia. Nie zriedka však zároveň musí riešiť obrovské množstvo operatív, ktorá mu neprináleží a bude teraz na pleciah približne dvestočlenného SOV. Počty sú vrátane občianskych zamestnancov,“ pokračoval Daniel Zmeko. „Všetky tabuľkové miesta profesionálnych vojakov sem však boli presunuté z iných súčastí Ozbrojených síl SR, ani jedno nebolo vytvorené navyše. Zároveň si musíme uvedomiť, že vychovať dobrého príslušníka akéhokoľvek veliteľstva už od práporného stupňa vyššie je dlhodobá záležitosť a týchto ľudí si treba vážiť.“

Moderný národný klenot

Ak generál Zmeko konštatoval, že nové veliteľstvo dostalo ako svoje sídlo národný a historický klenot, brigádny generál Martin Michalko, zástupca veliteľa SOV, naňho nadviazal: „SOV budujeme ako moderné veliteľstvo, ktoré nevyhnutne vyžaduje podmienky zodpovedajúce 21. storočiu. Na druhej strane je tu kontext veliteľskej budovy – národnej kultúrnej pamiatky, ktorá nesie silný historický odkaz. Počas SNP tu pôsobili velitelia Povstania generáli Rudolf Viest a Ján Golian, sídlil v nej štáb 1. čs armády na Slovensku. Skĺbenie týchto hľadísk s potrebou stavebných úprav je náročné. Som však presvedčený, že vďaka podpore generálneho štábu a vedenia ministerstva obrany sa nám to podarí.“

Veliteľom spoločného operačného veliteľstva bol vymenovaný generálmajor Ondřej Novosad. V minulosti okrem iného velil našim vojenským kontingentom v Kosove aj Iraku, bol veliteľom pozemných síl a naposledy slúžil v pozícii vojenského predstaviteľa Slovenskej republiky pri NATO a EÚ v Bruseli. Zdravotná indispozícia mu však neumožnila zúčastniť sa na slávnostnom otvorení. Brigádny generál Michalko aj zaňho a ostatných kolegov konštatoval, že spoločné operačné veliteľstvo hneď po svojom zriadení úspešne absolvovalo úvodný komplexný štábný nácvik a má pripravenú tzv. cestovnú mapu na dosiahnutie plnej operačnej spôsobilosti. Vráťane postupného preberania niektorých kompetencií od generálneho štábu. Súvisí s tým aj dopĺňanie personálu: „Máme priestor na prípravu ľudí formou kurzov na Slovensku aj v zahraničí. Príslušníci SOV musia byť schopní zvládnuť plnenie náročných úloh nielen na našom území, ale aj v aliančnom prostredí.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, kpt. Peter Poldruhák

Vraciame sa z Afganistanu

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa 14. apríla prostredníctvom videokonferencie zúčastnil na mimoriadnom zasadnutí Severoatlantickej rady s ministrami obrany a zahraničných vecí členských krajín NATO. Ústrednou témou bolo pôsobenie spojeneckých vojsk Aliancie v Afganistane. „Rozhodnutie NATO o začatí sťahovania síl z Afganistanu je dôkazom toho, že naše pôsobenie prináša konkrétne výsledky v podobe nastolenia udržateľného relatívne bezpečného stavu. Aj vďaka slovenským príspevkom v operácii sa podarilo zabrániť teroristickým skupinám získať v krajine útočisko,” povedal šéf rezortu obrany, ktorého na rokovaní sprevádzal štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Martin Klus. Spresnil, že bezpečné sťahovanie našich síl sa uskutoční medzi 1. májom až 11. septembrom tohto roka.

Prieskum trhu pokračuje

V priestoroch Vojenského technického a skúšobného ústavu na Záhorí prebiehali statické a dynamické ukážky bojového vozidla pechoty spoločnosti General Dynamics European Land Systems (GDELS). Zúčastnili sa na nich minister obrany Jaroslav Naď, štátny tajomník Marian Majer, náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Daniel Zmeko aj národný riaditeľ pre vyzbrojovanie MO SR Jozef Zekucia. Zmyslom prezentácie bolo predstaviť technické vlastnosti, funkčné parametre a praktické ukážky v jazde a streľbe v teréne bojového vozidla ASCOD. Súčasťou ukážky boli aj rozhovory o možnostiach zapojenia podnikov domáceho obranného priemyslu v rámci výroby a nasledujúceho dodania nového typu pásových obrnených vozidiel pre potreby Ozbrojených síl SR.

► Návšteva vzdušných síl

Minister obrany Jaroslav Naď so štátnym tajomníkom Marianom Majerom 9. apríla zavítali medzi príslušníkov vojenskej hudby, ktorá sídli v priestoroch taktického krídla Sliač. Nasledujúci deň pokračovali návštevou priestorov 4. roty rádio-lokačného prieskumu Močiar, kde ministra obrany a štátneho tajomníka sprevádzali zástupca náčelníka generálneho štábu generálporučik Ľubomír Svoboda a veliteľ vzdušných síl brigádny generál Róbert Tóth.

► Sľuby meníme na realitu

Minister obrany Jaroslav Naď 16. apríla opäť navštívil útvary v Michalovciach, aby sa presvedčil o pokroku v plánovaných investíciách do zanedbanej infraštruktúry. V michalovských

mestských kasárňach rekonštruovali jednu z budov v zlom stavebno-technickom stave. Súčasťou výjazdu bola aj návšteva Vojenského výcvikového priestoru Kamenica nad Cirochou. Ministerstvo obrany vyčlenilo na modernizáciu a rekonštrukciu budov v michalovských kasárňach 4 126 800 eur.

► Štátny tajomník vo Švédsku

Štátny tajomník Marian Majer 13. apríla navštívil Švédsko. Spolu so zástupcami OS SR navštívil spoločnosť BAE Systems Hägglunds v rámci prieskumu trhu, ktorý rezort obrany realizuje na splnenie medzinárodného záväzku - vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády. Na ukážkach techniky sprevádzala delegáciu zástupkyňa náčelníka ozbrojených síl brigádna generálka Laura Swaan Wredeová.

► L-39 NG na Sliači

Štátny tajomník Marian Majer sa 20. apríla zúčastnil na prezentácii podzvukového lietadla L-39 NG v priestoroch Taktického krídla generálmajora Otta Smika Sliač. Nové cvičné lietadlo

predstavili príslušníkom ozbrojených síl zástupcovia spoločnosti Aero Vodochody. Štátny tajomník pri tejto príležitosti diskutoval s vojakmi aj o plánovanom zaradení nových stíhacích lietadiel F-16 do výzbroje vzdušných síl.

17 rokov v Aliancii

Rezort obrany si pripomenul 17. výročie vstupu Slovenskej republiky do Severoatlantickej aliancie netradične. „Stabilita, ktorú poskytuje Aliancia členským štátom NATO, je základom pre prosperitu, slobodu a príležitosti pre občanov Slovenska, Spojených štátov a celej Európy. V spolupráci s Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Vzdušnými silami Ozbrojených síl SR s potešením predstavujeme krátke video, ktoré zobrazuje talentovaných pilotov počas výcviku a naše strategické partnerstvo. Slovenskí piloti budú čoskoro lietať na jedných z najvyspelejších nadzvukových stíhacích lietadiel F-16 v službách slovenskému národu. Títo piloti sú pýchou zručností, schopností a statočností slovenských ozbrojených síl,“ povedala na margo jubilea veľvyslankyňa Spojených štátov amerických Bridget Brinková.

V týchto mesiacoch prebieha intenzívna spolupráca medzi Slovenskom a Spojenými štátmi americkými počas výcviku slovenských pilotov a v budúcom období aj technikov. V súčasnosti sa v USA na výcviku nachádza osem slovenských pilotov. Na leteckej základni Sliač sú v rôznych fázach národnej prípravy ďalší piloti. Kandidáti budú postupne dopĺňaní

absolventmi Technickej univerzity v Košiciach a náborom z civilného sektora.

„Slovensko je už sedemnásť rokov súčasťou Aliancie, ktorá mu poskytuje jasné bezpečnostné a obranné garancie ako jeden zo základných predpokladov na rozvoj. Naším úsilím je naplniť toto členstvo, ktoré nás radí medzi vyspelé a stabilné krajiny, zodpovedným prístupom a plnením našich záväzkov voči spojencom a spoločnej kolektívnej bezpečnosti. Spoločný výcvik našich vojakov je vynikajúcou príležitosťou na prehĺbenie interoperability našich krajín v oblasti obrany a bezpečnosti a v prípade spolupráce s USA na výcviku pilotov aj na zjednotenie konkrétnych postupov pri ochrane vzdušného priestoru. Naši piloti tak majú jedinečnú možnosť nadobúdať poznatky priamo od skúsených amerických kolegov – pilotov stíhacích lietadiel F-16. Ide o skvelý projekt efektívneho zdieľania vedomostí a spolupráce – pretože spolu sme silnejší, spolu sme NATO,“ povedal minister obrany SR Jaroslav Naď.

Video „Slovenský Top Gun – slovenskí piloti k 17. výročiu vstupu Slovenska do NATO“ je dostupné na internetových službách YouTube a Vimeo.

Rezort obrany podporuje poslanecký návrh

Ministerstvo obrany SR privítalo iniciatívu poslancov Národnej rady SR na jednorazové zvýšenie finančného príspevku účastníkom národného boja za oslobodenie o 630 eur. Zvýšený príspevok im má byť podľa návrhu poslancov symbolicky vyplatený v čase, keď si pripomenieme 77. výročie Slovenského národného povstania. Novelu ešte musí schváliť plénum Národnej rady SR.

„Účastníci národného boja za oslobodenie, ako sú príslušníci československej armády, spojeneckej armády, partizáni alebo ich pomocníci počas druhej svetovej vojny, riskovali

nielen svoje vlastné životy, ale aj životy svojich najbližších a nespochybniteľnou mierou prispeli k víťazstvu nad fašizmom. Preto plne podporujem úsilie o ich ocenenie aj prostredníctvom jednorazového zvýšenia príspevku pri príležitosti výročia národného boja za oslobodenie, ktorého hrdinami boli práve oni,“ zdôraznil minister obrany SR Jaroslav Naď.

Ako uviedol jeden z predkladateľov návrhu poslanec NR SR a predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa, ide o gesto vďaka účastníkom Slovenského národného povstania. „Ani desiatky rokov od týchto bojov na ich odvážne a výnimočné činy nezabúdame a nesmierne si ich ceníme. Ich odkaz pretrváva dodnes a sme veľmi vďační za to, čo pre Slovensko urobili. Budem rád, ak takúto formu vďaky ako súčasť morálneho ocenenia podporí aj plénum NR SR. Naši hrdinovia si to jednoznačne zaslúžia,“ povedal.

Jednorazové zvýšenie príspevku pre účastníkov národného boja za oslobodenie je súčasťou poslaneckej iniciatívy na vydanie zákona, ktorý má dopĺňať zákon č. 285/2009 Z. z. o poskytovaní príspevku účastníkom národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Trebišovčania

Aprílový týždeň po veľkonočných sviatkoch v priestoroch Centra výcviku Lešť vrtochmi počasia poriadne preveril vyčlenených príslušníkov trebišovského motorizovaného práporu. Absolvovali v ňom jednu etapu svojej prípravy na budúce nasadenie v Bosne a Hercegovine.

Mladý veliteľ čaty poručík Erik sa usiloval s veliacimi poddôstojníkmi a veliteľmi družstiev postupne stmeliť kolektívy jednotiek. Mohol sa síce oprieť aj o skúsených vojakov, ktorí majú za sebou skúsenosti zo zahraničných misii a operácií, no nebolo ich veľa. Tým viac stúpala ich dôležitosť pri začleňovaní mladých, málo skúsených vojakov do kolektívov jednotiek.

Jurajov návrat

Takým je aj veliteľ družstva a zastupujúci veliaci poddôstojník rotný Miroslav, ktorý v ozbrojených silách pôsobí už takmer dve desaťročia. Začínal v bývalom ženijnom prápore v Michalovciach, neskôr v tamojšej ženijnej rote. Má za sebou ako ženista aj dve skúsenosti z operácie ISAF v Afganistane. Hovorí, že začínali s teoretickým ujasnením úloh, ktoré ich na Balkáne môžu čakať. Potom precvičovali praktické úkony v domácej posádke, najmä na posádkovom cvičisku Veľké Ozorovce. „Veliteľovi čaty pomáhame s výcvikom. Usilujem sa čo najviac využiť svoje skúsenosti, lebo máme pomerne veľa menej skúsených vojakov. Treba s nimi pracovať, pomáhať im, motivovať ich, posúvať stále dopredu, aby sa postupne vytvoril plnohodnotný kolektív. Inak to nepôjde.“

Veliteľ čaty sa môže spoľahnúť aj na veliteľa družstva rotného Juraja. Zdravotník začína vo Vojenskom veterinárnom

ústave v Košiciach, neskôr pokračoval v poľnej nemocnici v Liptovskom Mikuláši, v nitrianskom mechanizovanom prápore. V roku 2013 sa práve so svojou nitrianskou jednotkou zúčastnil na operácii EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine ako príslušník rezervnej rotý IR. Jeho poznatky z tejto oblasti sú preto veľmi prínosné aj pre ostatných. „Je to mojím spôsobom zopakovanie činností a postupov, ktoré sme v Bosne používali. Ale teraz idem s iným útvarom. Vtedy sme plnili úlohy najmä pri potláčaní davu a riešení rôznych situácií, ktoré môžu nastať pri konvojoch. Bolo to zaujímavé a poučné. Najmä spolupráca so zahraničnými jednotkami pri plnení spo-

EUFOR Althea

Operácia dostala názov podľa mena gréckej bohyni uzdravenia a začala sa 2. decembra 2004. Vznikla transformáciou zo stabilizačnej operácie NATO SFOR, ktorá na území Bosny a Hercegoviny pôsobila v rokoch 1997 – 2004.

Po prevzatí hlavnej zodpovednosti za udržiavanie bezpečného prostredia v Bosne a Hercegovine Európskou úniou vojenskú prítomnosť NATO v krajine predstavuje veliteľstvo NATO v Sarajeve. Medzi úlohy operácie Althea patrí zabezpečiť vojenskú „odstrašujúcu“ prítomnosť a bezpečné prostredie (Safe and Secure Environment – SASE) s cieľom zabrániť opätovnému vypuknutiu násillia.

Bohyňa uzdravenia

Od 1. mája 2010 bola spustená aj ne-exekutívna – podporná a poradenská časť operácie, ktorej úlohou je podpora Ozbrojených síl Bosny a Hercegoviny pri výcviku a budovaní jednotiek na účasť v medzinárodných operáciách. V súčasnosti je operácia Althea charakterizovaná ako tzv. hybridná, teda plniaca exekutívne (výkonné) i neexekutívne (podporné) úlohy.

Operácia Althea je súčasťou komplexného prístupu Európskej únie k bezpeč-

mieria na Balkán

mínaných úloh. Preto chcem mladším kolegom na základe svojich skúseností poradiť, na čo sa majú zamerať v príprave. Ako zdravotník ich upozorňujem aj na to, aké zdravotné riziká ich na Balkáne čakajú,“ hovorí Juraj, ktorý má skúsenosti aj z operácie ISAF v Afganistane.

Medzi skúsené opory veliteľa čaty patrí aj výkonný poddůstojník rotmajster František, ktorý je v ozbrojených silách už od roku 1992. Za ten čas vystriedal rôzne pozície, ale všetky v útvaroch dislokovaných v posádke Trebišov. Bol aj na Balkáne. V misii KFOR v Kosove bol veliteľom družstva. „Naša príprava je dosť náročná, ale taká musí byť, lebo máme medzi sebou v jednotkách množstvo menej skúsených vojakov. Inak by sa tie kolektívy nedali dať dohromady. No a okrem výcviku plníme v rámci opatrení v súvislosti s Covid-19 aj mnohé ďalšie úlohy. Od spoločných

hliadok s príslušníkmi policajného zboru po okolí až po štátne hranice.“

Odstraňovanie nedostatkov

Zástupca veliteľa družstva desiatnik Jaroslav pripomína, že už od začiatku sa zamerali aj na to, aby každý jednotlivec dokonale ovládal svoju zbraň, potom nasledovalo zvládnutie úloh v družstve. „Aj v našom družstve je taký mix skúsenejších a menej skúsených. Tí majú prevahu, preto im veľmi pomohla náročná strelecká príprava v streleckých halách v Centre výcviku Lešť. Dala im veľa a vidím, že postupne narastá ich pripravenosť na plnenie streleckých úloh. A to je dobre.“

Veliteľ čaty poručík Erik pozorne sledoval aj správanie svojich podriadených počas plnenia úloh v konvoji. Vrtkavé počasie spôsobilo, že niektoré, najmä lesné úseky komunikácií boli pokryté snehom a snehové prehánky neraz komplikovali výhľad vodičom. Počas väčšej prestávky pri presune výcvikovým priestorom vojaci zaujali kruhovú obranu vozidlami. Kontrolovali, či sa pod vozidlami nenachádzajú nástražné výbušné systémy, urobili kontrolu celého perimetra, aj jeho vzdialenejšej časti. Bolo vidieť, že sa usilujú nájsť správny postup. Nebolo to ešte bez chýb, najmä u mladších, menej skúsených vojakov. Ale to je podľa veliteľa čaty v poriadku. Učia sa, práve teraz je priestor na odstraňovanie nedostatkov. Podobne hodnotí veliteľ aj ich výkon v streleckých halách. „Postupne vychytávame nedostatky. Nováčikom sme sa, prirodzene, museli viac venovať. Som rád, že skúsenejší vojaci pomohli novým. To je základ úspechu. Tak sa tvorí vojenský kolektív. Preverili sme si postupy pri boji v zastavaných priestoroch.

nostnej, politickej a sociálno-ekonomickej stabilizácii Bosny a Hercegoviny a zapadá do celkovej mozaiky stabilizačných cieľov EÚ v regióne západného Balkánu. Hlavnou úlohou operácie je podpora orgánov Bosny a Hercegoviny v zaisťovaní bezpečného prostredia. Ďalšími úlohami sú podpora a monitorovanie likvidácie munície, zbraní a výbušnín, monitorovanie humanitárneho odmínovania a uskutočňovanie kolektívneho výcviku Ozbrojených síl Bosny a Hercegoviny. Operácia má výkonný mandát vychádzajúci z kapitoly VII Charty OSN, ktorý je pravidelne potvrdzovaný a predĺžovaný rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN (poslednú rezolú-

ciu č. 2549 jednohlasne prijali v novembri 2020). EUFOR Althea mala pôvodne mandát na približne 1 300 príslušníkov, postupne sa ich počet redukoval na súčasných 600. Zníženie počtu vojakov prítomných v Bosne a Hercegovine je na základe reorganizovania operácie kompenzované poskytnutím okamžitých záloh (Intermediate Reserves), ktoré sa nachádzajú v prispievateľských krajinách a sú pripravené zasiahnuť v Bosne a Hercegovine na zavolanie operačného veliteľa.

Dôsledky brexitu

Spomínané rezervné sily okrem iného poskytovala aj Veľká Británia. Po brexite a jej odchode z Európskej únie koncom roka 2020 nastal problém s ich doplnením. Slovenská republika sa dlhodobo aktívne zapája do misií a operácií Európskej únie na podporu a udržanie mieru. Stabilita západného Balkánu v našom susedstve patrí medzi strate-

Veľmi pomohli vojakom, ktorí sa na nich zúčastnili, aj dve cvičenia s členmi žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Celkovo môžem konštatovať, že vojaci počas týždňa v Lešti pokročili vo svojej príprave. Sú o kus ďalej, ako keď sem prišli,“ spokojne hodnotí veliteľ čaty.

Poručík Erik pochádza z vojenskej rodiny. Otec bol dlhé roky profesionálnym vojakom v zložkách vzdušných síl a teraz tam pôsobí aj jeho brat. Erik sa do uniformy vlastne dostal až na druhý pokus. Pred rokmi do plánov dostať sa na vojenskú akadémiu zasiahli zdravotné prekážky. Vyštudoval teda Vysokú školu bezpečnostného manažmentu v Košiciach a po základnom výcviku v Martine i dôstojnícky kurz absolventov vysokých škôl (DKAVŠ) v Liptovskom Mikuláši. Od roku 2019 je v motorizovanom prápore. Spomína, že najviac zatiaľ cvičili na cvičisku Veľké Ozorovce. Okrem iného si precvičovali evakuáciu a ochranu VIP osoby pomocou vrtuľníkov Black Hawk v spolupráci s prešovským vrtuľníkovým krídlom, ale aj pešie patroly i patroly na vozidlách, správanie počas jazdy v konvojoch.

CREVAL je podmienkou

Pripomína, že v ďalšom období ich okrem iného čaká spoločné cvičenie s príslušníkmi Vojenskej polície, zamerané najmä na potlačanie davu, na demonštráciu sily. Potom bude nasle-

dovať celkové zladenie celej vyčlenenej roty, úspešné zvládnutie certifikácie – previerky bojovej pripravenosti CREVAL. Tá je predpokladom ich vyčlenenia v tzv. záložných silách okamžitého nasadenia (IR – Intermediate Reserve Force) na plnenie úloh operácie EUFOR Althea na území Bosny a Hercegoviny. V pohotovosti na nasadenie budú od 1. júla 2021 do konca júna budúceho roka. Počas tohto obdobia jednotka absolvuje udržiavací výcvik na území Slovenska a dva razy sa zúčastní na cvičení s partnerskými armádami v Bosne a Hercegovine.

Veliteľ trebišovského motorizovaného práporu podplukovník Jozef Molčan poznamenáva: „Pri príprave jednotky intenzívne spolupracujeme so skúsenými inštruktormi z ostatných útvarov trenčianskeho veliteľstva síl pre špeciálne operácie. Spolupracujeme aj s príslušníkmi Vojenskej polície, predovšetkým v oblasti zvládania davu. Veľa praktických skúseností nám poskytol aj zástupca veliteľa martinského mechanizovaného práporu major Marián Golis, ktorý pred pár rokmi vrote IR v operácii Althea pôsobil. Pre náš útvar, ktorý nemá doposiaľ dlhú tradíciu, vznikol pred necelými šiestimi rokmi, je zaradenie do záložných síl okamžitého nasadenia veľkým vyznamenaním i výzvou. Bude to zároveň aj prvá zahraničná výcviková skúsenosť.“

Príslušníci trebišovského motorizovaného práporu sú od prvého januára 2020 súčasťou síl pre špeciálne operácie. Aj

gické bezpečnostné záujmy Slovenskej republiky. Aj preto prijala rozhodnutie o zvýšení počtu príslušníkov Ozbrojených síl SR v operácii a ich vyčlenení do rezervných síl pre vojenskú operáciu EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine.

Príslušníci Ozbrojených síl SR pôsobia v operácii Althea od jej spustenia. Ich celkový počet podľa schváleného mandátu vrátane Vojenskej polície (od roku 2015) bol 51 osôb, zvýšil sa na 60 osôb. Plnia úlohy na operačnom veliteľstve EUFOR Althea v Sarajeve na základni Butmir-II a vo veliteľstve NATO v Sarajeve. Okrem toho vedú tri styčné a pozorovacie tímy (LOT) v Novom Sarajeve, vo Foči a vo Višegrade a Slovenská republika je vedúcou krajinou aj v Koordinačnom centre pre LOT tímy (LCC), ktoré koordinuje a vyhodnocuje monitorovanie situácie na celom území Bosny a Hercegoviny. Slovensko má záujem prevziať LOT tím Banja Luka po avizovanom výpadku čilského príspevku.

Požiadavka na vyčlenenie a poskytnutie rezervných síl vrátane prechodných rezervných síl (Intermediate Reserve Force – IR) vyplynula zo spoločného rokovania Vojenského výboru NATO a Vojenského výboru EÚ 8. septembra 2020 v súvislosti s plánovaným skončením pôsobenia príslušníkov ozbrojených síl Veľkej Británie v operácii Althea k 31. decembru 2020. Stiahnutie spomínaného britského príspevku v rámci IR znamená pre operáciu Althea výpadok 25 percent rezervných síl.

Slovenská stopa

Ozbrojené sily SR už majú skúsenosti s poskytovaním rezervných síl v rokoch 2013 – 2015 v rámci operácie Althea (plnili ich vyčlenené rotu martinského a nitrianskeho mechanizovaného práporu) a majú tiež kapacity na udržiavanie týchto spôsobilostí. Vyčlenenie IR rot z Ozbrojených síl SR prispeje k zvyšovaniu operačnej pripravenosti Ozbro-

v príprave na plnenie úloh vyčlenenej roty IR pre sily EUFOR v Bosne a Hercegovine využívajú bohaté skúsenosti, ktoré v operáciách medzinárodného krízového manažmentu získali predovšetkým členovia žilinského 5. pluku špeciálneho určenia.

Text a foto: Jozef Žiak

Trebišovský 23. motorizovaný prápor

má vo svojom znaku líšku a heslo Nulla tena-
ci invia est via – húževnatému nie je žiadna
cesta nepriechodná. Vznikol 1. septembra
2015 a patrí medzi najmladšie útvary našich
ozbrojených síl. Prápor vznikol v podriadenosti
trenčianskeho veliteľstva pozemných
sí a ich prešovskej mechanizovanej brigády
pod záštitou vtedajšieho trebišovského
zmiešaného mechanizovaného práporu.

Príslušníci práporu sa v roku 2016 po prvý
raz podieľali na medzinárodnom vojenskom
cvičení Slovenský štít. V júli 2017 naplánovali
a zorganizovali cvičenie Nový horizont na preve-
renie asistenčných úloh ozbrojených síl v prostredí
nevojenského ohrozenia. V marci 2018 sa zúčastnili na
medzinárodnom cvičení Cooperative Effort na maďarsko-

-srbskej hranici pri obci Kelebia, kde preuká-
zali svoju bojaskopnosť a profesionalitu.

V krátkej histórii útvaru sa jeho prísluš-
níci stihli vyznamenať záchranou ľudských
životov. Jeden z príslušníkov útvaru získal
ocenenie v ankete Vojenský čin roka v ka-
tegorii Záchrana života za rok 2018, dvaja
vojaci z hodnostného zboru mužstva v roku
2020 poskytli prvú pomoc a stabilizovali
účastníkov dopravnej nehody po zrážke mo-
torových vozidiel.

Prvého januára 2020 prešiel 23. motorizova-
ný prápor do podriadenosti trenčianskeho Veliteľ-
stva Síl pre špeciálne operácie OS SR, čím jeho pô-
sobenie nabralo celkom nový smer. Pre jeho príslušníkov
to znamená nové výzvy, ale aj prísnejšie a vyššie nároky.

jených síl SR, ich vycvičenosti, prehlbeniu interoperability,
schopnosti operačného plánovania so spojencami a part-
nermi v operácii Althea, ako aj možnosti prehlbenia situ-
ačného prehľadu v oblasti západného Balkánu.

Vyčlenená IR rota bude podliehať veliteľovi mnohoná-
rodného práporu EUFOR v Sarajeve a v čase pohotovosti
bude dislokovaná v materskej posádke na území Slove-
nska. V prípade zhoršenia bezpečnostnej situácie v Bosne
a Hercegovine môže veliteľ operácie Althea, po pred-
chádzajúcom odsúhlasení Politickým a bezpečnostným
výborom Rady EÚ, aktivovať rezervné sily vrátane IR roty
Ozbrojených síl SR a nasadiť ich do priestoru operácie
v BaH vydaním aktivačného rozkazu. Zároveň sa dvakrát
ročne uskutočňuje operačné zladenie s ostatnými silami
v priestore operácie Althea, buď vyslaním celej deklarova-
nej jednotky, alebo len jej plánovacieho jadra na príslušné
taktické cvičenie.

Počas trvania pohotovosti môže veliteľ operácie Althea
požiadať o nasadenie IR roty OS SR do operácie. Vyslanie
príspevku OS SR môže byť realizované viackrát, maximálne
však štyrikrát ročne počas jeho pohotovosti v trvaní 30 dní.

Úlohou IR roty OS SR bude prispieť k schopnosti EÚ rýchlo
reagovať na vzniknutú hrozbu a zabezpečiť vojenskú prí-
tomnosť na podporu exekutívnych úloh operácie Althea.
Jednotka bude v čase pohotovosti pod plným velením ná-
čelníka Generálneho štábu OS SR a veliteľ mnohonárodného
práporu operácie Althea bude mať právomoc koordinovať
prípravu nasadenia priamo s veliteľom IR roty. V prípade
nasadenia IR roty OS SR do priestoru operácie náčelník Ge-
nerálneho štábu OS SR deleguje veliteľovi operácie právo-
moc riadiť veliteľa IR roty OS SR. IR rota bude vyzbrojená
osobnými zbraňami, nákladnými vozidlami a výstrojom na
kontrolu davu alebo ľahkými obrnenými vozidlami, náklad-
nými vozidlami a výstrojom na kontrolu davu.

NATO sťahuje vojakov z Afganistanu

Členské krajiny NATO sa dohodli, že do 1. mája začnú sťahovať svojich vojakov z Afganistanu. Oznamil to generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg na tlačovej konferencii. Pripomenul, že NATO má v súčasnosti v Afganistane približne 10 000 vojakov a väčšina z nich je z krajín mimo USA. NATO vo vyhlásení na svojej webovej stránke uviedlo, že sťahovanie bude usporiadané, koordinované a rozvážne. Sťahovanie všetkých amerických síl a príslušníkov operácie Rozhodná podpora plánuje dokončiť v priebehu niekoľkých mesiacov. Americký prezident Joe Biden oficiálne oznámil stiahnutie amerických vojakov z Afganistanu 14. apríla. Sťahovanie jednotiek sa podľa Bidena začne 1. mája a bude ukončené do 11. septembra. „Dospel som k záveru, že prišiel čas ukončiť najdlhšiu vojnu Ameriky. Prišiel čas, aby sa americkí vojaci vrátili domov,“ povedal.

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg, šéf americkej diplomacie Anthony Blinken a americký minister obrany Lloyd Austin na tlačovej konferencii v Bruseli upozornili, že ani USA, ani NATO Afganistan neopustia. Stoltenberg potvrdil, že Aliancia súhlasila s postupným a koordinovaným sťahovaním svojich síl z Afganistanu, aby podporila rozhodnutie amerického prezidenta Joea Bidena stiahnuť po uvedenom dátume všetky americké jednotky z tejto krajiny. Okrem asi 2 000 amerických vojakov má NATO v Afganistane od 7 000 do 7 500 príslušníkov výcvikovej operácie z ostatných spojeneckých krajín. Podľa šéfa Aliancie úplné stiahnutie vojenských jednotiek potrvá niekoľko mesiacov. Zároveň upozornil, že akékoľvek útoky nasmerujú sťahujúce sa sily NATO v Afganistane k ráznej a silnej odvetnej reakcii. „Priviezť našich vojakov domov neznamená ukončiť vzťahy s Afganistanom alebo podporu tejto krajiny,“ povedal Blinken.

Text: TASR
Foto: NATO

► Nórsko a USA podpísali dohodu

Nórsko a Spojené štáty podpísali 16. apríla novú obrannú dohodu, ktorá dláždi cestu k tomu, aby mohol Pentagón investovať do vojenskej infraštruktúry v tejto severskej krajine susediacej s Ruskom. Washington a Oslo, ktoré majú obranné dohody už 70 rokov, sa taktiež dohodli na podmienkach, na základe ktorých budú môcť americkí vojaci v Nórsku absolvovať pravidelné cvičenia. Dohoda dáva Pentagónu možnosť investovať do infraštruktúry a načrtáva podmienky pre pohyb personálu USA, ktorého súčasné vízové výnimky sa rozšíria aj na civilné obyvateľstvo. Dáva tiež americkým orgánom prednosť pri riešení akýchkoľvek právnych priestupkov medzi zamestnancami.

► Cvičenie kybernetickej obrany

Vyššie 2 000 odborníkov na kybernetickú bezpečnosť sa zúčastnilo na najväčšom a najkomplexnejšom cvičení v oblasti kybernetickej obrany na svete s cieľom pochopiť množstvo vzájomných prepojení a závislostí medzi národnými systémami informačných technológií. Virtuálne cvičenie s názvom Locked Shields pripravilo Centrum výnimočnosti NATO pre kooperatívnu kybernetickú obranu (CCDCOE). Cvičenie umožnilo zúčastneným krajinám otestovať si v bezpečnom prostredí schopnosť reagovať na agresívne kybernetické útoky vysoko kvalifikovaného protivníka. Zapojilo sa doň približne 5 000 virtuálnych systémov, ktoré sa stali terčom vyše 4 000 riadených kybernetických útokov.

► O členstve Ukrajiny v NATO

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg po rokovaní so šéfom ukrajinskej diplomacie Dmytrom Kulebom vyzval Rusko, aby stiahol svoje jednotky z hraníc s Ukrajinou, a zdôraznil, že o tom, či sa Ukrajina stane členom Severoatlantickej aliance, rozhodne Aliancia, a nie Moskva. „Je na rozhodnutí 30 spojencov NATO, kedy bude Ukrajina pripravená stať sa jej členom. Nikto iný nemá právo pokúšať sa zasahovať alebo vstupovať do tohto procesu. Rusko sa teraz usiluje obnoviť akúsi sféru vplyvu, pričom sa snaží zistiť, ako zareagujú jej susedia,“ zdôraznil. Šéf Aliancie dodal, že Rusko musí ukončiť svoju vojenskú konsolidáciu vo vnútri a v susedstve Ukrajiny, vzdať sa provokácií a okamžite znížiť napätie.

► Čierna labuť v Maďarsku

V Maďarsku sa pri dodržiavaní opatrení súvisiacich s koronavírusovou pandémiou uskutočnilo medzinárodné vojenské cvičenie Black Swan 2021. Jedným z jeho cieľov bolo dosiahnuť základnú operačnú schopnosť medzinárodného regionálneho veliteľstva špeciálnych operácií pod maďarským velením, ktoré bolo zriadené v Szolnoku. Do cvičenia, ktoré sa konalo na území Maďarska, Slovenska a Chorvátska, sa zapojilo takmer 800 vojakov z partnerských krajín – Rakúska, Chorvátska, Slovenska a Slovinska, a tiež sponzorské krajiny Nemecko a Spojené štáty.

MÁTE DOMA DIEŤA ?

LETNÝ DETSKÝ TÁBOR V HOTELOCH GRANIT

GRANIT
HOTEL

Letné detské tábory, na základe spolupráce spoločností HOREZZA, a. s. a VÚSZ, majú dlhoročnú tradíciu sprevádzanú celodenným programom, odborným dozorom, prítomnosťou zdravotníka.

Deti majú zabezpečený celodenný pitný režim, výlety, spoločenské aktivity a stravu 6-krát denne.

V ponuke sú letné detské tábory, na ktoré má vaše dieťa vo veku 7 – 16 rokov nárok, ak ste:

- profesionálny vojak OS SR, štátny zamestnanec,
- zamestnanec, ktorý vykonáva práce vo verejnom záujme,
- zamestnanec ministerstva, rozpočtovej organizácie a príspevkovej organizácie v pôsobnosti MO,
- zamestnanec, ktorý je poberateľom dôchodku z výsluhového zabezpečenia a dôchodok vám vypláca úrad,
- vojnový veterán, veterán protikomunistického odboja.

Svoju žiadosť môžete zaslať elektronicky, faxom alebo písomnou formou, a to na Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

Podávanie žiadostí je možné do 28. mája 2021, tak nepremeškajte možnosť svojim deťom spríjemniť leto! Viac informácií nájdete na stránke www.vusz.sk.

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516
email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123
email: repcia.tz@granithotels.sk

Tešia sa labute, žaby, jelše aj ľudia

Keď Vojenské lesy a majetky SR získali na jar päť miliónov eur na projekty protipovodňových opatrení na tokoch Maliny a Balážovho potoka, s úľavou si vydýchol celý unikátny systém rybníkov a mokradí, ako aj obyvatelia Malaciek.

„Vďaka komplexnej rekonštrukcii hrádz aj výpustných regulačných telies ochránime majetok a zdravie ľudí v rámci mesta Malacky, plus na týchto rybníkoch v ekologickom a environmentálnom záujme vytvoríme ešte lepšie podmienky pre vtáctvo a obojživelníky,“ konkretizuje využitie nenávratného

finančného príspevku od Ministerstva životného prostredia SR riaditeľ odštepného závodu Vojenských lesov a majetkov v Malackách Jozef Bittara. Na Balážovom potoku je 21 menších rybníkov, na potoku Malina sú štyri.

Dedičstvo po Pálfiavcoch

„Na jednej strane hrozilo, že pri povodniach sa môžu hrádze pretrhnúť a zaplaviť časť mesta, tak ako v roku 2006, keď sa roztrhla hrádza na rybníku Tančibok a zatopilo lokalitu Vampil. V októbri 2020 zase lokálna povodeň zaplavila pozemok firmy v priemyselnom areáli,“ spomína riaditeľ. Na druhej strane sa otvárala hrozba z dôvodu erózie hrádz a zariadení, rybníkový systém celkom degradoval a mal byť vypustený. A to by bola pre tamajší unikátny prírodný systém ekologická katastrofa. Nehovoriac už o tom, že v roku 2009 bolo 57 hektárov z tunajšieho územia vyhlásených ako chránený areál, v ktorom platí 3. stupeň ochrany, čiže sa v ňom nachádzajú biotopy európskeho aj národného významu.

„Jednoznačná nevyhnutnosť rekonštrukcií nám vyplynula aj po inšpekcii vodohospodárskej výstavby, ktorá definovala v etapovej správe o dohľade za obdobie 1. januára 2015 do 31. decembra 2018, že hrádze a priepusty medzi sústavou rybníkov sú v havarijnom stave. Napokon, presvedčili sa o tom aj minister obrany Jaroslav Naď a minister životného prostredia Ján Budaj, ktorí si pozreli celý systém priamo na mieste,“ konštatuje riaditeľ, rodák z Partizánskeho, ktorý po strednej lesníckej škole v Liptovskom Hrádku absolvoval lesníctvo na Technickej univerzite vo Zvolene a je teda lesník telom aj dušou. V Malackách pôsobí od roku 2007, od januára 2019 je tu riaditeľom a veľmi dobre vie, že sústavu rybníkov vybudovali ešte Pálfiavci. „Celých 26 000 hektárov, na ktorých dnes hospodária naše Vojenské lesy a majetky, od nich vykúpil československý štát v prospech vojenskej správy medzi prvou a druhou svetovou vojnou. Problémy s reštitúciami sme teda nemali. No posledná veľká rekonštrukcia systému sa uskutočnila v roku 1975. Nanovo sa vybudovali betónové prepúšťacie telesá a spojovacie kanály. Aj tie sú však už polorozpadnuté a rozkradli z nich podstatnú časť kovového príslušenstva.“

Staré spadnú, nové vyrastú

„Pôvodné sypané hrádze s ílovým jadrom už dávno netesnia. Táto napríklad premoká až k násypu železničnej trate medzi Bratislavou a Prahou, čo skutočne nie je ideálny stav,“ ukazuje nám jedno z problémových miest Richard Hájek, tiež vyštudovaný lesník, jeden z 39 zamestnancov malackého závodu. Je miestny, a tak dobre vie, že pred tromi desaťročiami ich tu

Chránené územia Natura 2000 s jelšovými porastmi

Richard Hájek a výpustné zariadenie, ktoré volajú mních

„Sme radi, že môžeme vo vojenských lesoch zachovať unikátnu prírodu aj technické dielo, ktorým je sústava rybníkov.“

pracovalo zo päť stoviek. No vtedy mali lesy aj pílu, drevosklad, liaheň polodivých kačíc, obhospodarovali polia, chovali ošipané a mali tiež rybné hospodárstvo. Činnosť rybného hospodárstva bola od roku 2007 postupne transformovaná len na zabezpečenie chovu rýb v úzkej spolupráci Vojenských lesov a majetkov a rybárskych spoločností a združení. Podnik sa sústredí predovšetkým na samotné lesné hospodárstvo a ochranu porastov. „Z celej rekonštrukcie povodí oboch potokov náš závod nezbohatne. Je to skrátka robené v prospech ochrany prírody a ľudí, preto je táto investícia pre nás všetkých skvelá správa,“ nadvieha sa Richard Hájek, zapálený ochranár. Ukazuje nám, kadiaľ korunou hrádza budú natĺkať oceľové štetovnice, ktoré ich spevnia a zároveň utesnia. „Ani bobry sa cez ne neprehryzú,“ usmeje sa a vidieť, že premnoženie týchto hlodavcov mu až takú veľkú radosť nerobí. „Kedysi, keď sa postupne blatom zanášané rybníky opätovne prehlbovali, tak sa bahno z dna vybagrovalo alebo sa vyhrnulo buldozérmi a vyviezlo na polia. To je dnes už nemysliteľné. Muselo by ísť na prečistenie, takže musí ostať tu. No vynášli sme sa. Použijeme ho aj na vybudovanie umelých ostrovov. Pre vtáky to bude paraáda,“ avizuje. Tiež načrtáva obrysy budúcich lagún, kde bude raj pre obožiteľníky. Zadržiavanie vody v krajine je pritom dôležité pre všetkých vrátane ľudí. Niektorí ho však hnevajú: „Našťastie, spolupracujeme s miestnymi skautmi a dobrovoľníkmi, ktorí pomáhajú pri čistení a zbere odpadkov v prírode. Neviem, ako by sme zvládli sami čistenie toľkého neporiadku, čo tu za sebou zanechávajú niektorí turisti.“

Sústava rybníkov je totiž aj vyhľadávaným miestom na rekreáciu a oddych. „Populárny je napríklad rybník Tančibok, ktorému tu nikto nepovie inak ako Rusák,“ poznamenáva Richard Hájek. „Je totiž napájaný priamo z prameňa, preto má najčistejšiu vodu. No a tú prezývku mu dali nahnevani Záhoráci počas socializmu. Vtedy to pre nich bola zakázaná zóna, ale sovietski dôstojníci z leteckej základne Kuchyňa sa sem chodili aj s rodinami rekreovať vo veľkom.“ Dodajme, že po obrovskom požiari v roku 1992, keď zhorelo 1 200 hektárov lesa, slúži Tančibok aj ako profesionálne dobudovaná zásobáreň vody pre prípadný zásah hasičov.

Dnes časť rybníkov leží tak trochu stiesnená medzi obrovskou výrobnou halou firmy Ikea, diaľnicou na Prahu a rozširujúcou sa obytnou zónou. Príroda jej však neustúpi: „Len hlupákovi či ignorantovi by mohlo napadnúť, aby sme tento kúsok nádhery nezachránili,“ zdupľuje Richard Hájek, keď prechádza okolo ďalšieho zo sústavy rybníkov, ktoré majú spoločný názov Marhecké, kde na koreni vysychajú staré jelše. „Staré spadnú, nové vyrastú,“ štyrmi slovami opíše kolobeh života na maličkom kúsku sveta, ktorý je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000.

Stojí to za to

„Sme radi, že môžeme ísť do tohto projektu a v rámci našich vojenských lesov zachovať unikátnu prírodu, ako aj technické dielo, ktorým sústava rybníkov je. A pravdaže, Malacky budú mať krajšiu prímestskú oddychovú zónu a budú bezpečnejšie,“ dodáva riaditeľ odštepného závodu Vojenských lesov a majetkov v Malackách Jozef Bittara. Niektoré rybníky sú už pritom do značnej časti vypustené, aby sa čím skôr mohlo začať s potrebnými prácami. Projekt by sa mal realizovať v priebehu tridsiatich mesiacov. Začiatok prác je naplánovaný na úvod tohto leta. Závisí najmä od ukončenia verejného obstarávania. Riaditeľ odštepného závodu, ktorý za celým projektom vidí aj ukážkovú spoluprácu rezortov obrany a životného prostredia, avizuje: „Na protipovodňové opatrenia na Balážovom potoku a jeho rybníkoch pôjde 2,7 milióna, 2,8 milióna je vyčlenených na vodný tok Malinu a jej rybníky. Spoluúčasť Vojenských lesov a majetkov na projekte bude desať percent. Nie sme rozpočtová organizácia, fungujeme z toho, čo si vytvoríme a čo nám naša ekonomika dovoľí, no určite to zvládneme. Stojí to za to.“

Text a foto: Pavol Vitko

Budovanie „Command tímu“

Štábný nadrotmajster Marcel Kaniak, rodák z Kysúc, je už druhý rok hlavným poddôstojníkom Ozbrojených síl SR. Čo sa mu za ten čas podarilo, ale aj nepodarilo?

V poradí štvrtým hlavným poddôstojníkom Ozbrojených síl SR ste od 1. októbra 2019. Dovtedy ste pôsobili predovšetkým v zložkách špeciálnych síl, najmä v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia. V minulosti ste pôsobili ako veliaci poddôstojník výlučne v zahraničí, v štruktúrach NATO a v Afganistane. Ako ste sa zžili s novou pozíciou?

O zžívaní sa nedá veľmi hovoriť. Väčšinu vecí som bol nútený riešiť takpovediac za pohybu. Od nástupu do funkcie som sa zaoberal dennou agendou hlavného poddôstojníka Ozbrojených síl SR, ktorá vyžaduje množstvo pracovného času. Popri plnení pracovných povinností som deväť mesiacov

po večeroch diaľkovo študoval v Joint Special Operations University, voľný čas som prakticky nemal. Moje skúsenosti z taktickej úrovne sa ukázali ako výhoda – profesionálni vojaci Ozbrojených síl SR so mnou komunikujú bez potreby niečo skrývať, a tak sme schopní hľadať riešenia problémov, ktoré ich trápia. Covid-19 nám všetkým od marca 2020 situáciu mimoriadne komplikoval. A žiaľ, nielen komplikoval. Covid-19 nás pripravil o niekoľkých skúsených spolubojovníkov, odborníkov, ktorí boli našimi priateľmi... Rovnako siahol na naše zázemie. Na Covid-19 či v súvislosti s ním zomreli členovia našich rodín. Vyjadrujem

účasť na smútku z nenahraditeľných strát kolegom i rodinám. Spomínajme a nezabudnime.

V minulom rozhovore ste pre Obranu konštatovali, že v ozbrojených silách sa ešte stále nachádzajú ľudia, ktorí sa nazdávajú, že veliaci poddôstojník má predovšetkým veliť. Vhodnejší výklad pôsobenia veliaceho poddôstojníka je, že sa má podieľať na procese velenia. Podarilo sa pokročiť?

Čiastočne áno. Problémom je pravdepodobne nedostatok skúseností a komunikácie niektorých veliacich poddôstojníkov. Uvedomujem si, že posledný rok sme ako OS SR boli znač-

Veliaci poddôstojník musí hľadať možné riešenia týkajúce sa zborov mužstva a poddôstojníkov a predkladať ich veliteľovi, nielen sa sťažovať a poukazovať na problémy.

ne vyťaženie, no nesmieme zabúdať, že byť profesionálny vojak, a zvlášť veliaci poddôstojník, znamená celoživotne sa vzdelávať. Nemám na mysli len vzdelávanie vo vojenských kurzoch, ale aj preberanie skúseností od kolegov z nasadení v operáciách alebo štruktúrach NATO a EÚ. Iba skúsený veliaci poddôstojník si dokáže získať dôveru veliteľa aj jeho podriadených a bude nápomocný v procese velenia.

Netajíte sa názorom, že poddôstojnícka akadémia v Martine musí plne reflektovať najnovšie poznatky a potreby ozbrojených síl. Čo sa v tomto smere podarilo v uplynulom období zmeniť a zlepšiť v systéme prípravy, ale aj v náplni jednotlivých kurzov?

Poddôstojnícka akadémia ma naplňuje hrdosťou na poddôstojnícky zbor a jeho odhodlanie nepoddať sa nepriaznivej situácii. Nový veliteľ PA štábný nadrotmajster Ján Čmelík skvele nadviazal na prácu predchodcu štábného nadrotmajstra Richarda Fabriciusa. Veliteľ PA s jeho tímom vo veľmi krátkom čase reflektovali potrebu zmeny vo vzdelávaní a úpravou programov prešli na kombinovanú formu dištančného a prezenčného vzdelávania. O správnosti nášho rozhodnutia vypovedajú frekventanti kurzov, ktoré inštruktori PA úspešne vedú od začiatku tohto roka. Samozrejme, stále je priestor na zlepšenie, ale schopnosť kontinuálneho vzdelávania je v tejto situácii extrémne dôležitá nielen pre potreby zachovania kariérnych posunov, no najmä pre udržiavanie – ideálne aj zvyšovanie – pripravenosti Ozbrojených síl SR. Po konzultácii a v spolupráci s veliteľom Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin sa usilujem o zlepšenie podmienok na výcvik a vzdelávanie. Týka sa to doplnenia technického vybavenia akadémie, ktoré určite pomôže efektívnosti vzdelávania našich profesionálov. Nie všetky moje predstavy sa dajú realizovať okamžite. Veľmi si cením podporu náčelníka generálneho štábu, náčelníkov štábov a veliteľov, ktorí všemožne podporujú rozvoj zborov poddôstojníkov a mužstva.

Celý proces ich prípravy aj zavádzanie dištančnej formy prípravy v kurzoch výrazne poznamenali aj protiepidemické opatrenia, aké sú vaše poznatky?

Je neskutočné, čo všetko človek dokáže, keď nemá na výber. Pri profesionálnych vojakoch Ozbrojených síl SR to platí trojnásobne. Neľahká situácia nás zomkla a mal som tú česť pracovať s kolegami, ktorí sa mimoriadne usilovali prispieť k vytváraniu podmienok na vzdelávanie a výcvik. Inštruktori venujúci sa frekventantom počas

dištančnej a prezenčnej fázy, velitelia vytvárajúci podmienky frekventantom v domovských útvaroch počas dištančnej fázy či technici pracujúci na príprave počítačových učebníc a chode serverov pre dištančné vzdelávanie. Jediný limitujúci faktor je nižší počet frekventantov v kurzoch oproti plánovaným kapacitám. To je však pri nariadených hygienicko-epidemických opatreniach pochopiteľné.

Od minulého roka je život ozbrojených síl výrazne poznamenaný plnením úloh v rámci opatrení proti Covid-19. Ako zmenili pôsobenie poddôstojníckeho zboru? Ako sa poddôstojníci zúčastnili na jednotlivých opatreniach rezortu, aj v prospech verejnosti pri rozvoze materiálu, testovaní, zabezpečení ochrany objektov a karanténnych opatreniach?

Pri nástupe pandémie som vyslovil presvedčenie, že naši profesionálni vojaci sú dostatočne skúsení, aby boli pevnou oporou pre občanov Slovenskej republiky. Úroveň vycvičenosti, disciplíny a odhodlania nás predurčovala nesklamať očakávania. Vývoj situácie, nasadenie našich profesionálov, a najmä pomoc, akú dokázali poskytnúť našej domovine, mi dali úplne za pravdu. Väčšinu fyzických výkonov pri plnení úloh v prospech verejnosti stále zabezpečujú zborov poddôstojníkov a mužstva. Obrovskou mierou prispeli k upevneniu dobrého mena ozbrojených síl v očiach nášho obyvateľstva. Za to im právom patrí uznanie a vďaka. Najviac ma potešila úroveň nasadenia pri plnení úloh a často prístup ďaleko presahujúci požadovaný štandard. Najlepším príkladom sú naši sanitári vyškoľení tímom vojenských zdravotníkov, ktorí pomáhajú v preťažených nemocniciach. Poďakovanie si zaslúži každý vojak, ktorý prispieva k plneniu úloh ozbrojených síl. Pochvalné vyjadrenia náčelníka generálneho štábu, nadriadených, funkcionárov rezortu, ale aj predstaviteľov samospráv a najmä obyvateľov hovoria samy za seba. Je to najvyššia odmena pre skutočných vojenských profesionálov.

Jedným z vašich cieľov je, aby na miestach veliáci poddôstojníkov boli odborne dobre pripravení a motivovaní ľudia. Máme takých poddôstojníkov? V OS SR máme množstvo odborne pripravených a motivovaných poddôstojníkov. Potrebuje ich čo najviac vzájomne poprepájať, aby si dokázali efektívnejšie odovzdávať poznatky a skúsenosti. Často sú izolovaní a riešia vlastné problémy so zlepšením pracovných podmienok v odborných oblastiach. Potešiteľný je záujem o výmenu skúseností a rozvoj spolupráce s inými odbornosťami. Vhodným

príkladom sú poddôstojníci, ktorí majú čerstvé skúsenosti zo zahraničných kurzov a z nasadení. Neváhajú rozvíjať spoluprácu v Ozbrojených silách SR alebo so zahraničnými partnermi pri zachovaní vzájomnej užitočnosti a prospechu.

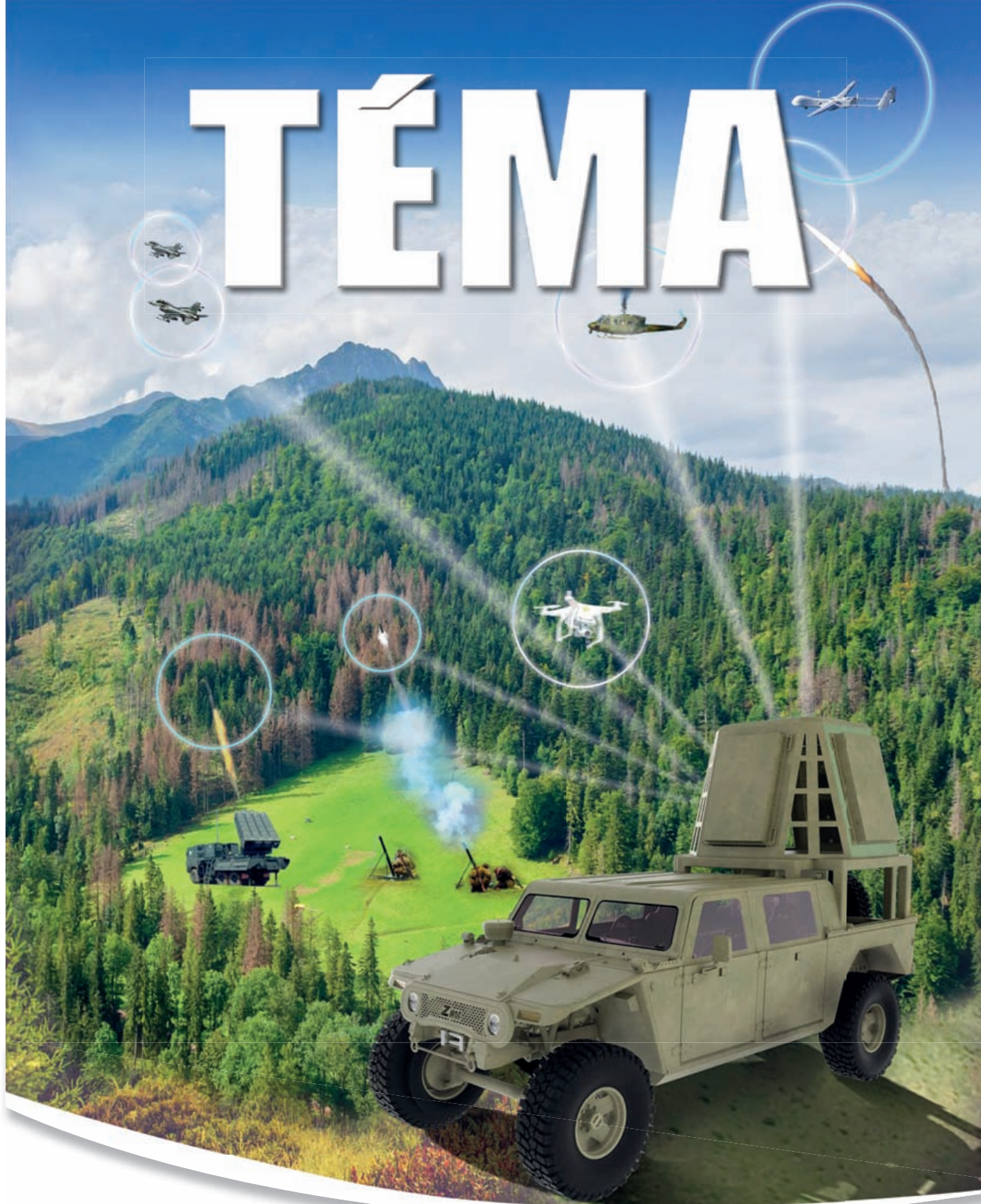
Čo predstavuje v nadchádzajúcom období najväčšiu výzvu pre poddôstojnícky zbor?

Určite návrat k plnohodnotnému výcviku s využitím poznatkov z čias pandémie. Lepšie poznáme svoje silné stránky aj nedostatky. Pri väčšine poddôstojníkov sme mali možnosť dostatočne si preveriť schopnosti plánovať, organizovať a viesť. Teraz prichádza čas veliáci poddôstojníkov pomôcť veliteľom identifikovať budúcich lídrov a odborníkov v hodnostných zboroch mužstva a poddôstojníkov. Poddôstojnícka akadémia sa musí pripraviť na nápor profesionálnych vojakov čakajúcich na doplnenie potrebného vzdelania v kariérnych aj odborných kurzoch. Aj tu musia byť veliaci poddôstojníci extrémne efektívni v procese výberu kandidátov do kurzov. Budú musieť zohľadniť predpoklady každého profesionálneho vojaka vysielaného do kurzu a zároveň aktívne pomáhať pri jeho príprave. Veľký dôraz položíme na budovanie „Command tímu“ pozostávajúceho z veliteľa a veliaceho poddôstojníka. Práve veliaci poddôstojníci musia zodpovedať za hľadanie a predkladanie možných riešení týkajúcich sa zborov mužstva a poddôstojníkov veliteľovi. Ak tak neurobí, v podstate nemá právo sa sťažovať a iba poukazovať na problémy. Skúsenosti máme v poddôstojníckom zbore dostatok, treba ich len zdieľať a vzájomne komunikovať. Osobne nepochybujem, že poddôstojnícky zbor so čtou zvládne všetky úlohy, ktoré pred nás postaví naši velitelia, a opätovne preukážeme, že sme skutočnou chrbtovou kosťou Ozbrojených síl SR.

Text: Jozef Žiak

Foto: mjr. Mário Pažický,
pplk. Štefan Zemanovič

TÉMA

Nové radary: perspektíva dvoch desaťročí

Ozbrojené sily SR budú mať nové, moderné a spoľahlivé 3D rádiolokátory. Kontrakt v celkovej hodnote 148 200 000 eur vrátane DPH (123 500 000 eur bez DPH) na obstaranie sedemnástich 3D radarov stredného, malého a blízkeho dosahu spolu s vybavením podpísali signatári slovenského a izraelského ministerstva obrany 25. marca na pôde nášho ministerstva.

Riaditeľ riaditeľstva pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti obrany izraelského ministerstva obrany Yair Kulas a národný riaditeľ pre vyzbrojovanie MO SR Jozef Zekucia podpisujú zmluvu

Dodávky nových 3D rádiolokátorov budú realizované priebežne od apríla 2023 do roku 2025, pričom úhrada zmluvnej sumy bude rozdelená do štyroch platieb v priebehu rokov 2021 až 2024. „Ide o významný deň pre bezpečnosť a obranu Slovenska. Nové rádiolokátory pre naše vzdušné sily sú totiž vzhľadom na alarmujúci technický stav a životnosť tých súčasných nevyhnutnosťou. Som preto nesmierne rád, že nová technika, o ktorej sa desaťročia iba hovorilo, sa konečne stane skutočnosťou. Navyše s úsporou 6,89 mil. eur oproti predpokladanej sume kontraktu a s reálnym, zmluvne ukotveným zapojením slovenského obranného priemyslu, ktorý bude mať na projekte podiel 37 050 000 eur bez DPH,“ vyzdvihol minister obrany SR Jaroslav Naď. Podpísané boli aj zmluvy na zabezpečenie priemyselnej spolupráce medzi izraelskou spoločnosťou ELTA Systems Ltd. a slovenskou akciou spoločnosťou rezortu obrany Letecké opravovne Trenčín. Akcie spoločnosti vlastní Ministerstvo obrany SR, ktoré aj týmto spôsobom podporilo slovenský obranný priemysel. „Pre ozbrojené sily bude

dôležité, aby sme udržali terajšiu techniku v prevádzke do dodávok, a treba tiež pripraviť personál na obsluhu novej techniky, pripraviť infraštruktúru a zabezpečiť kompatibilitu všetkých prvkov ochrany vzdušného priestoru,“ zdôraznil náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko.

Projektovým manažérom obmeny 3D rádiolokátorov stredného, malého a blízkeho dosahu Vzdušných síl OS SR bol a je podplukovník Juraj Vrabec, vedúci oddelenia projektov vzdušných síl a protivzdušnej obrany sekcie modernizácie MO SR. Hlavným vyjednávačom za slovenskú stranu a vedúcim nášho deväťčlenného rokovacieho tímu s Izraelom bol plukovník Jozef Čížik, riaditeľ odboru riadenia projektov sekcie modernizácie.

Nekompatibilita a koniec životnosti

Zabezpečenie nedotknuteľnosti vzdušného priestoru je jedným z kľúčových aspektov kolektívnej bezpečnosti a obrany krajín Organizácie Severoatlantickej zmluvy (NATO), pričom

Päť minút po dvanástej

Moderné rádiolokátory izraelskej výroby vo vzdušných silách nahradia v súčasnosti používanú sovietskú či ruskú techniku. Podplukovník v. v. Ladislav Záhradník z Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš, ktorý pre náš časopis pripravil články o storočníci vojsk PVO na Slovensku aj o histórii rádiotechnického vojska, pripomína, že v sedemdesiatych rokoch bol do výzbroje rádiotechnického vojska zaradený dvojdimenzionálny rádiolokačný diaľkomer P-37.

„Voči svojim predchodcom mal mnoho inovácií. Napríklad možnosť meniť polarizáciu vyžarovaného signálu, čo umožňovalo zlepšiť zisťovanie vzdušných cieľov za zhoršených meteorologických podmienok. V rádiolokátore pribudla aparatúra aktívnej odpovede, ktorá zlepšila podmienky pri navádzaní vlastných lietadiel. V modernizovanej verzii P-37M2 sa značná časť elektrónkovej súčiastkovej základne vymenila za polovodičovú, čo prispelo k zvýšeniu prevádzkovej spoľahlivosti a energetickej úspornosti. Na začiatku 90. rokov pribudla ďalšia verzia radaru P-37R, ktorá mala už zabudovaný počítač na zobrazovanie doplnkovej informácie pre operátorov, napríklad letových koridorov,“ hovorí na margo v súčasnosti najpoužívanejšieho typu.

udržiavanie integrity vzdušného priestoru Aliancie je trvalou úlohou členských krajín NATO. Prioritou Slovenskej republiky ako členskej krajiny NATO je zabezpečenie integrovanej protivzdušnej a protiraketovej obrany (IAMD), ktorej úlohou je chrániť územie Aliancie, jej obyvateľstvo a ozbrojené sily pred akoukoľvek vzdušnou a raketovou hrozbou alebo útokmi. Slovenská republika a jej ozbrojené sily sa podieľajú na plnení poslania IAMD zapojením Vzdušných síl OS SR (VzS OS SR) do systému integrovanej protivzdušnej a protiraketovej obrany NATO (NATINAMDS). Tento systém je vytvorený prepojením národných a NATO systémov do jedného celku, pričom jednu z kľúčových úloh plnia rádiolokátory vzdušných síl.

Aktuálne používaná rádiolokačná technika (RL) z výzbroje VzS OS SR je už po vyčerpaní technickej životnosti, nekompatibilná so systémami NATO a s nepretržitým nedostatkom špeciálnych náhradných dielcov, ktorých výroba bola ukončená a ich obstaranie je takmer nemožné. Zároveň súčasná RL technika VzS OS SR je konštruovaná na báze technicky zastaranej súčiastkovej základne, čo stále sťažuje možnosť obstarat náhradné dielce na jej prevádzku a údržbu.

Prevádzkovanie takto limitovanej RL techniky je veľmi problematické, vzhľadom na kritickú nedostupnosť (neexistenciu) náhradných dielcov, ako aj servisnej podpory výrobcov, čo sa nepriaznivo odzrkadľuje na nízkej prevádzkovej spoľahlivosti a vysokej intenzite porúch. Tieto skutočnosti majú veľmi nepriaznivý vplyv na nepretržité zvyšovanie finančných nákladov na zabezpečenie prevádzky zastaranej RL výzbroje v ďalšom období.

Východisko a porovnanie

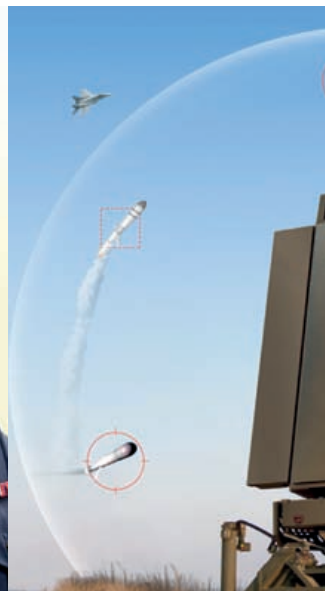
Východiskom z uvedenej situácie je obstaranie moderných 3D rádiolokátorov typu ELM-2084 M-MMR, ELM-2084 S-MMR, ELM-2138M, ktoré budú v podmienkach VzS OS SR určené na zabezpečenie potrieb národných systémov zahrnutých do IAMD.

Na porovnanie uvedených RL so zastaranou technikou je možné uviesť napríklad to, že nové RL sa vyznačujú multifunkčnosťou, čo im umožňuje plniť viaceré súbežné úlohy s dôrazom na prehľad vzdušného priestoru a iné úlohy pri použití špecializovaných režimov práce (napr. detegovanie balistických dráh konvenčnej munície rôzneho kalibru). Vyznačujú sa vyššou rozlišovacou schopnosťou, môžu pracovať v prostredí, ktoré je silno elektromagneticky rušené, dokážu efektívnejšie potlačiť odrazy od rôznych druhov nežiaducich nehomogenít prostredia (oblačnosť, terénne prekážky atď.) a obsahujú výrazné rozšírenie spôsobilosti rádio-elektronického boja.

Z hľadiska konštrukcie týchto multifunkčných radarov sú použité aktívne fázované anténové sústavy (Active Electronically Scanned Array – AESA) s vysielaco-prijímacími po-

plk. Jozef Čížik

Rádiolokátor stredného dosahu, typové označenie ELM-2084 M-MMR (budeme kupovať 6 ks)

Najpoužívanejší je P-37MSK

Dnes sa používa ako hlavný typ rádiolokátor P-37MSK. Vznikol na začiatku tohto storočia modernizáciou rádiolokátora P-37M už ako 3D rádiolokátor. Mobilný trojdimenzionálny rádiolokátor P-37MSK je určený na prehľad vzdušného priestoru okolo svojho stanovišta a na určenie súradníc (azimutu, šikmej dĺžky a výšky) zistených objektov. Podľa pplk. Záhradníka hlavnú zmenu radaru voči jeho predchodcom vidieť už na prvý pohľad v konštrukcii anténového systému. Horná anténa je naklonená o 45 stupňov, čo umožňuje meranie výšky lietadla metódou tzv. V-lúča. Nejde však o nič nové, keďže táto metóda sa používala aj u jeho najstaršieho predchodcu – radaru P-20.

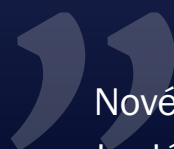
„Podstatné zmeny však nastali v systémoch spracovania a zobrazovania rádiolokačnej informácie. Obvody sú úplne

digitalizované a umožňujú automatické odovzdávanie údajov o vzdušnej situácii na nadriadený stupeň. Súčasťou modernizácie radaru je aj integrácia identifikačného systému IFF, zodpovedajúceho požiadavkám NATO (STANAG 4193, MARK X, MARK XII). Zmenou prešli aj pracovné miesta operátorov. Z pôvodných štyroch sa ich počet znížil na dve. Inováciu absolvovali aj autonómne energetické prostriedky. Modernizácia rádiolokátora P-37 bola kompromisom medzi potrebami zabezpečiť kontrolu vzdušného

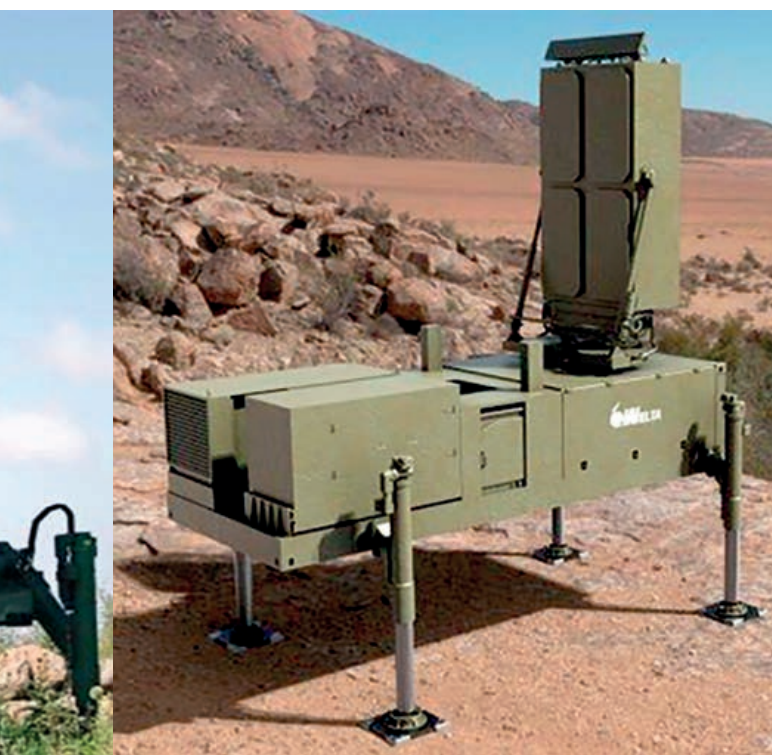

plk. Juraj Vrabec

Nové 3D rádiolokátory
sa budú využívať minimálne
ďalších 20 rokov,
systémy sú spoľahlivejšie,
znížia sa náklady na prevádzku.
Zvolili sme si dobre!

Rádiolokátor malého dosahu, typové označenie ELM-2084
S-MMR (budeme kupovať 5 ks)

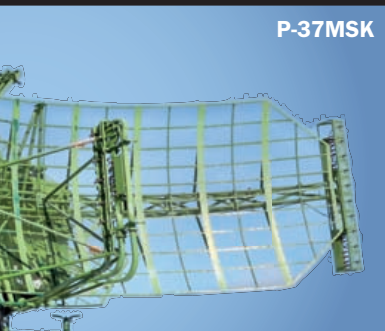
lovodičovými modulmi. Sústavy AESA sú vyrobené na báze pokrokovejšej technológie monolitických mikrovlnných integrovaných obvodov (Monolithic Microwave Integrated Circuit – MMIC), ktorej výhody sú nízka cena, malé rozmery, širokopásmovosť, zlepšená reprodukovateľnosť, zvýšená odolnosť voči elektromagnetickému rušeniu ECCM, zdokonalená spoľahlivosť, viac funkcií na jednom čipe. Použitie uvedenej technológie umožňuje v porovnaní s nahradzovanými RL konštruovať antény menších rozmerov, dosiahnuť rýchlejšiu obnovu RL informácie, efektívnejšie skenovať vzdušný priestor vytvorením viacerých nezávislých vyžarovacích charakteristík.

Mobilita a prepojitelnosť

V uvádzaní výhod môžeme ďalej pokračovať tým, že moderné 3D RL stredného, malého a blízkeho dosahu sú vysoko mobilné vďaka zabudovaniu zariadení do normalizovaných ISO kontajnerov. Vyznačujú sa aj vysokou priechodnosťou terénu vďaka nižšej hmotnosti, ktorú dosahujú konštrukčným riešením a miniaturizáciou elektronických zariadení. Taktiež sa skrátil čas zvinutia a rozvinutia rádiolokátorov vďaka zdokonaleniu antén, podsystémov otáčania, automatizácie nastavenia do vodorovnej polohy a topografickej orientácie radaru.

Tiež je dôležité spomenúť, že sa predĺžila nepretržitá prevádzka radarov, a to vďaka vytvoreniu stabilnejších pracovných podmienok vo vnútorných častiach RL a vďaka obmedzeniu alebo vylúčeniu teplotne nestabilných elektronických prvkov. Zároveň sa skrátil stredný čas opravy a predĺžil stred-

priestoru Slovenskej republiky a ekonomickými možnosťami štátu,” pripomína plk. Záhradník.

P-37MSK

Problémy so súčiastkami

Major Peter Ondričko, hlavný inžinier zvolenskej brigády riadenia vzdušných operácií, dôverne pozná rádiolokačnú techniku. Po absolvovaní vysokej školy začínal ako náčelník rádiolokátora PRV-16 v Hlohovci, neskôr tam bol veliteľom roty, náčelníkom štábu strediska. „Rádiolokátory P-37 v našej brigáde boli vyrobe-

né v rokoch 1986 – 1991. Od roku 2001 do roku 2004 prešli modernizáciou na súčasné P-37MSK. Ich životnosť stanovuje výrobca na dvanásť rokov alebo 72-tisíc prevádzkových hodín. Aktuálne všetky zariadenia splnili hranicu technickej životnosti a uskutočňuje sa posúdenie ich technického stavu do najbližších ročných predpísaných prác. Prvé tri kanály sa používajú na zisťovanie vzdialenosti a azimutu a kanály 4 – 6 sú na zisťovanie výšky. Prvý takýto modernizovaný radar bol v roku 2001 na Veľkej Ide, potom nasledovali ďalšie roty rádiolokačného prieskumu. Najmladší radar je na Močiari. Okrem toho máme ešte dva radary ST-68MSK, ktoré boli modernizované v rokoch 2006 – 2008 s pomocou Ukrajiny. To sú tiež trojdimenzionálne radary, ktoré máme ako jediná krajina V4. Máme tiež súpravy dvojdimenzionálnych radarov RL-4AM

ný čas bezporuchovej prevádzky. Záručná prevádzka bude trvať dva roky, pričom garantovanie dodávky náhradných dielcov je zmluvne zabezpečené počas celej životnosti RL (20 rokov). Pozáručné prevádzkovanie radarov (servis, opravy, update, upgrade systémov a generálne opravy) bude zmluvne zabezpečené s výrobcom.

Logistika, výcvik, životnosť

Hardvérové technické zhotovenie obstarávaných RL je volené tak, aby bolo možné v budúcnosti rozširovať spôsobilosti radaru softvérovou úpravou jednotlivých systémov podľa špeciálnych požiadaviek (napr. detegovanie raketometnej,

**Rádiolokátor blízkeho dosahu, typové označenie
ELM-2138M (budeme kupovať 6 ks)**

Rádiolokátory sú polovica cesty

„Sme veľmi radi, že náš rezort realizoval dlho očakávaný nákup sedemnástich moderných rádiolokačných prostriedkov, pretože tie, ktoré máme, možno už nepôjdu ani do múzea, keďže podstatná časť takých, na ktorých vojaci stále slúžia, v našom múzeu už dávno je,“ usmial sa s trochou nadsadenia brigádny generál Ladislav Dovhun, zástupca veliteľa vzdušných síl.

Šesť radarov stredného dosahu, päť malého dosahu a šesť blízkeho dosahu podľa brig. gen. Dovhuna, ktorý podstatnú časť svojej kariéry slúžil v útvaroch protivzdušnej obrany, významnou mierou posilní bezpečnosť Slovenskej republiky, ako aj plnenie úloh v rámci integrovanej protivzdušnej a protiraketovej obrany NATO (NATO Integrated Air and Missile Defence System – NATINAMDS).

Personál

„Pokiaľ ide o personál, tu veľký problém nevidím,“ reaguje brig. gen. Dovhun na našu otázku, či nebudú ťažkosti so zabezpečením obsluhy nových rádiolokátorov. „Postupne konkretizujeme počty operátorov, technikov a ďalšieho zabezpečovacieho personálu k jednotlivým kompletom. Je zrejmé, že využijeme predovšetkým personál, ktorý obsluhuje rádiolokačnú techniku aj v súčasnosti. V brigáde riadenia vzdušných operácií máme obsluhu v podstate pokrytú. Pokiaľ ide o protiletadlovú raketovú brigádu, tam čiastočne tiež. Keďže však niektoré funkcie nie sú obsadené ani dnes, budeme vykonávať výber najskôr v rámci vzdušných síl, no aj celých ozbrojených síl.“ Pravdaže, takáto služba má svoje osobitosti a obsluhovať rádiolokačnú techniku na úrovni 21. storočia

si vyžaduje špecifické vzdelanie. Brig. gen. Dovhun pripúšťa, že je to trochu problém. „Z civilu do uniformy sa hlási viac ľudí so všeobecným vzdelaním. U nás však potrebujeme technicky zameraných špecialistov. Som vďačný tým skúsenejším, pre ktorých je prichádzajúca zmena výzvou. Zároveň som presvedčený, že moderné vybavenie osloví aj mladých technicky zdatných ľudí. Na ich výber a prípravu máme ešte dva, respektíve tri roky.“

Dodaniu rádiolokátorov v rokoch 2023 a 2024 bude, samozrejme, predchádzať aj výcvik personálu. „V dodávateľskej zmluve sú presne definované kurzy organizované priamo výrobcom v zahraničí pre operátorov, technikov, ale aj inštruktorov, ktorí vzápätí budú schopní pripravovať obslužný personál na Slovensku.“

Zázemie

„Pre nové rádiolokátory ťažiskovo využijeme súčasné postavenia, na ktorých máme dislokované zastarané rádiolokačné diaľkomery, výškomery a ostatnú zabezpečovaciu techniku,“ avizuje zástupca veliteľa vzdušných síl. „Pokiaľ ide o úpravy či zdokonalenie infraštruktúry a celkového zázemia, tak tu ešte len budeme dolaďovať detaily. Je to úlo-

mjr. Peter Ondříčko

a PRV-16. Spojením diaľkomeru a výškomeru však dostaneme informáciu v 3D formáte. Ale zo všetkých spomínaných zariadení sa dajú navádzať stíhacie lietadlá len z P-37,“ sumarizuje major Ondříčko prehľad rádiolokačných prostriedkov brigády. Pripomína, že pravidelne robia odbornú prehliadku a skúšku. Keď technika ešte spĺňa požadované parametre, urobia obhliadku a na

jej základe stanovia predĺženie technickej životnosti. „Robí sa to zvyčajne každý rok. Vieme, koľko asi daný radar odpracuje za rok hodín. Problém býva v tom, že niektoré súčiastky majú

predpísanú životnosť, a keď ich nezoženieme, napríklad vysielacie elektrónky, obvody ochrán či iskrištia, tak máme skutočný problém. Radar je sovietskej výroby a Ruská federácia je v tejto oblasti embargovaná Európskou úniou. Originálne súčiastky sa vyrábajú len v Rusku, a nie sú to lacné veci. Preto hovorím, že nové radary prichádzajú práve včas. Dokonca už päť minút po dvanástej.“

Nové výzvy

Prevádzkyschopnosť radarov udržiavajú vo zvolenskej brigáde len vďaka spoľahlivým špecialistom v rotách rádiolokačného prieskumu. Takým, ako sú napríklad rotmajstri Alexander Pusztai, Martin Guľa, Peter Jablonka, Miloš Gajdoš, Ľubomír Prošňan, Branislav Janíček, Rastislav Novotník či rotný Peter

delostreleckej a mínometnej munície rôzneho kalibru). Takýto koncept riešenia RL umožňuje menej nákladný budúci upgrade, viacfunkčné použitie, ako aj jednoduchú prepojitelnosť s novými systémami protivzdušnej obrany. Nepochybne výhodou oproti zastaranej RL technike je zvolené technické riešenie, ktoré umožňuje diaľkové ovládanie niekoľkých RL z jedného pracovného miesta.

Pokiaľ ide o spoločné obstaranie uvedenej rádiolokačnej techniky od jedného subjektu, táto skutočnosť poskytne našim ozbrojeným silám výhodu najmä v spoločnom logistickom zabezpečení životného cyklu, znížení zásob náhradných dielcov z dôvodu možnej zámieny niektorých blokov, možnosti využitia jednej kontrolno-meracej techniky. Jednoduchšie budú tiež počiatočné školenia a výcvik. Možnosť vzájomnej výpomoci obslúh medzi útvarmi VzS OS SR pri náhlej potrebe zabezpečenia aktuálnych úloh je tiež ďalšou z predností zvoleného postupu.

Naše vzdušné sily budú nové 3D rádiolokátory využívať pri najmenšom ďalších dvadsať rokov. Zároveň dôjde k zníženiu počtu prevádzkovaných súprav RL techniky, zvýšeniu spoľahlivosti systémov, zníženiu nákladov na prevádzku a zachovaniu potrebných spôsobilostí VzS OS SR. Zvolili sme si dobre!

Text: plukovník Jozef Čížik

Foto: Ivan Kelement, Pavol Vitko a archív

hou ďalšieho tímu, ktorý do šiestich mesiacov od podpisu zmluvy príde z Izraela rekognoskovať určené priestory a odporučiť nám ich úpravu na inštaláciu radarov.“ Podľa brig. gen. Dovhuna môže ísť napríklad o priestory na zobrazenie rádiolokačnej informácie, pripojenie na sieť, ale aj zabezpečenie či stráženie priestorov. „Neočakávam však nevyhnutnosť investícií podstatného charakteru. Príslušné zázemie k radarovej technike máme vybudované a takpovediac vopred pripravené na celkom dobrej úrovni.“

Pokračovanie

Brigádny generál Ladislav Dovhun vyštudoval protivzdušnú obranu pozemných vojsk, začínal ako veliteľ čaty a vo svojej odbornosti sa vypracoval až na pozíciu veliteľa protiletadlovej raketovej brigády. Služobne mal síce viac ako k radarom bližšie k palebným prostriedkom, no nie preto jednoznačne dodáva: „Pevne verím, že akvizícia nových radarov je začiatok komplexnej modernizácie protivzdušnej obrany ozbrojených síl. Ďalšou etapou by mali byť práve palebné prostriedky, teda ich modernizácia alebo obmena, a to či už krátkého, alebo stredného dosahu vrátane spôsobilosti pôsobenia proti taktickým balistickým raketám.“ Aktuálne nakúpené rádiolokačné prostriedky by skrátka mali byť základom pre ďalšiu štruktúru budovania protivzdušnej obrany ako celku tak, aby boli schopné podávať kvalitnú a ucelenú informáciu pre palebnú silu, ktorá na ňu dokáže reagovať. „Mať o narušiteľoch vzdušného priestoru vďaka novej radarovej technike okamžitú a kvalitnú informáciu, no nevedieť na ňu adekvátne a efektívne reagovať, by bolo skutočne plytvanie zdrojmi. Pokračovanie procesu modernizácie protivzdušnej obrany je preto nevyhnutné.“

Text a foto: Pavol Vitko

Szöke. Technici musia mať bezpodmienečne základy elektrotechniky, rádiolokácie, musia byť šikovní. „Dnes nás však dobieha rozhodnutie zrušiť vojenské stredné odborné školstvo. Chýbajú nám mladší odborníci. Odborníci v našich rotách na západe Slovenska odchádzajú do civilu, lebo majú možnosť sa v danom regióne dobre zamestnať. Čím ďalej na východ je tých možností menej, a preto častejšie zostávajú. Rovnako je problém s absolventmi vojenskej akadémie. Prichádzali k nám len tzv. manažéri, nie inžinieri technici. Teraz by konečne mali prísť prví absolventi päťročného vysokoškolského štúdia,“ upozorňuje major Ondričko na ďalšie problémy.

Nová technika podľa neho so sebou prináša aj nové výzvy. Napríklad súčasné lokátory používajú ako vysielacie magnetrony. Nové násobiče. To znamená, keď zlyhá jedna elektrón-

ka na starom radare, tak je nefunkčný, ale na novom môže „odísť“ až 40 percent vysielacej elektroniky a radar je ešte stále funkčný. To je veľký rozdiel. „Na miesta technikov k nám prichádzajú noví vojaci. Majú za sebou civilné stredné školy – elektrotechnické vzdelanie v odbore slaboprúd. Musia vedieť čítať schémy, mať o problematiku záujem, nesmie im chýbať šikovnosť, schopnosť stále sa učiť niečo nové. Je však dôležité, aby sa mali od koho učiť, získať skúsenosti. Na druhej strane často ani výborní odborníci nevedia, nemajú dar naučiť, odovzdať svoje vedomosti druhým,“ upozorňuje hlavný inžinier zvolenskej brigády riadenia vzdušných operácií na okolnosti, od ktorých zvládnutie bude v mnohom závisieť úspešné zavádzanie novej rádiolokačnej techniky.

Text: Jozef Žiak

Lacný transportér pre masovú výrobu

Kolesový obrnený transportér BTR-152 pomohol po druhej svetovej vojne rýchlo motorizovať sovietske pechotné divízie. Hoci malo toto vozidlo zjavné nedostatky, vyrobili ho vo veľkom počte a rozšírilo sa do mnohých krajín sveta. Najväčším používateľom mimo ZSSR bol paradoxne Izrael, ktorý nekúpil ani jeden kus, ale všetky ukoristil od arabských krajín.

Obrnené vozidlá od prvej svetovej vojny až do konca tridsiatych rokov 20. storočia vznikali na podvozkoch bežných nákladných automobilov. Až počas druhej svetovej vojny sa vo väčšom počte rozšírili špecializované podvozky, ktoré prinášali lepšie jazdné vlastnosti v teréne. Veľmi rozšírené boli počas vojny polopásové vozidlá, ktoré mali prednú ovládanú nápravu klasickú kolesovú, no namiesto zadných kolies mali pásový podvozok pre lepšiu priechodnosť v teréne. Takéto polopásové stroje Nemci i západní Spojenci masovo používali ako obrnené transportéry pre svoju pechotu.

Červená armáda počas vojny preferovala kombinované vševojskové ofenzívy, pri ktorých mala pechota spolupracovať s tankami. Pre pešiakov však nemala vozidlá – tí sa viezli do boja na korbách tankov a boli veľmi zraniteľní.

Až v druhej polovici vojny získala z USA polopásové vozidlá M3 Halftrack a obrnené autá M3 White a okamžite ich nasadila ako transportéry pre pechotu sprevádzajúcu tanky. Až po skončení vojny, v roku 1947, zadali továrni GAZ vývoj podobného vozidla. BTR-40 mal koncepciu podobnú M3 White. Bolo to štvorkolesové obrnené vozidlo s otvorenou strechou. Hoci vzniklo vo veľkom počte až 8 500 kusov, na prepravu vojakov sa veľmi nehodilo pre svoje malé rozmery a aj v prieskumnej úlohe bolo rýchlo nahradené.

Preto prakticky v rovnakom čase, ako prebiehal vývoj BTR-40, dostala továreň ZIS v Moskve za úlohu navrhnuť väčší transportér pre 15 až 20 vojakov. Konštruktéri brali do úvahy vojnové skúsenosti aj povojnové skúšky korisťných nemeckých strojov SdKfz 251. Nakoniec padlo rozhodnutie, ktoré možno označiť ako technický

krok späť, no umožnilo rýchly nábeh sériovej výroby – pre nový stroj použili existujúci podvozok nákladného auta ZIS-151. Ten bol len mierne skrátený a dostal výkonnejší motor. Prototyp bol hotový v roku 1949 a do služby sa nový stroj dostal o rok neskôr. Jeho

označenie BTR-152 znamenalo Brone-transporter, čiže obrnený transportér. Stal sa prvým masovo vyrábaným sovietskym strojom tohto určenia.

Z nákladného auta

Stroj mal okrem podvozka aj klasickú koncepciu nákladného automobilu – za motorovým priestorom sedela dvojčlenná posádka a za ňou bola otvorená korba s bočnými lavicami pre 18 pasažierov. Ocelový pancier mal hrúbku 15 mm spredu a 9 mm na bokoch. Okrem zbraní pasažierov tvoril výzbroj vozidla guľomet kalibru 7,62 mm alebo 12,7 mm. Popri základnej verzii na prepravu pechoty vznikli v ZSSR aj dve ďalšie verzie – veliteľská so zvýšenými bočnicami a rozšíreným rádiovým vybavením a protiletadlová s dvomi či štyrmi guľometmi kalibru 14,5 mm. BTR-152 okrem bežnej pechoty prepravoval aj špecializované mínometné či protitankové družstvá a ich výzbroj. Slúžil tiež ako delostrelecký ťahač.

Veľké slabiny

Slabinou bola okrem nižšej priechodnosti v teréne aj otvorená strecha a tým vyššia zraniteľnosť. Na prípadné bojové operácie v Európe sa nehodil aj preto, lebo mu chýbali obojživelné schopnosti a ochrana proti zbraňam hromadného ničenia. Napriek tomu znamenal pre Sovietsku armádu mnoho, pretože ako lacná alternatíva

pomohol motorizovať pechotu pred príchodom vhodnejších obrnených transportérov. Jeho výroba sa skončila v roku 1959 a o rok neskôr ho začal nahrádzať osemkolesový transportér BTR-60, ktorý predstavoval úplne novú kvalitatívnu úroveň. Ostávajúce vozidlá BTR-152 potom ešte roky slúžili ako sanitné či ženijné. Na samom konci výroby, v roku 1959, sa objavila aj verzia BTR-152K s úplne zakrytou strechou, na ktorej boli tri poklapy. Zvýšená hmotnosť vozidla znamenala, že počet pasažierov klesol z 18 na 13.

To sa však výroba typu už končila a nadbytočné stroje začal ZSSR čoskoro vo veľkých počtoch dodávať do spriatelенých ázijských a afrických krajín. Ešte predtým ich vyviezli do viacerých štátov Varšavskej zmluvy. Nemecko ich používalo takmer 800 a Poľsko 400. Menšie počty mali vo výzbroji aj Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko. Nákup BTR-152 zvažovalo aj Československo, dokonca u nás prebehli aj skúšky tohto typu, no nakoniec sme ho nekúpili a v roku 1958 sa spustila výroba vlastného polopásového transportéra OT-810 v Detve.

Krst ohňom

Prvé bojové nasadenie BTR-152 sa odohralo v roku 1956 počas potláčania maďarskej revolúcie. V Budapešti a ďalších mestách sa naplno ukázali jeho slabiny. Najmä pri pouličných bojoch bol totiž veľmi zraniteľný. Viaceré

transportéry zničili maďarskí povstanci vhođením fliaš so zápalnou zmesou (tzv. molotovových koktejlův) do otvoreného priestoru posádky. Iné posádky museli opustiť stroje po tom, čo im prestrelili pneumatiky. Na to Sovietsky zväz zareagoval zavedením verzie so systémom dohušťovania kolies.

Veľkého rozšírenia sa BTR-152 dočkal na Blízkom východe. Ešte počas výroby v 50. rokoch kúpil 200 kusov Egypt a v 60. rokoch dostal ďalšie stovky transportérov z druhej ruky. Dokopy ich používal tisíc. Postupne nakúpila 500 až 600 kusov aj Sýria a ďalších 200 Irak. Arabské štáty ich nasadzovali počas vojen s Izraelom a ten sa vďaka tomu stal najväčším zahraničným používateľom tohto typu. V bojoch ich totiž ukoristil viac ako tisíc. Izrael si korisťné stroje upravoval podľa vlastných potrieb a postavil na ich podvozku aj svoju protiletadlovú verziu s dvojicou kanónov kalibru 20 mm.

V priebehu výroby sa tiež prešlo z podvozka ZIS-151 na ZIL-157, ktorý bol spoľahlivejší. Vlastnosti v teréne však ostali naďalej mizerné a poruchovosť trápila transportéry BTR-152 počas celej kariéry. Spolu s nelicencovanými čínskymi kópiami ich vyrobili približne 15 000. Vo výzbroji ich malo takmer 60 používateľov, dodnes ich používa 23 štátov. Najviac ich v súčasnosti majú KĽDR, Kuba, Vietnam a Sýria.

Text: Miroslav Barič

BTR-152

Dĺžka: 6,55 m
Šírka: 2,32 m
Výška: 2,1 m
Hmotnosť: 9,9 t
Pancier: 9 – 15 mm
Posádka: 2 + 18
Výzbroj: guľomet 7,62 mm
alebo 12,7 mm
Výkon motora: 110 k
Rýchlosť: 75 km/h

Lockheed Martin pomôže Japonsku

Americká zbrojárska spoločnosť Lockheed Martin, výrobca stíhacieho lietadla F-35 Lightning II, pomôže Japonsku pri vývoji nového bojového lietadla s technológiou stealth, ktoré tamojšie vzdušné sily plánujú zaradiť do svojho arzenálu v polovici 30. rokov so zámerom udržať krok s pokrokom leteckej techniky susednej Číny. Lockheed Martin sa spojí s vedúcou japonskou firmou projektu, ktorou je Mitsubishi Heavy Industries. Obnoví sa tak partnerstvo, ktoré pred 25 rokmi prinieslo prvú japonskú stíhačku F-2. Nové stíhacie lietadlo, známe pod predbežným názvom F-3 alebo F-X,

nahradí práve stroj F-2, pričom jeho vývoj bude stáť približne 40 miliárd dolárov. Lockheed Martin navrhol hybridný dizajn založený na svojich lietadlách F-35 a F-22, ale Japonsko to odmietlo v prospech vlastného domáceho dizajnu. Medzi ďalšími zahraničnými spoločnosťami, ktoré vyjadrili záujem o účasť na vývoji lietadla F-3, boli Boeing a Northrop Grumman z USA, ako aj britské spoločnosti BAE Systems a Rolls-Royce Holdings. Japonsko uviedlo, že bude pokračovať v hľadaní spolupráce na lietadle F-3 s Britániou i so Spojenými štátmi so zámerom dostať sa k príslušnej technológii a znížiť náklady na vývoj.

Ukrajinský Sokol rozpäl krídla

Ukrajinská agentúra pre vývoz vojenskej techniky Ukrspecexport predstavila nový bojový bezpilotný dron, ktorý nesie označenie Sokil-300 (slovensky Sokol-300). Bojový dron vyvinula ukrajinská spoločnosť Luch Design Bureau so sídlom v Kyjeve pre Ozbrojené sily Ukrajiny. Ide o prvý bojový dron, vyvinutý a vyrábaný výlučne na Ukrajine. Má rozpätie krídel 14 metrov a dĺžku 8,57 metra, maximálnu vzletovú hmotnosť 1 225 kilogramov, unesie maximálne 300 kilogramov nákladu a môže dosahovať rýchlosť až 335 kilometrov za hodinu. Dron nesie štyri riadené strely RK-2P s doletom 10 kilometrov. Základná verzia Sokil-300 bude vybavená motorom MC-500B, ktorý vyrába ukrajinská spoločnosť leteckých technológií Motor Sič so sídlom v Záporoží. Najpokročilejšiu verziu s dlhým dosahom bude poháňať turbodúchadlový štvortaktný letecký motor Rotax 914 rakúskej firmy BRP-Powertrain. Dron s ním vydrží vo vzduchu až 26 hodín a preletí vzdialenosť 3 300 kilometrov. Náklady na vývoj Sokil-300 dosiahnu 1,4 až

1,6 milióna dolárov, čo je pre Ukrajinu oveľa lacnejšie než kupovať podobné systémy zo zahraničia. Dron riadi dvojica pozemných operátorov a jeho úloha by mala byť viac prieskumná ako bojová.

Pakistan testoval rakety

Pakistan úspešne otestoval balistickú raketu typu zem-zem s doletom 2 750 kilometrov. Odpálenie rakety stredného doletu Šahín-3 bolo zamerané na overenie „rôznych konštrukčných a technických parametrov zbraňového systému“. Či je raketa schopná niesť jadrové hlavice, sa neuvádza, Pakistan sa však v minulosti vyjadril, že takú schopnosť má. Armádne zdroje neprezradili, odkiaľ bola raketa vystrelená, no Pakistan obvyčajne také testy uskutočňuje v Arabskom mori. Pakistanský jadrový a raketový program je primárne určený na boj proti hrozbám zo susednej Indie, ktorá pravidelne vykonáva raketové testy. Obe krajiny vlastnia jadrové zbrane a od získania nezávislosti od Veľkej Británie v roku 1947 viedli spolu dve z troch vojen o Kašmír. Sporný himalájsky región je rozdelený medzi tieto dve krajiny, obe si však naň robia nárok ako na celok.

Aj Briti chcú Eurotank

Prvý tank sa zrodil v Británii. Krajina je od prvej svetovej vojny popredným výrobcom aj používateľom tankov, hoci dnes po sérii rozpočtových škrtov a reorganizácii v britskej armáde slúži len 227 hlavných bojových tankov FV4034 Challenger 2 od britského výrobcu Vickers Defence Systems. Viac ako sto rokov sa Veľká Británia spoliehala na vlastné tanky. Teraz sa to môže zmeniť. Chce spojiť sily s Francúzskom a Nemeckom a vyvinúť spoločný Eurotank. Ten by mal v polovici 30. rokov nášho storočia nahradiť britské tanky Challenger 2 i súčasne francúzske a nemecké hlavné bojové tanky. Challenger 2 bol nasadený v roku 1998. Je to skvelý, no dnes už zastaraný stroj bez systémov aktívnej obrany pred strelami protivníka a vymožeností ako pripojenie k digitálnym sieťam, pokročilé termokamery alebo palubné drony. Nemecké spoločnosti Krauss-Maffei a Rheinmetall spolu s francúzskou firmou Nexter už pracujú na tanku oficiálne označovanom ako Franco-German Main Ground Combat System (MGCS), ktorý by mal od roku 2035 nahradzovať prinajmenšom nemecké tanky Leopard II a francúzske tanky LeClerc. Británia sa do programu zapája zatiaľ ako pozorovateľ a časom možno aj ako používateľ nových tankov. Vývoj Eurotanku nebude jednoduchý. Každá z krajín tradične vyznáva odlišný dizajn hlavných bojových tankov. Ak budú všetky tri skutočne s úspechom spolupracovať, výsledok bude nepochybne zaujímavý.

Rafale pre Grécko

Grécky parlament schválil veľkou väčšinou hlasov nákup 18 francúzskych bojových lietadiel typu Rafale. Ide o súčasť plánu vyzbrojovania a modernizácie armády, ktorý vláda predstavila vlani v septembri. Grécko v súvislosti s napätými vzťahmi s Tureckom, s ktorým vedie spor o ložiská zemného plynu vo východnom Stredomorí, vyčlenilo na modernizáciu svojich ozbrojených síl v nasledujúcich piatich rokoch 11,5 miliardy eur. Lietadlá by mali byť do Grécka postupne dodávané od polovice tohto roka. Celý proces by mal trvať viac ako dva roky. Hodnota 12 použitých a šiestich nových lietadiel vrátane výzbroje a náhradných dielcov je približne 2,3 miliardy eur. Hovorca vlády Christos Tarantilis uviedol, že nákup lietadiel je súčasťou vládných opatrení na okamžité posilnenie odstrašujúcich schopností ozbrojených síl. Program zahŕňa modernizáciu pozemných síl, námorníctva a letectva. Od mája sa vojenská služba v Grécku predĺži z deväť na dvanásť mesiacov. Zámerom je zvýšiť počet aktívnych brancov a profesionálnych vojakov z približne 100 000 na 133 000. Vláda chce do roku 2027 zaobstarať bojové lode, protiponorkové helikoptéry a drony či modernizovať stíhačky F-16. Grécko neznížilo svoje vojenské výdavky ani počas finančnej krízy v rokoch 2010 – 2018 a na obranu míňa najviac z krajín NATO po USA – 2,58 percenta HDP.

Text a foto: TASR

Vladimir Monomach strieľal Bulavy

Strategická ponorka ruskej tichomorskej flotily Vladimir Monomach uskutočnila cvičné odpálenie štyroch medzikontinentálnych balistických rakiet Bulava v Ochotskom mori na Ďalekom východe v ázijskej časti Ruska. Rakety úspešne dorazili do určenej oblasti – na bojové cvičisko Čiža v Archangelskej oblasti na severozápade Ruska. Ruská armáda spresnila, že to bolo prvýkrát, čo posádka ponorky Vladimir Monomach v rýchlom slede vystrelila štyri medzikontinentálne rakety Bulava. Vladimir Monomach je jednou z nových jadrových ponoriek triedy Borej, ktoré nesú po 16 rakiet Bulava a majú slúžiť ako jadro námornej zložky jadrových síl na ďalšie desaťročia.

Anjel strážny

Do mrazivej vody pokrytej tenkým ľadom sa vrhli na pomoc traja statoční odvážlivci. Napokon k topiacemu sa doplával len Juraj Michalička, príslušník vojenskej hasičskej jednotky Zásobovacej základne III v Zemianskych Kostoľanoch.

Stratil sa pod ľadom azda dvadsať metrov od brehu. Vynoril sa až po chvíli. Ja som mal šťastie, že som si stihol pred skokom do nádrže vyzuť ťažké topánky a vyzliecť sa do pol pása. Inak by som to neuplával,“ spomenul si na 28. február tohto roka vojenský hasič Juraj Michalička.

Partia športovcov

„Predovšetkým by si to neuplával, ak by si to nemal natrénované a ak by si nemal odvahu a adrenalín. Samozrejme, hasičský výcvik tiež pomohol,“ usmial sa na svojho podriadeného nadrotmajstra Roman Mikula, veliteľ uvedenej 25-člennej jednotky hasičov. „Okrem nadrotmajstra Mikulu sú ostatní hasiči civilni, pričom podstatná časť z nich sú výborní športovci a chlapi na pravom mieste,“ pochválil všetkých major Michal Danihlík, náčelník centra logistiky zásobovacej základne, ktorého sú hasiči súčasťou. „Nuž, napríklad Roman Mikula je dlhoročný bežec a tiež zakladateľ bežeckého memoriálu povstaleckého kapitána Adolfa Weinhol-
da, Tomáš Benko je jedným z najlepších vytrvalcov v regióne hornej Nitry, iní sú skalolezci, silové typy, cyklisti,

vysokohorskí turisti, je tam bežkár zo širšieho výberu reprezentácie Slovenska, vodný pólista či motorkári,“ dodal major Danihlík. „Udržiavať sa vo forme je bežná súčasť našej zdokonaľovacej odbornej prípravy,“ poznamenal nadrotmajster Mikula na adresu kondície hasičov, ktorí sa striedajú v piatich dvanašťhodinových zmenách nepretržitej prevádzky. Denne vykonávajú hasičskú asistenciu pri prácach s nebezpe-

čenstvom vzniku požiaru, skladovaní horľavých kvapalín či iných horľavých látok. Do ich hasičského obvodu patrí aj neďaleké Výcvikové a testovacie centrum radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, kde sa pre zmenu pracuje s chemickými látkami. No a ako športuje 27-ročný Juraj Michalička, ktorý maturoval ako elektromechanik, pričom v Zemianskych Kostoľanoch pracuje už piaty rok? „Aj ja trochu behám, posilňu-

Juraj Michalička so svojimi nadriadenými nadrotmajstrom Romanom Mikulom a majorom Michalom Danihlíkom

jem, tiež leziem po skalách. No aktuálne je mojím hlavným športom bezmotorový paraglajding.“

Ladoborec

Aj vtedy, spomenutého 28. februára, si Juraj pod zjazdovkou nad dedinou Cigel balil s partiou „padáčkarov“ svoj padák. Samozrejme, zdvihli hlavy, keď ponad nich preletel iný paraglajdist, ktorého vo vzduchu tlačil prídavný motor. Skúsený pilot pri pokuse o malú akrobaciu nalietať nad zľadovatenú hladinu nádrže, ktorá slúži ako zdroj vody na zasnežovanie lyžiarskej zjazdovky. Spravil však takmer osudovú chybu. „Lad bol príliš tenký, nevydržal náraz koliesok a prelomil sa. Vzápätí sme počuli ranu a videli ľahké zadymenie. To keď trojkolka spolu s paraglajdistom urobila kotrmelec a horúci motor skončil v ľadovej vode.“ V nasledujúcom hrozivom tichu sa neznámy letec aj so strojom ocitli pod vodnou hladinou. Na ľade ostal len padák s domotanými šnúrami.

Keď Juraj utekal tých dvesto metrov smerom k miestu udalosti, určite nemyslel na „takticko-metodické postupy pri záchrane osoby z vodnej hladiny“. Veď nemal k dispozícii záchranný čln s povinným vybavením, záchrannú vestu, lano alebo aspoň záchranný plavák. Neuvažoval ani nad tým, že v príslušnom metodickom liste je zvýraznený „vhodný a bezpečný postup vykonania potrebných záchranných prác“, pretože všetko to, čo vzápätí urobil, bolo viac ako nebezpečné. Napokon ako vodný záchrannár ani nie je vycvičený – a bol predsa mimo služby. Išlo však o život. S odstupom času treba povedať, že aj o jeho.

„Nie, nie som žiadny otužilec, medzi ľadové medvede určite nepatrím,“ pokrútil hlavou Juraj, keď sme sa ho spýtali, či má skúsenosti s plávaním v studenej vode. Keď v jazierku, kde už meter-dva od brehu nedočiachnete na dno, ostal z pôvodnej trojice plávať smerom k topiacemu sa ako jediný, všetci na brehu strpli. „Tá ľadová voda bola ako poriad-

Nedokázal by to, ak by nemal odvahu, kondíciu a výcvik vo vojenskej hasičskej jednotke.

na rana do tela. V prvom momente mi zovrelo pľúca. Nemohol som dýchať...“ Iste, rozdýchal sa aj vďaka adrenalínu, no predovšetkým chcel pomôcť. „Keď som ho chytil za golier, bol celkom vysilený a v šoku. Nekomunikoval, takmer vôbec nespokojuvacoval. Chvilku som sa bál, aby nás oboch nestiahol dolu.“ To, že mu medzitým ostrý ľad rozdrapal ruky aj kožu na bruchu, absolútne nevnímal. Faktory v neprospech jeho odvahy však prevažovali: neznáma stu-

dená vodná hladina pokrytá na povrchu ľadom nie dosť hrubým na to, aby udržal človeka, ale nie dosť tenkým, aby sa dal ľahko rozbiť a umožnil rýchle plávanie. Padákové šnúry, do ktorých ak by sa zamotal, mohlo to dopadnúť tragicky pre obidvoch. Aj pomer hmotnosti 75-kilogramového záchrancu a takmer stokilového zachraňovaného hral v ich neprospech. Našťastie, tréňované telo a podvedome využité vedomosti fungovali. Zachraňovaného najskôr oboplával od chrbta a držal ho nad vodou. Potom mu jeden z mužov na brehu hodil predlžovací kábel. „Jednou rukou som ho držal za oblečenie, v druhej som sa snažil udržať hodený koniec kábla, za ktorý nás ťahali ľudia k brehu.“ Keď už sa zdalo, že všetko sa skončí dobre, topiaci sa zrazu zasekol. Nedal sa potiahnuť ďalej. „Boli sme už maximálne dva či tri metre od brehu, keď ma upozornil, že je zamotaný v padákových šnúrach. Musel som ho vymotať.“

Dobré je ho mať nablízku

Po azda pätnástich minútach v ľadovej vode Juraj rýchle zhodil zo seba mrznúce nohavice s ponožkami a prezliekol sa komplet do suchého. Hodil sa starý outdoorový zvyk mať vždy so sebou náhradné oblečenie. Pre približne pätnásť zvedavcov z brehu sa všetko skončilo, rozišli sa. V nádrži bol však stále padák, trojkolka a motor. Juraj s kamarátom si od jedného z chatárov požičali čln a paraglajdistovi všetku výbavu z nádrže vytiahli. Samozrejme, zachráneného najskôr zabalili do diek a postupne priviedli k životu. „Pozval nás na guláš – a možno sa ešte stretneme krúžiac popri sebe niekde vo vzduchu,“ usmial sa Juraj.

„Aha, a ešte niečo,“ dodal na jeho adresu nadrotmajster Mikula. „Pred piatimi rokmi išiel s kamarátom po večerných Novákoch, pričom započuli silný náraz. Dobešli tam, odkiaľ zaznel – a uvideli auto v potoku. Bolo kolesami hore. A vôbec – pokračuj ty, však si tam bol...“ povzbudil skromného Juraja jeho nadriadený. Mladý muž, ktorý určite nie je veľký rozprávač svojich zážitkov, len skromne dodal: „Bola poriadna tma, ale keď som zbehol do koryta potoka k autu, rozoznal som, že muž mal hlavu už pod vodou. S kamarátom sme sťažka otvorili dvere a pomohli mu, aby sa neutopil. Potom sme zavolali záchrannú,“ dodal trochu neveselo. „Vtedy sa to, bohužiaľ, neskončilo až takým happy endom. Vodič ostal na vozíčku, ale dôležité je, že žije,“ vysvetlil nadrotmajster Roman Mikula a potľapkal kolegu Juraja Michaličku po pleci: „Aj tak si anjel strážny. Keby niečo, bol by som rád, aby si bol nablízku.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a archív J. M.

Zachránený paraglajdist krátko po vytiahnutí na breh

Podarilo sa zachrániť aj prídavný motor a trojkolku s padákom

Novela sociálneho zabezpečenia

Ministerstvo obrany privítalo iniciatívu poslancov NR SR, ktorej cieľom je novelizácia zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. Nová právna úprava počíta s ďalšou stabilizáciou sociálneho zabezpečenia nielen príslušníkov OS SR, pričom pôjde o dorovnanie materského na 75 percent čistého denného služobného platu, teda obdobne, ako je od mája 2017 v civilnej

Foto: Ivan Kelement

Dostaneme vojenského ombudsmana?

V záujme zvýšenia ochrany individuálnych ľudských práv a záujmov profesionálnych vojakov rezort obrany pripravuje alternatívu, ktorá im poskytne právo brániť sa prípadnému nezákonnému postupu zo strany nadriadeného alebo štátu. Tou má byť inštitút vojenského ombudsmana. „Pripúšťam, že v otázke zavedenia práva profesionálnych vojakov združovať sa v odboroch, resp. v spôsobe naplnenia tohto práva, máme s verejnou ochrankou práv rozdielny názor. Práve preto vítam jej iniciatívu, ktorej cieľom je posúdiť ústavnosť zákonnej prekážky výkonu práva vojakov a vojačiek združovať sa v odboroch,“ uviedol minister obrany Jaroslav Naď. Pripomenul, že so zákonným obmedzením uplatňovania niektorých práv súhlasí každý profesionálny vojak už pri nástupe, pričom súčasná právna úprava združovania vojakov do odborov má podľa neho svoje opodstatnenie a je potrebné ju vnímať predovšetkým v kontexte špecifického posolania Ozbroyených síl SR a účelu, na ktorý existuje armáda všade vo svete. Ako ďalej priblížil, rezort vypracoval ideový koncept nového inštitútu vojenského ombudsmana. „Do konca roka 2021 by sme ho chceli predložiť do legislatívneho procesu v rámci novely zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorou máme za cieľ skvalitniť podmienky výkonu štátnej služby profesionálnych vojakov,“ doplnil minister.

Foto: Jakub Neubauer

■ Náčelník generálneho štábu gen. Daniel Zmeko slávnostne povýšil podplukovníkov Karola Nováka, Petra Sliackeho a Dušana Svitanu do hodnosti plukovníka.

■ Vo výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou sa v prvý aprílový týždeň uskutočnili bojové streľby z PTRS strelcov – operátorov bojových vozidiel BVP-1 22. mechanizovaného práporu Michalovce a 21. mechanizovaného práporu Trebišov. Cvičenie bolo zamerané na použitie protitankových riadených striel 9M14M. Hoci pre jedenásť nových osádok boli streľby skutočný krst ohňom, dosiahli výborné a dobré výsledky.

■ Povinnú predvýcvikovú karanténu ukončilo 113 adeptiek a adeptov na vojenskú štátnu službu. V martinskej Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania ich čaká sedem týždňov základného vojenského výcviku.

■ Popri plnení služobných úloh v operácii EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine slovenskí vojaci s pomocou Vojenskej podpornej nadácie pomáhajú ľuďom v núdzi. Tím z Nového Sarajeva obdaroval tri rodiny trvanlivými potravinami a drogériou. Riaditeľka Červeného kríža v Trnove RS ocenila nezištnú pomoc slovenského tímu z Foče v podobe dezinfekčných a hygienických prostriedkov. Príslušníci OS SR z LOT Višegrad zasa pomohli zakúpiť 200 infúzií a 125 adaptérov na zavedenie infúzií pre miestnu nemocnicu.

■ Do funkcie náčelníka štábu práporu podpory vedenia Pozemných síl OS SR bol ustanovený kapitán Michal Hložka.

■ V posádkovom cvičisku Biela Hora a posádkovej strelnici Poruba pod Vihorlatom absolvovali strelci ostreľovači 22. mechanizovaného práporu sústredený výcvik. Pozostával z topografickej, taktickej a streleckej prípravy. Najlepším ostreľovačom streleckej časti sa stal slobodník Miroslav Benedek.

■ Na pravidelné cvičenie aktívnych záloh v prápore radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava 12. apríla nastúpilo 18 záložníkov s cieľom pripraviť sa na plnenie úloh počas krízových situácií.

■ Poslucháči študijného odboru zbraňové systémy, zbrane a ich časti na Katedre strojárstva Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika voj. 1. st. Marek Ferencák a voj. 1. st. Tomáš Kriš sa zúčastnili na 22. ročníku medzinárodnej študentskej vedeckej konferencie AFASTUD 2021, ktorej hosťiteľom bola Henri Coanda Air Force Academy v rumunskom Brašove. Ich vedecké práce v súťažnej sekcii Weapons & Defense Technology získali prvé dve miesta.

■ Dňom 1. apríla bol do funkcie náčelníka centra opráv Zásobovacej základne II v Martine ustanovený mjr. Jozef Krivka.

■ Primátorka mesta Prešov Andrea Turčanová prijala 21. apríla veliteľa 2. mechanizovanej brigády plukovníka Slavomíra Verčimáka na prvom spoločnom pracovnom stretnutí.

■ Kynológia Vojenskej polície má po rekonštrukcii priestorov k dispozícii 70 nových koterčov pre služobné psy. Odbor krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek tak môže už v najbližších dňoch realizovať odborné kynologické kurzy v nových priestoroch. Nové priestory 9. apríla navštívil v sprievode riaditeľa Vojenskej polície plk. Valentína Ceba minister obrany Jaroslav Naď.

Návrat na Slovensko

MiG-21MF

Siedmy máj 2021 je pre leteckú základňu Sliač významným historickým míľnikom. Príslušníci Taktického krídla generálmajora Otta Smika Sliač si pripomínajú 30. výročie pristátia 81. samostatnej stíhacej letky na letisku Sliač.

šlo vlastne o návrat bojového letectva na Slovensko. Dňa 7. mája 1991 sa v Sliači začali písať novodobé dejiny slovenského vojenského stíhacieho letectva. Po viac ako dvadsiatich dvoch rokoch pôsobenia sovietskych vzdušných síl prišli na Sliač jednotky vojenského letectva a protivzdušnej obrany Československej armády, predchodcu Vzdušných síl OS SR.

Sovietov vystriedali naši

Stalo sa tak po páde komunistického režimu v dôsledku dohovoru o odsune sovietskych vojsk rozmiestnených v ČSFR, podpísaného vo februári 1990 v Moskve. V čs. armáde prebiehal postupný proces reforiem, demokratizácie a redistribúcie. Nové jednotky sa rozmiestnili predovšetkým v posádkach a priestoroch, ktoré opustila sovietska armáda. A jednou z týchto jednotiek bola práve 81. samostatná stíhacia letka.

Základ 81. samostatnej stíhacej letky a 81. práporu letiskového a rádiotechnického zabezpečenia tvorili sily a prostriedky z posádok Brno, Náměšť nad Oslavou a Přerov. Vznik oboch jednotiek bol deklarovaný rozkazom MNO ČSFR zo dňa 7. mája 1991, keď sa zároveň uskutočnil prvý prelet leteckej techniky.

Prvým pilotom 81. samostatnej stíhacej letky, ktorý v roku 1991 s lietadlom MiG-21MF pristál na letisku Sliač, bol veliteľ letky podplukovník Jozef Krakovský, ktorý sa stal neskôr zástupcom veliteľa Vzdušných síl OS SR. Podľa jeho slov bolo toto obdobie bohaté na výzvy, ktoré ich po prilete na Sliač čakali a ktoré by bez entuziazmu príslušníkov letky a práporu letiskového a rádiotechnického zabezpečenia nebolo možné vyriešiť. Veliteľom 81. práporu letiskového a rádiotechnického zabezpečenia sa stal podplukovník Kornel Vitál. V roku 1992 velenie práporu prebral major Ján Hriech.

Letka SNP

81. samostatná stíhacia letka až do vzniku Slovenskej republiky plnila úlohy PVO a niesla čestný názov „Letka SNP“. Čestný názov bol letke zapožičaný prezidentom ČSFR Václavom Havlom pri príležitosti štátneho sviatku ČSFR Dňa vzniku samo-

statného čs. štátu, na základe rozkazu zo dňa 28. októbra 1991. Celkovo bola letka rozdelená na šesť rojov. V jej výzbroji boli okrem stíhacích lietadiel MiG-21 aj lietadlá L-39. Veliteľom roja cvično-bojových lietadiel L-39 bol kapitán Ivan Tovačovský.

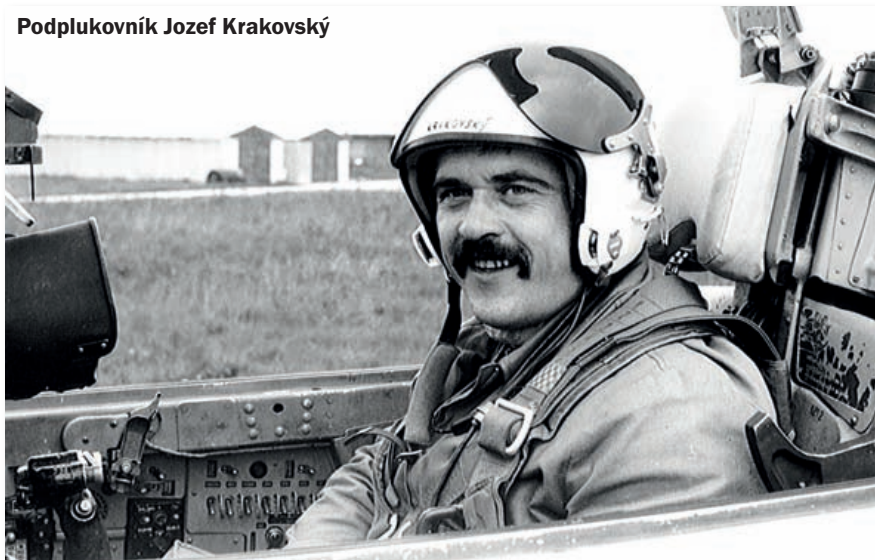
Letka pôsobila na letisku Sliač od mája 1991 do 31. decembra 1992. Prvého januára 1993 vznikla 1. letecká základňa Sliač, ktorej velil podplukovník Jozef Krakovský a v ktorej podriadenosti bol stíhací pluk pod velením podplukovníka Štefana Palíka so štyrmi letkami. Prvá letka disponovala lietadlami MiG-29, druhú letku tvorili lietadlá MiG-21. Tretia letka bola kombináciou lietadiel MiG-21 a L-39 a štvrtá letka prevádzkovala vojenské transportné lietadlá L-410 a vrtuľníky Mi-17.

Na odkaz 81. samostatnej stíhacej letky nadviaže taktické krídlo Sliač, ktoré sa po oslavách 30. výročia 1. novembra 2021 premenuje na 81. krídlo Sliač. Príslušníci leteckej základne si tak napriek rozsiahlej modernizácii zachovávajú základy a tradície, ktoré zanechala tvrdá práca a profesionalita členov 81. samostatnej stíhacej letky.

Text: nadporučíčka Alexandra Bakič
taktické krídlo Sliač

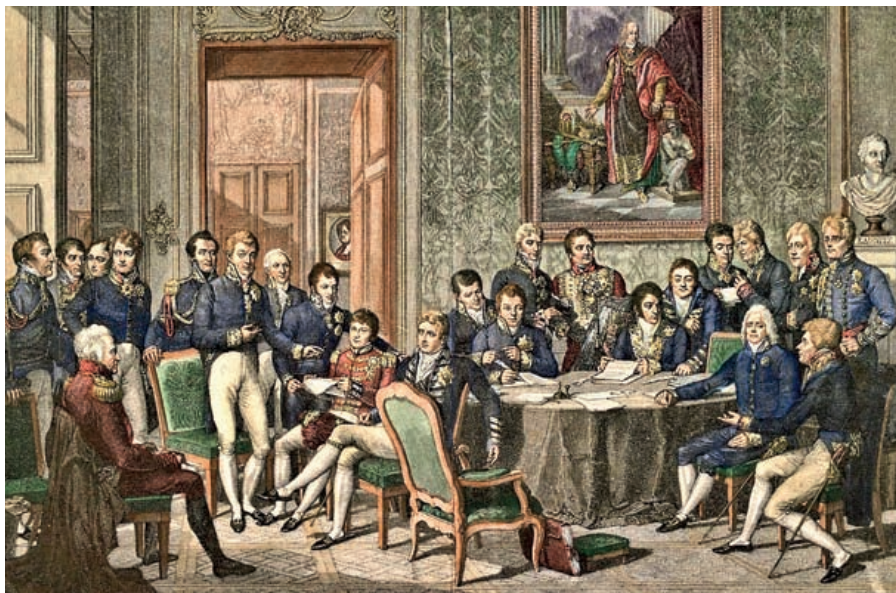
Foto: Ján Begala, taktické krídlo Sliač

Podplukovník Jozef Krakovský

Zmeny vo vojenstve v dôsledku napoleonských vojen

Neúspechy habsburskej armády na bojiskách prvej i druhej koalície vojny si vynútili uskutočnenie viacerých zmien organizačného a systémového charakteru. Vedúcou osobnosťou pri uskutočňovaní reforiem v armáde bol arcivojvoda Karol, mladší brat cisára Františka.

Súdobá kolorovaná rytina znázorňujúca splnomocnených delegátov Viedenského kongresu, na ktorom sa v rokoch 1814 – 1815 rokovalo o usporiadaní Európy po koalíčných vojnách

Už na začiatku roka 1801 cisár vymenoval Karola za prezidenta Dvorskej vojnovnej rady a zakrátko sa stal aj ministrom vojny a námorníctva. Ako prezident Dvorskej vojnovnej rady reorganizoval predovšetkým činnosť a chod tohto najvyššieho vojensko-správneho orgánu. Dvorská vojnová rada sa rozdelila do troch grémií. V prvom, vojenskom grémiu boli dve oddelenia (pre pechotu a jazdectvo) a dve riaditeľstvá (delostrelecké a ženijné). Druhé grémium (politicko-ekonomické) tvoril rad referátov, napríklad pre dopĺňovanie a vyzbrojovanie armády, zabezpečovanie výstroja, zásobovanie či zdravotnú službu. Do kompetencie tretieho (justičného) grémia prislúchali súdne záležitosti.

Počiatky generálneho štábu

Roku 1801 arcivojvoda Karol zreformoval aj činnosť Štábu generálneho ubytovateľa, ktorý vlastne plnil funkciu generálneho štábu habsburskej armády. Medzi jeho úlohy pribudlo aj nové vojenské mapovanie monarchie. Zároveň Vojnový archív vo Viedni, ktorý už roku 1776 založil maršal Andrej Hadik, sprístupnili pre štúdium vojenstva a vojenských dejín.

Reformovanie vojenskej administratívy sa stretávalo s nepochopením, ba

neraz aj s nesúhlasom konzervatívnych síl panovníckeho dvora. Išlo najmä o úsilie arcivojvodu Karola zrušiť doživotnú vojenskú službu. Cisárskym patentom zo 4. mája 1802 bola napokon doživotná vojenská služba zrušená a dĺžka služby stanovená na 10 rokov v pechote, 12 rokov v jazdectve, 14 rokov v delostrelectve i v technických druhoch vojska. Toto opatrenie sa realizo-

Reformátor habsburskej armády
generalissimus arcivojvoda Karol

valo v západnej časti monarchie ihneď, v Uhorsku až po schválení Uhorským snemom v októbri 1802.

Podľa regrutačného predpisu zo 4. apríla 1827 sa aj v Uhorsku roku 1828 zaviedla 14-ročná vojenská služba, no naďalej sa verbovalo aj na neobmedzenú službu až do roku 1843, keď bola doživotná služba definitívne zakázaná a dĺžka služby sa stanovila na 14 rokov. Roku 1845 Dvorská vojnová rada skrátila dĺžku trvania vojenskej služby na osem rokov.

Dôraz na výcvik

Závažné opatrenia sa uskutočnili najmä v oblasti skvalitnenia výcviku. Podľa príkladu francúzskej armády vytvoril arcivojvoda Karol výcvikové tábory, kde sa uskutočňovali rozsiahle cvičenia, ktoré už nadobúdali charakter manévrov. Zásadnejší význam mala reformná činnosť, ktorú arcivojvoda Karol začal uskutočňovať roku 1806, keď sa po dočasnom odstavení opäť dostal na čelo armády.

Jeho zásluhou aj do vojenstva habsburskej armády začali prenikať nové metódy, ktoré postupne vytlačili nemotornú lineárnu bojovú taktiku. Hlavnou taktickou zásadou naďalej zostalo začať boj organizovanou streľbou, po ktorej nasledoval masový útok na protivníka. Podľa vzoru francúzskych tirailliеров (rozptýlených strelcov) sa postupne aj v habsburskej pechote začali pred čelnú bojovú líniu stavať skupinky strelcov, ktorí však nevykonávali činnosť samostatne ako Francúzi, ale na základe signálov veliteľov.

Účinnosť streľby pešiakov, odhliadnuc od jágrov (horských strelcov), bola naďalej veľmi slabá. Z vyhodnotenia istého cvičenia v streľbe na maketu cieľa, ktorý predstavoval terč 30 metrov dlhý a 2 metre vysoký, vyplynuli tieto výsledky: zo 100 krokov 60 % zásahov, z 200 krokov 40 % zásahov, z 300 krokov 25 % zásahov a zo 400 krokov 20 % zásahov. V boji, kde boli podstatne zložitejšie a náročnejšie podmienky, bola úspešnosť zásahov omnoho nižšia.

Nová organizácia armády

Významným reformným činom bolo zavedenie novej organizácie vojska. Celá

Uhorskí pešiaci

Delostrelci

Uhorskí granátníci

habsburská armáda bola rozdelená na deväť armádnych zborov a dva záložné zbory. Za vojny roku 1809 pribudli ešte 10. a 11. armádny zbor. Do každého zboru boli zaradené všetky vtedajšie druhy vojsk a zbraní, čo malo umožniť vykonávanie samostatných operácií. Armádny zbor tvorili dve radové divízie, jedna pohyblivá divízia, 70 – 96 diel a špeciálne vojenské oddiely.

Radová divízia pozostávala z dvoch brigád, brigádu tvorili dva radové pešie pluky a jeden prápor jágrov. Do pohyblivej divízie (Avantgarde division) boli zaradené dve kombinované ľahké brigády, pričom ľahkú brigádu tvoril jeden ľahký jazdecký pluk a dva až päť práporov ľahkej pechoty. Prevažná časť ťažkého delostrelectva a granátníci boli začlenené do dvoch záložných zborov. Každý záložný zbor mal okrem toho jednu pešiu divíziu a jednu jazdeckú divíziu.

Roku 1809 mala habsburská armáda 63 peších plukov (z toho 15 uhorských), 17 hraničiarskych plukov, 9 práporov poľných jágrov a tirolský ostrostrelecký zbor. Jazdectvo tvorilo 35 plukov, z toho 12 husárskych. Popri štyroch delostreleckých plukoch bolo vytvorených aj deväť samostatných pionierskych oddielov.

Zmeny charakteru vojen

V napoleonskom období sa zmenil spôsob vedenia vojen a zmenili sa aj úlohy a charakter jednotlivých druhov vojsk. Pechota získala väčšiu palebnú silu a stala sa mobilnejšou. Jazdectvo prestalo byť rozhodujúcim druhom vojska najmä preto, že kôň bol veľkým a nechráneným cieľom. Delostrelectvo zvýšilo palebnú silu a dosiahlo väčšiu i presnejšiu dospelosť.

Na bojisku, ktoré sa oproti predchádzajúcemu obdobiu začalo podstatne rozširovať, narástlo tzv. rizikové pásmo smrti. Oproti lineárnej taktike, ktorej hlavným cieľom bolo vytlačiť nepriateľa

z obrannej čiary, sa presadzovalo úsilie zničiť živú silu nepriateľa. Unavujúcu stratégiu, ktorej základom bolo manévrovanie, nahradila zničujúca stratégia. Vojna sa tak stala čoraz krvavejšia a smrtonosnejšia.

Habsburská armáda mala po skončení koalíčných vojen 58 peších plukov (z toho 15 uhorských), 17 hraničiarskych peších plukov, 20 granátnických práporov, jeden tirolský jágrovský pluk, 12 poľných jágrovských práporov a šesť posádkových práporov. Jazdectvo tvorilo 8 kyrysníckych, 6 dragúnskych, 7 švaliérskych (ľahká jazda, z francúzskeho chevau-léger), 12 husárskych plukov a štyri hulánske pluky. Delostrelectvo tvorilo päť plukov poľného delostrelectva, jeden bombardovací pluk, raketová stotina a ďalšie delostrelecké jednotky. Technické druhy vojska sa organizovali v zboroch, a to v ženijnom, minerskom, sapérskom a pionierskom. Celkovo v armáde slúžilo okolo 270-tisíc mužov, v prípade vojny mohla monarchia postaviť až 400-tisíc mužov.

Uhorskí husári

Táto organizácia i početný stav v podstate pretrvali až do roku 1848.

Pustošivé koalíčné vojny v rokoch 1792 – 1815 územie Slovenska prakticky obišli, bolo totiž len bočným vojnovým priestorom. Napriek tomu si aj od obyvateľstva Slovenska vyžiadali množstvo materiálnych i ľudských obetí. Podľa doterajších odhadov poskytlo Uhorsko na vojnové potreby monarchie za toto 23-ročné obdobie niekoľko desiatok miliónov zlatých a až milión vojakov. Odhad vojnových strát na životoch síce kolíše, no najčastejšie sa usudzuje, že to mohla byť až pätina, resp. prinajmenej 150-tisíc osôb z Uhorska, lebo len v 15 uhorských peších a 12 husárskych plukoch ľudské straty predstavovali viac ako 120-tisíc mužov.

Omného presnejšie sú údaje o počte vyznamenaných v uvedenom vojnovom období. Radom Márie Terézie dekorovali 88 uhorských generálov a dôstojníkov, zlatú či striebornú Vojnovú záslužnú medailu si za hrdinstvo a statočnosť vyslúžilo 1 194 príslušníkov uhorských peších plukov a až 1 664 husárov, čo je pozoruhodné, lebo husári tvorili nanajvýš jednu štvrtinu z celkového počtu uhorských vojakov slúžiacich v habsburskej armáde.

O usporiadaní Európy po skončení napoleonských vojen sa rokovalo na kongrese vo Viedni, ktorý zasadal od októbra 1814 do júna 1815. Epilógom vojnovnej napoleonskej éry v čase rokovania Viedenského kongresu sa stalo tzv. stodňové cisárstvo, keď sa Napoleon po úteku z ostrova Elba do marca do júna 1815 opäť zmocnil vlády vo Francúzsku, takže definitívnou vojnovou bodkou bola až Napoleonova porážka 18. júna 1815 v bitke pri Waterloo, v ktorej však habsburská armáda nebojovala.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Symbolika osobnej pečate

2. časť

Minule sme si povedali, že bežne známa vojenská pamätná minca sa od prijatia príslušnej smernice spred štyroch rokov oficiálne stala osobnou pečatou.

Dnes zistíme, čo pre koho znamená.

Na internete je napríklad pamätná pečať britskej podpornej jednotky síl pre špeciálne operácie (Support Group Special Forces) v ponuke len za štyri eurá. Tá od veliteľa Národnej gardy štátu Indiana generálmajora Martina Roya Umbargerera či niekdajšieho náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Vojteka sa núka po stovke. Pre tých, ktorí ju dostali za náročnú službu či prejavené priateľstvo, je však jej hodnota niekde úplne inde.

Koncentrované emócie

Je to cena úsilia, talentu, vytrvalosti, schopností, satisfakcie a emócií. „Keď som v decembri 2014 odchádzala z operácie EUFOR Althea v Sarajeve, pozval ma na rozlúčkovú kávu veliteľ operácie rakúsky generál Dieter Heidecker,“ spomína majorka v zálohe Jaroslava Blažeková. Pokračuje: „Na veliteľstve EUFOR som slúžila ako riaditeľka kancelárie návštev, spolupracovala som s ním často, trochu sme pospomínali. Keď mi na rozlúčku podal ruku a v tej mojej ostala jeho osobná pečať, bol to skvelý pocit, viac ako zdĺhavé poďakovania s kyticou kvetov k tomu. V minci bolo skrátka to všetko – a ešte aj viac.“ Podobne rada spomína tiež na tú, ktorú jej venoval bývalý veliteľ Centra riadenia operácií GŠ OS SR, vtedy ešte brigádnym generálom Jindřich Joch: „Bolo to na predvianočnej kapustnici CRO, keď mi zaželel veselé sviatky a podal ruku. Hneď som ju tam zacítila. Nezabudol mi so smiechom

pripomenúť, že keď sa raz stretneme na pive a nebudem ju mať pri sebe, tak platím. Či sa tak raz stane, neviem, ale ja sa z toho vianočného darčeka dodnes veľmi teším.“

Ako sme už uviedli, osobné vojenské pečate majú najväčšiu tradíciu v amerických ozbrojených silách. U nich sú to však stále mince (coins). Rotný Thomas Vanderheiden, špecialista US Army na civilno-vojenskú spoluprácu, ktorý tento rok pôsobí u našich „cimi-károv“ v Martine, opisuje jednu zo súčastí tradície: „Ak by sme boli na pive a pride rad na mince, tak ako prvý platí ten, ktorý žiadnu nemá. To sa však stane málokomu, pretože každý vojak má minimálne mincu svojej jednotky. Keď všetci svojou mincou poklopú o stôl, rad s platením príde na toho, kto má mincu od najnižšej hodnoty.“ A ako tomu rozumieť? Pravdaže, aj generálske mince sa dajú zohnať či kúpiť, ale to by nebola férová hra. V takomto „súboji“ teda môžete použiť len mincu svoju, alebo takú, ktorú vám niekto osobne venoval. „Keďže ja mám mincu od trojhviezdičkového generála, je iba malá možnosť, že by ma niekto tromfol,“ usmeje sa poddôstojník Vanderheiden. No i tak táto minca nie je preňho tá najdôležitejšia. Aj u neho ide totiž o emócie: „Moja top minca sa spája s veliacim dôstojníkom nášho práporu, v ktorom som slúžil pred devätnástimi rokmi ešte počas základného výcviku. Vtedy sa mi podaril nepríjemný prešlap. Dostal som za to viacdenný trest po službe. Pre mňa to znamenalo stude-

nú sprchu. Zaľal som sa, usiloval som sa zvyšné týždne zabojovať. Dokázať, že na vojenskú službu jednoznačne mám. Keď sa výcvik skončil, vyvolali ma z tvari, napochodoval som pred veliteľa. Ten mi vyslovil uznanie za to, ako som sa k svojmu problému postavil čelom. Potom mi podal ruku – a v dlani mi ostala jeho minca. Sebadôveru z nej čerpám dodnes.“

Pre plukovníka Olivera Toderišku z generálneho štábu je spomedzi desiatok osobných pečatí tá „naj“ z roku 2003. „Bolo to pred návratom z operácie Trvalá sloboda v Kuvajte a Iraku, kde som bol zástupcom veliteľa slovenského kontingentu. Venoval mi ju veliteľ nášho spoločného 1. čs. práporu RCHBO brigádny generál Dušan Lupuljev. Nikto nevedel, ako sa vtedy naše nasadenie skončí. Mohlo to byť aj veľmi zlé. Takže keď som sa so 74-člennou jednotkou vracal domov a všetci sme boli živí a zdraví, tá minca ma hriala vo vrecku ešte viac.“

Okrúhla, hranatá, deravá

Pamätná pečať výcvikového komplexu Muscatatuck v americkej Indiane váži 125 gramov, jej priemer je 63 milimetrov a hrúbka 4,5 milimetra. Tá od riaditeľa Centra výcviku Lešť Antona Mašťalského váži 17 gramov, priemer má 40 milimetrov a hrúbku steny 2,7 mm. Obe sú okrúhle, tak ako väčšina ostatných. No napríklad bývalí veliteľia našich vzdušných síl Miroslav Korba aj Ľubomír Svoboda ju mali v tvare vojenského identifikačného štítku. Predchádzajúci veliaci poddôstojník partnerskej Národnej gardy štátu Indiana štábný nadrotmajster James Gordon si ju dal vyrobiť v tvare obrysov svojho štátu. Úrad pridelenia obrany USA v Bratislave ju mal pred desaťročím po vonkajšej hrane síce okrúhlu, ale v pečati bol pre zmenu vyrezaný obrys slovenských hraníc so zvýraznenou slovenskou aj americkou zástavou. Štvorhviezdičkový generál Craig R. McKinley, veliteľ Národnej gardy USA v rokoch 2008 až 2012, mal pamätnú pečať v tvare vlajúcej zástavy

v modrých farbách gardy aj s vyrazným rokom 1636, keď garda vznikla. A ak má napríklad štátny tajomník MO SR Marian Majer na rube svojej osobnej pečate siluetu Bratislavského hradu ako symbol hlavného mesta a rodiska a svoje meno má pri logu ministerstva, minister obrany Jaroslav Naď má logo ministerstva na jednej strane samostatne a jeho meno je na strane so siluetou Banskej Štiavnice. J. Naď síce vyrastal na viacerých miestach, kde jeho otec slúžil ako lesník, no podstatnú časť detstva a mladosti prežil v Štiavici, kde sa doteraz cíti ako doma.

Spečatené poďakovanie

Akokoľvek – nejde ani o hmotnosť či tvar, ani o reliéf alebo zloženie zliatiny, z ktorej je osobná pečať vyrobená. Predovšetkým ide o zásluhy a emócie, ktoré sú v nej zatavené. Presne o tom hovorí aj rotmajster Jozef Blaho, veliaci poddôstojník prepravnej čaty ženijného práporu Sereď: „Pečať mám od veliteľa nášho útvaru podplukovníka Jozefa Kasla, vážim si aj tú od veliteľa pozemných síl generálmajora Ivana Pacha, no tá naj je pre mňa od generála Daniela Zmeka. Najmä preto, lebo som ju 18. januára tohto roka dostal od neho pri podaní ruky počas odovzdania mosta cez rieku Hornád.“ Poddôstojníka, ktorý v januári velil dvom desiatkam vojakov budujúcich premostenie neďaleko Veľkej Lodiny, mrzelo, že v médiách potom o premostení odznelo niekoľko zavádzajúcich chýrov. On je totiž na obrovské nasadenie v sychravom počasí a profesionálnu prácu ženistov od nevidím do nevidím mimoriadne hrdý. „Engéšova“ osobná pečať, ktorú zacítil v dlani priamo na vybudovanom moste, má preňho aj preto mnohonásobnú cenu.

Text: Pavol Vítko

Členka Vojenského športového centra Dukla Petra Vlhová spečatila
najväčší úspech slovenského zjazdového lyžovania

Ďakujeme, Petra!

V slalome vo švajčiarskom Lenzerheide Petra Vlhová získala potrebné body na to, aby sa stala celkovou víťazkou svetového pohára v sezóne 2020/2021 a získala veľký krištáľový glóbus. V sezóne si pripísala šesť víťazstiev v pretekoch svetového pohára, vo februári na majstrovstvách sveta získala dve strieborné medaily.

Víťazku Svetového pohára v zjazdom lyžovaní prijala prezidentka Zuzana Čaputová, aby jej zablahoželala k historickému úspechu. Slávnostné prijatie absolvovali aj tréner Livio Magoni, členovia tímu a rodinní príslušníci. Zuzana Čaputová dostala od Petry Vlhovej jej víťazný dres zo svetového pohára.

„Vaše víťazstvo v ťažkých časoch potešilo veľa ľudí. Viem, že možno v porovnaní so súperkami ste nemali najjednoduchšie podmienky. O to obdivuhodnejší je váš výsledok. Určite je za ním množstvo práce, odhodlania, úsilia, pevnej vôle, talentu aj lásky k lyžovaniu. Slová vďaky a uznania patria celej vašej rodine aj realizačnému tímu, ktorý vás podporoval,“ uviedla prezidentka a dodala: „Aj vzhľadom na blížiacu sa zimné olympijské hry sa možno ocitnete pod

ďalším tlakom očakávaní fanúšikov. Nebojte sa toho, že by ste nás mohli sklamať, lebo úspech, ktorý ste už dosiahli, je taký úžasný, že sklamať nás už nemôžete. Môžete nás iba potešiť a ja vám v tom budem držať palce.“ Petra pridala želanie: „Veľký glóbus by som chcela venovať mládeži, lebo je naša budúcnosť. V tíme by sme chceli založiť nadáciu na podporu detí, aj o tom by som sa chcela rozprávať s pani prezidentkou.“

Musím poľaviť

Ak by mala Petra Vlhová moc zrušiť pandémiu a stretnúť sa naživo so svojimi fanúšikmi, urobila by to hneď po návrate na Slovensko. Jej najúspešnejšia, ale zároveň najnáročnejšia sezóna v kariére zakončená ziskom veľkého glóbusu sa vinou celosvetovej pandémie odohrávala pred prázdnyimi tribúnami,

ale o to väčšmi na diaľku cítila podporu celého Slovenska. „Je zlá doba, ale po jazde bola jedna z prvých mojich myšlienok, že sa chcem tešiť doma s celým Slovenskom. Na také stretnutie by prišlo asi veľmi veľa ľudí... Užila by som si to oveľa viac, ale aj tak sa teším, že môžem ľuďom rozdávať radosť a vyčariť im úsmev na tvári. Najradšej by som povedala: poďme sa všetci stretnúť a oslavovať spolu, ale neviem to takto teraz sľúbiť,“ uviedla na tlačovej konferencii v reprezentačných priestoroch Bratislavského hradu.

Petra sa teší zo zisku veľkého glóbusu, ale také obrovské vypätie už nechce zažiť. Jej vražedné tempo sa premietlo do absolvovania všetkých 31 pretekov, ktoré po nevyhnutných škrtach zostali v programe svetového pohára, vybojovala v nich šesť víťazstiev a až desať po-

diových umiestnení. Ďalších päť súťaží odjazdila na majstrovstvách sveta a priniesli jej dve strieborné medaily. Dvadsaťpäťročná Liptáčka naznačila, že v budúcej sezóne čaká zvoľnenie tempa. „Vedela som, že to bude náročné, ale v skutočnosti to bolo ešte ťažšie. Musím trochu poľaviť. Ak by som mala podstúpiť ďalšiu takúto sezónu, na jej konci by som asi chcela skončiť s lyžovaním. Obetovala som v tejto sezóne všetko, aj svoj osobný život. Som šťastná, že mám takého tolerantného priateľa. Hovorí, ako bude vyzeráť budúca sezóna, je však predčasný.“

Glóbus ako symbol

V médiách odznelo, že zo 155 dní zjazdárskej sezóny mala Petra iba desať dní voľna. A čerstvá víťazka svetového pohára priznala, že to asi nebolo ani toľko: „Desať dní je reálne číslo, ale po súťažnom víkende som vždy mala deň voľna a potom som už zase fungovala. Voľno je, keď nič nerobím, ale často to znamenalo aj presun do iného zimného strediska a s tým je spojených veľa činností. Ak by sme brali do úvahy skutočné voľno, asi to nebolo ani desať dní.“

Po dovŕšení triumfálnej jazdy za veľkým glóbusom si čoraz viac uvedomuje, čo všetko musela podstúpiť, aby sa zapísala do histórie zjazdového lyžovania ako prvá Slovenka so ziskom najprestížnejšej lyžiarskej trofeje. „Hneď po posledných pretekoch v Lenzerheide sme išli domov autom a glóbus som mala pri sebe. Potom som však priateľovi Miškovi vravela, že sa bojím, aby sa mu niečo nebudaj nestalo. Keď sme zastali, dala som ho znovu do kufrika. Nie, nespala som s glóbusom, ale opatrujem si ho a pozerám naň, ako to len ide. Keď sa naň dívam, v hlave mi prebleskne celá sezóna. Všetky tie emócie – šťastie, radosť, smútok, hnev aj bezradnosť. Je v ňom kompletne celá náročná sezóna.“

Komu patrí vďaka

Na otázku, komu patrí vďaka za jej výnimočný úspech a kto sa na ňom podieľal, sa Vlhová pousmiala: „Rodina je pre mňa základ všetkého, bez nej by som nemala žiadne výsledky a ani by som tu nebola. Na Slovensku je to tak, že ak niekto nemá obetavých rodičov, nemôže

„Vedela som, že to bude náročné, ale v skutočnosti to bolo ešte ťažšie.“

poriadne využiť svoj talent. Rodičia znamenajú pre mňa všetko, ale mám okolo seba aj skvelý tím. Rodičia boli počas tejto pandemickej sezóny takmer celý čas doma, a keď boli ťažké chvíle, tréner Livio Magoni ma zvykol povzbudiť, aby som bojovala až do konca. A to aj keď nebudem jazdiť dobre, lebo každý bod sa ráta. Rozhodli sme sa, že pôjdeme celý program svetového pohára a dáme do toho všetko. Ani ja som však netušila, že to bude až také náročné. Brat Boris so mnou zažíval situácie, keď som

veľakrát plakala a tvrdila mu, že to už nejde... Nikdy sa však netreba vzdávať, ale nasledovať svoj sen. Hoci som kedysi snívala iba o malom glóbusu, nie o tom veľkom. Na to som si ako malá netrúfala,“ skonštatovala Petra a pokračovala: „Najväčší podiel na glóbusu má okrem mňa Livio Magoni. On je hlavný tréner a vodca, je dobrý a má veľa skúseností. Možno aj s iným trénerom by som to dokázala, ale ak by som nemala brata Borka, nebola by som na štarte v takej pohode. Ak by mi servisáci dobre nepripravili lyže, nešlo by mi to. Aj mentálna koučka robila výbornú prácu. Je okolo mňa veľa ľudí, ktorí mi pomáhajú, ale Livio má na úspechu najväčšiu zásluhu.“

Všade ako doma

Boris Vlha už desať rokov stojí pri sestre v dobrom aj zlom. Počas súťažnej sezóny je prvý, kto si ju vypočuje a poradí, keď sa jej niečo nevydarí, a zároveň je prvý, kto s ňou prežíva najväčšie úspechy. Nejde teda len o pracovný vzťah člena tímu a pretekárky, ale najmä o súrodeneckú blízkosť a vzájomné pochopenie. „Pre mňa je veľmi dôležité mať ho pri sebe. Na rozdiel od viacerých súperiek počas sezóny necestujem často domov, lebo si to nemôžem dovoliť. Borko ma pozná najlepšie a dobre mi rozumie. Je so mnou aj na štarte pretekov, sme už taká dvojka. Vďaka nemu sa hociakde na svete vždy cítim ako doma,“ priznala Petra.

Vrcholom budúcej sezóny budú zimné olympijské hry v čínskom Pekingu 4. – 20. februára 2022. Petra Vlhová zatiaľ nemá olympijskú medailu, pred tromi rokmi v Kórei skončila najvyššie piata v alpskej kombinácii. „Sústredíme sa na olympiádu a vo svetovom pohári na technické disciplíny. Určite pôjdem aj zjazdy, ale bude ich menej. Program nebudem mať taký nahustený,“ uzavrela.

Text: SITA
Foto: Ivan Kelement

Nové technológie aj vyššie výdavky na obranu napriek pandémie

V marci zverejnil generálny tajomník NATO Výročnú správu NATO za rok 2020. Obsahom takmer 150-stranového dokumentu je zhodnotenie aktivít Aliancie za posledných dvanásť mesiacov, vyzdvihnutie úspechov a poukázanie na výzvy, ktorým bude NATO čeliť v najbližšom období. Posolstvo tohtoročnej správy bolo jednoznačné – hoci je svet zasiahnutý pandemiou Covid-19, NATO aj naďalej stabilne plní svoju úlohu ochrany euroatlantického priestoru.

V roku 2020 sa do boja s pandemiou zapojilo viac ako pol milióna príslušníkov ozbrojených síl krajín NATO. Prostredníctvom koordinácie NATO Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre Aliancia poskytla potrebné zdravotnícke vybavenie, zabezpečovala transport pacientov a zdravotníkov (viac ako 350 letov), ochranu hraníc či výstavbu viac ako 100 poľných nemocníc. Na urýchlenie pomoci postihnutým štátom bol vytvorený Pandemic Response Trust Fund, využíval sa tiež program SAC (Strategic Airlift Capability), Rapid Air Mobility alebo SALIS (Strategic Airlift International Solution). Predplatené letecké hodiny zmluvných dopravných lietadiel na prepravu zdravotníckeho materiálu využilo aj Slovensko a napríklad v marci 2020 doviezlo 74 ton zdravotníckeho materiálu z Číny. Aliancia tiež poskytovala pomoc aj mimo svojho územia v krajinách, v ktorých uskutočňuje misie a operácie (Irak, Afganistan, Kosovo). Popri tom však aj naďalej plnila ostatné úlohy spojené s ochranou svojich členských štátov.

Jedno veliteľstvo, veľa výziev

Operačná pripravenosť NATO zostala zachovaná vo všetkých operačných doménach (súš, more, vzduch, kyberpriestor, vesmír). Napriek obmedzeniam spôsobeným pandemiou vykonalo NATO 88 zo 113 plánovaných vojenských cvičení. Úsilie o posilnenie Aliancie v reakcii na nové výzvy a zmenu bezpečnostného prostredia reflektuje aj spustenie iniciatívy NATO 2030, ktorej cieľom je posilniť aktivity spoločenstva vojensky, politicky a rozšíriť ich globálne.

Jednou z dôležitých aktivít Aliancie bolo v minulom roku kontinuálne udržiavanie predsunutej prítomnosti NATO v Poľsku (v Estónsku pod vedením UK, v Litve pod vedením Nemecka, v Lotyšsku pod vedením Kanady a v Poľsku pod vedením USA). V septembri 2020 dosiahlo počiatočnú operačnú spôsobilosť aj Joint Force Command v Norfolku (Virgínia, USA). Ide o nové atlantické veliteľstvo NATO, ktoré bude mať o. i. za úlohu posilňovať bezpečnosť kľúčových námorných trás medzi Severnou Amerikou a Európou.

Vo vzdušnom priestore sa čoraz viac presadzuje význam bezpilotných prostriedkov (UAV, napr. drony), ale aj sofistikovaných hypersonických systémov (klzáky, strely s plochou dráhou letu), ktorými disponujú viaceré nečlenské krajiny NATO, najmä Rusko, Čína a India. NATO bude musieť na vývoj týchto nových spôsobilostí reagovať zvýšením investícií do výskumu a vývoja, ako aj do obrany proti takýmto vzdušným prostriedkom. Na koordináciu aktivít štátov v najnovšej operačnej doméne Aliancie, ktorou je od roku 2019 vesmír, vzniklo NATO Space Centre v nemeckom Ramsteine.

Covid-19 a iné vírusy

Počas pandémie bezprecedentne narastal aj počet a rozsah škodlivých kybernetických aktivít. Nešlo len o šírenie dezinformácií, ale aj o hackerské útoky a špionáž. NATO v roku 2020 zverejnilo svoju prvú kybernetickú doktrínu a v novembri zorganizovalo rozsiahle kybernetické cvičenie Cyber Coalition s účasťou viac ako 1 000 expertov z krajín NATO a partnerských štátov (Írsko, Fínsko, Švédsko, Švajčiarsko). Spustené bolo aj Cyberspace Operations Centre v belgickom Monse, zamerané na koordináciu aktivít Aliancie v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Zároveň došlo k zintenzívneniu spolupráce NATO s EÚ pri výmene informácií, ale aj so súkromným sektorom formou NATO Industry Cyber Partnership. NATO pritom vo výročnej správe opätovne zdôraznilo, že vážny kybernetický útok môže byť dôvodom aktivácie článku 5 Severoatlantickej zmluvy (kolektívna sebaobrana).

Výdavky na obranu rástli

Po nástupe prezidenta Donalda Trumpa do funkcie výrazne narástol tlak na európskych spojencov NATO k plneniu ich záväzkov v oblasti obranných investícií z roku 2014. Polemiky o prenášaní zodpovednosti za vlastnú ochranu na USA (tzv. freeriding) v spojitosti s postupným presunom záujmu USA z Európy do juhovýchodnej Ázie a východného Pacifiku spôsobili okrem iného výraznejšie zvýšenie obranných rozpočtov európskych členských štátov NATO. V roku 2020 už 11 z 30 členov NATO (Estónsko, Francúzsko, Grécko, Litva, Lotyšsko,

”
Za zachovanie členstva v NATO by hlasovalo len 51 % opýtaných občanov Slovenska, až 27 % by preferovalo odchod, čo je po Čiernej Hore druhé najhoršie číslo spomedzi 30 členských štátov. Napriek tomu až 64 % Slovákov verí, že v prípade útoku na Slovensko by NATO malo našu krajinu brániť...

Nórsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, UK, USA) splnilo záväzok vynakladať 2 % HDP na obranu, čo je nárast v porovnaní s rokom 2014, keď tento záväzok plnili len tri štáty. Až 18 spojencov (vrátane Slovenska) splnilo záväzok investovať 20 % obranných výdavkov na rozvoj obrany, čo je nárast v porovnaní s rokom 2014 o 11 krajín. Celkové vojenské výdavky krajín NATO v roku 2020 pravdepodobne presiahli jeden bilión USD. Dôležité je dodať, že všetky údaje za rok 2020 v správe NATO sú len odhadom.

Z hľadiska vplyvu pandémie Covid-19 na obranné výdavky bude kľúčový práve rok 2021. Až tu sa ukáže, či budú štáty svoje obranné rozpočty znižovať, alebo ich napriek ekonomickému poklesu po pandémii Covid-19 ponechajú na pôvodne plánovanej úrovni. Druhému scenáru nahráva fakt, že hoci sa nová americká administratíva prezidenta Bidena zdá byť naklonená opätovnému prehĺbeniu partnerstva s Európou, v otázke tlaku na spojencov pri zdieľaní ekonomickej záťaže za financovanie obrany NATO pravdepodobne nepoľaví. Samotné štáty EÚ sa pritom čoraz intenzívnejšie snažia o budovanie vlastných obranných spôsobilostí, s čím nevyhnutne súvisia aj vyššie obranné investície.

Podpora je vysoká, Slováci sú na chvoste

Dôležitou súčasťou výročnej správy NATO je monitoring vnímania NATO občanmi členských krajín Aliancie. Takmer dve tretiny obyvateľov NATO (62 %) podporuje zotrvanie svojej krajiny v Aliancii, pričom len 11 % by hlasovalo za vystúpenie. Na Slovensku je pozitívne vnímanie NATO v porovnaní s priemerom nižšie. Za zachovanie členstva by hlasovalo len 51 % opýtaných. Alarmujúce je zistenie, že až 27 % by preferovalo odchod Slovenska z NATO, čo je po Čiernej Hore druhé najvyššie číslo spomedzi 30 členov NATO. Zaujímavé je, že napriek tomu až

64 % Slovákov verí, že v prípade útoku na Slovensko by NATO malo našu krajinu brániť v súlade s princípom kolektívnej sebaobrany Aliancie. Prieskum tiež potvrdil všeobecnú podporu spolupráce medzi NATO a Európskou úniou pri zvládaní súčasných bezpečnostných výziev vo svete. Slovensko sa v tejto oblasti opäť prejavilo skepticky – spoluprácu považuje za málo dôležitú až 10 % Slovákov. Negatívnejší postoj v tejto otázke už malo len Turecko (14 %) a Čierna Hora (24 %).

Nové technológie pod drobnohľadom

Spomedzi mnohých modernizačných projektov naštartovaných v roku 2020 kladie NATO veľký dôraz na pokrok v oblasti novovznikajúcich a disruptívnych technológií (Emerging & Disruptive Technologies, EDTs). Medzi tieto technológie, ktoré NATO zadefinovalo vo svojej správe „Science and Technology Trends 2020-2040“ (marec 2020) ako kľúčové pre oblasť obrany a vojenstva v najbližších dekádach, patria: 1. dáta, 2. umelá inteligencia (AI), 3. autonómne technológie, 4. kvantové technológie, 5. vesmírne technológie, 6. hypersonické systémy, 7. biotechnológie a 8. nové materiály. Monitoring významu EDTs pre NATO má za úlohu aj novovytvorená 12-členná poradná skupina zložená z odborníkov zo sfér priemyslu a akadémie. Výsledky zhodnotenia vplyvov týchto technológií (aj na základe analýzy NATO Industrial Advisory Group) by mali byť zahrnuté do plánovania Aliancie v rámci NDPP (NATO Defence Planning Process).

S novými technológiami súvisia aj schopnosti NATO v spracovávaní a prieskume (ISR). Životne dôležitou spôsobilosťou na vykonávanie operácií a misií NATO je preto program pozemného prieskumu (AGS), v rámci ktorého 15 členských štátov (vrátane Slovenska a Česka) obstaráva spolu päť diaľkovo pilotovaných lietadiel RQ-4D Phoenix a súvisiace pozemné riadiace a kontrolné stanice. V roku 2020 boli z USA dodané posledné tri lietadlá do talianskej operačnej základne Sigonella a od roku 2021 plánuje NATO začať s prvými prieskumnými misiami. AGS bude prínosom k celej škále úloh, ako napríklad ochrana pozemných jednotiek a civilného obyvateľstva, kontrola hraníc a námorná bezpečnosť, boj proti terorizmu alebo humanitárna pomoc pri prírodných katastrofách.

Stabilita a bezpečnosť vo svete

NATO aj v roku 2020 naďalej pokračovalo v zahraničných aktivitách zameraných na boj proti terorizmu či stabilizáciu krízových regiónov. Prebiehali misie a operácie v Afganistane (RS), Kosove (KFOR), v Stredomorí (Sea Guardian), ako aj tréningová misia v Iraku (NMI).

Z právneho hľadiska bolo dôležité prijatie NATO Battlefield Evidence Policy, ktorá zjednoduší využívanie materiálov, dokumentácie, výbušných či elektronických zariadení a pod. zozbieraných počas trvania operácií NATO pri nasledujúcom vynučovaní práva a usvedčovaní aktérov teroristických činov na súde.

V roku 2020 NATO pokračovalo aj v rozširovaní svojej členskej základne. V marci sa tridsiatym členom Aliancie stalo Severné Macedónsko. K rozšíreniu tak došlo po necelých troch rokoch od prijatia dovtedy posledného člena NATO (Čierna Hora, 2017).

Text: Barbora Hrozenská

Analytický útvar MO SR

Foto: NATO

Ekonomika hackera 2

Ako sme si už povedali, hackeri získavajú finančné prostriedky za rôzne prieniky alebo chyby v softvéri. No sú aj „príjemnejšie“ spôsoby získavania financií.

Napríklad hry. Okrem toho, že máme paralelné svetové poháre hrania hier (kde sa, mimochodom, slovenskí a českí hráči umiestňujú na zaujímavých miestach), vo veľkých herných ekosystémoch (označujú sa aj ako MMO hry - massive multiplayer online, čiže veľa online hráčov pokope) je pravidlom, že herné predmety sa dajú vymieňať, kupovať a predávať. Vždy za vymyslenú hernú menu. Takisto je pravidlom, že túto menu si hráč môže kúpiť za reálne peniaze. Teda napríklad za jedno euro dostane jeho herná postava 10 000 herných mincí (ďalej len HM). No nová sekera stojí 20 000 HM. Dve možnosti: ušetriť za zmrzlinu. Alebo nájsť niekoho, kto takú sekeru má a je ochotný ju „pustiť“ za 10 000.

Samozrejme, predajca má väčšinou možnosť peniaze z herného sveta oficiálnym alebo aj menej oficiálnym spôsobom premeniť naspäť na eurá. V tomto smere je najväčším problémom nerovnomernosť sveta. Jedno euro je u nás smiešna suma, no sú krajiny, kde jedno euro zabezpečí živobytie na týždeň. Keďže

chudobné krajiny nemajú väčšinou ani rozvinutú internetovú sieť a ich obyvatelia nemajú prístup k počítačom, takéto formy zisku sú väčšinou výsadou štátnych korporácií. Vzhľadom na to, že chudobnejšie krajiny občas majú aj iné ako demokratické zriadenie, možno tušíte, kam to smeruje: krajina, v ktorej vládne autoritatívny režim, zavedie internet do svojej väznice a nakúpi si počítače. Väzni sú nútení hrať a získavať predmety a potom ich predávať. Pri hraní v 12-hodinových zmenách pri 50 ľuďoch sa peniaze - vzhľadom na domáce pomery - sypú rýchlo.

Omnoho príjemnejšie je zarábať videami na YouTube. Tam sa zarába reklamou (ako inak) a jedno pozretie reklamy „zarobí“ 0,01 až 0,03 eura. Teda ak si vaše video pozrie stotisíc ľudí, zarobíte niekde medzi 3 000 až 5 000 eur. A ak dokážete také video spraviť raz za dva týždne, máte 26-krát 3 000 eur. To vôbec nie je zlé.

Text: mjr. Peter Garaj
odbor bezpečnostnej prevádzky, technická sekcia NBÚ

Prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava

Prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (prRCHBO) Rožňava je súčasťou organizačnej štruktúry 1. mechanizovanej brigády (1. mb) Topolčany Pozemných síl OS SR. Predchodkyňou prRCHBO Rožňava bola 5. základňa RCHBO vytvorená v Rimavskej Sobote (1992 - 2001), ktorá sa v rámci reorganizácie Armády SR podľa Modelu 2010 reorganizovala na Výcvikovú základňu RCHBO (2001 - 2004). V januári 2004 sa výcviková základňa v rámci Ozbroyených síl SR zmenila na prRCHBO, ktorý bol 1. januára 2005 v organizačnej štruktúre priamo podriadený pozemným silám a premiestnený do posádky Rožňava.

Hlavným poslaním prRCHBO Rožňava je byť pripravený na nasadenie síl a prostriedkov RCHBO na realizáciu špecifických opatrení RCHBO na podporu vojenských operácií. Tak tiež byť pripravený na vojenskú asistenciu orgánom Ministerstva vnútra SR a civilným orgánom pri eliminácii hrozieb

chemického, biologického a jadrového terorizmu i pri riešení ekologických havárií a prírodných katastrof, ako aj ďalších úloh súvisiacich s nepredvídanými udalosťami pri ochrane obyvateľstva.

V roku 2013 prezident SR zapožičal prRCHBO Rožňava historický názov Gemersko-malohontský prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a v decembri 2020 prezidentka SR zapožičala práporu bojovú zástavu.

Popis znaku:

Znak má tvar gotického štítu s čiernou bordúrou, na zelenom poli je umiestnená zlatá salamandra s tromi čiernymi škvrnami. V hlave znaku na zelenom štítiku je zlatým písmom v prvom riadku názov práporu v skratke „prrchbo“ a v druhom majuskulným písmom miesto jeho dislokácie ROŽŇAVA.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

MILITARY ENGLISH

NATO 2030 – THE WAY FORWARD

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

In December 2019, NATO Leaders **tasked** NATO Secretary General to lead a forward-looking reflection process to strengthen NATO. In June 2020, Jens Stoltenberg **laid out** his priorities for NATO 2030: making sure NATO remains strong militarily, becomes even stronger politically and takes a more global approach. To this end, the NATO SG has appointed an expert group that will provide recommendations on NATO reflection process, engaging with representatives of NATO member states, public and private sector experts and **gather** their inputs. The findings of NATO 2030 initiative shall be presented at NATO Summit later this year.

In essence, NATO needs to adjust to a very different environment than what the organization had to deal with in the past eight decades of its existence. The challenges of the Cold War era, those of the Balkan Wars in the 1990s, the Middle East **disputes** (including the Iraq War and the Libyan crisis), to name just a few, may **pale in comparison** with what awaits in the future: the world of competing superpowers, assertive authoritarian leaders with revisionist foreign policy agendas, non-state actors **brandishing** high-tech weaponry, cyber threats, climate change, even the impact of pandemics on the security of both nations and people. Inner **anxieties** within the Alliance need to be addressed as well, such as the extent of the proposed strategic autonomy, the role of the United States, **vulnerability** to political turbulence within the Member States, and others.

The pressing issues NATO has to decide upon in the months to come are: 1) to reinforce the **dual-track** approach of **deterrence** and dialogue with Russia by responding to threats and hostile actions in a politically united, determined, and coherent way while simultaneously supporting increased political **outreach** to negotiate arms control and risk-reduction measures; 2) devoting more time, political resources, and action to the security challenges posed by China; 3) counter the efforts to utilize emerging and **disruptive** technologies by large authoritarian states to achieve dominance; 4) employ a strategic approach to asymmetric – especially hybrid and cyber – threats to Allied nations and citizens.

As the initial findings of the **mentioned** expert group point out, NATO should also reaffirm its support for arms control while maintaining an

effective nuclear deterrence. It should play an enhanced role as a forum to debate challenges to existing arms control mechanisms and consult on any future arrangements.

NATO's **longevity** and success have been rooted in its ability to adapt to changing strategic circumstances. Looking out to 2030, the need for a collective defense Alliance to protect Europe and North America against threats to their physical security and democratic way of life is as strong as ever.

QUESTIONS:

1. Prečo je potrebný proces revízie NATO?
2. Aké sú najväčšie hrozby, ktoré stoja pred Alianciou v novej ére?
3. Kedy by mali byť predložené na schválenie lídrom nové odporúčania v procese reflexie?

GLOSSARY

- **tasked** /tæskt/ – zadali úlohu, poverili;
- **laid out** /leɪd aʊt/ – predstavil;
- **gather** /ˈɡæðər/ – zbierať, zhromažďovať;
- **disputes** /dɪˈspjuːts/ – spory;
- **pale in comparison** /peɪl ɪn kəmˈpærəsən/ – blednúť v porovnaní;
- **brandishing** /ˈbrændɪʃɪŋ/ – zaháňat sa, šibrinkovať;
- **anxieties** /æŋˈzaɪətɪz/ – úzkosti;
- **vulnerability** /ˌvʌlnərəˈbɪlɪti/ – zraniteľnosť;
- **dual-track** /ˈdʊəl-træk/ – dvojkoľajový;
- **deterrence** /dɪˈtɜːns/ – odstrašenie;
- **outreach** /ˈaʊtˌriːtʃ/ – dosah, pôsobenie;
- **disruptive** /dɪsˈrʌptɪv/ – disruptívne, rušivé;
- **mentioned** /əˈfɔːmənʃnd/ – (už) uvedený;
- **longevity** /lɒŋˈdʒevəti/ – dlhovekosť.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Čo máme robiť s rúškami a respirátormi, ktoré nájdeme na chodníku/na ulici/v prírode?

Nový koronavírus, ktorý spôsobuje ochorenie Covid-19, tak ako všetky iné vírusy, žije v bunke živého organizmu. Mimo živej bunky sa nerozmnožuje. Môže určitý čas prežiť na povrchu predmetov kontaminovaných v dôsledku šírenia kvapôčkovou cestou, ale potom, ak nenájdete nového hostiteľa, hynie. Medzi veľmi efektívne nástroje v boji s neviditeľným nepriateľom sa osvedčilo používanie rúšok a respirátorov. Správnym nosením ochranných pomôcok sa nám darí znížiť prenos ochorenia Covid-19. Ale vyplýva z toho otázka, akým spôsobom čo najbezpečnejšie likvidovať takéto ochranné pomôcky.

Žiaľ, aj po vyše roku trvajúcej koronavírusovej pandémie sa nám čoraz častejšie stáva, že nájdeme na ulici, chodníku, v prírode či v iných priestoroch voľne pohodené použité rúško, respirátor či iné ochranné pomôcky. Ako sa v takom prípade správať a čo teda máme robiť? Predovšetkým treba povedať, že patria do komunálneho odpadu, nie do voľnej prírody! Ak ich z prírody chceme odstrániť a vyzbierať, nikdy ich nechytajte holými rukami! Chráňme sa, a to najmä nasadením jednorazových rukavíc, horné dýchacie cesty majme prekryté respirátorom, prípadne rúškom. Použité respirátory, rúška a iné ochranné pomôcky vkladajte do igelitového vreca. Po vyzbieraní odpadu vreca uzatvoríme a likvidujeme ho ako komunálny odpad. Upozorňujeme, že po každej práci s odpadom si musíme dôkladne umyť ruky, prípadne použiť dezinfekciu na ruky s virucídnym účinkom.

PhDr. Renáta Šantavá, MPH

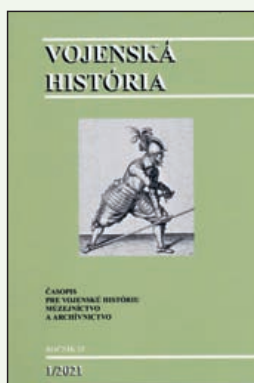
Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava

Pek(ela)ne po slovensky

Prestaňme užívať počítače!

Nielen používatelia počítačovej terminológie sa často nevedia vyhnúť slovu užívateľ. Vnímate ho ako takmer nevyhnutnú súčasť novej komunikačnej sféry. Ale darmo, je nielen nespisovné, ale aj ľahko nahraditeľné. Užívateľ je totiž odvodený od toho, kto niečo užíva; používateľ od toho, kto niečo používa. Sloveso UŽÍŤ má význam prijať do žalúdka, napríklad užiť tabletku, užiť sirup, užiť lieky. Okrem toho má význam prežiť vo veľkej miere, okúsiť, zakúsiť, napr. užiť radosti, užiť strachu, užiť si v živote svoje, ďalej má význam príjemne zužitkovať; zažiť radosť z niečoho, napríklad nestačil užiť ovocie svojej práce, cez prázdniny si užili slnka, a napokon má význam príjemne prežiť čas s niekým, napríklad deti rodičov málo užijú. Užívame alebo používame internet, program, aplikáciu, sociálnu sieť? Samozrejme, že toto všetko používame. Takže treba v týchto súvislostiach hovoriť o používateľovi, používateľoch. Napriek tomu sú časté vety typu: Programy sú dosť drahé a bežný užívateľ využije len zlomok ich funkcií. K zodpovednosti za útok sa prihlásil užívateľ sociálnej siete Twitter, pridružený k hackerskej skupine Anonymous. Polícia zároveň odporúča všetkým užívateľom urobiť vo svojich počítačoch antivírusovú kontrolu. Vo všetkých týchto výrokoch má správne figurovať podstatné meno používateľ. Prestaňme teda užívať počítače, aby nám nezabehli. (ela)

Vojenská história

„Župani sa schádzajú na dvor svojho kráľa, aby mu radili, ale ani jeden sa neodváža rozhnevať ho otvoreným odvrácaním ani tajným pošuškávaním, lebo ak niekto urazí kráľa, ktorýkoľvek žalárny vojak poslaný dvorom takého zatkne, zbaví ho sprievodu, sputná okovami a privedie ho k rozličným druhom mučiacich nástrojov...“ cituje jeden z dobových dokumentov zo začiatku Uhorského kráľovstva v 11. storočí Ján Steinhübel.

V článku Hrady, hradské komitáty a počiatok šľachtických stolíc, ktorý prináša aktuálne prvé číslo Vojenskej histórie, publikuje tiež informácie z dnešného územia Slovenska, ktoré bolo do kráľovstva včlenené. Vojtách Szajkó v časopise Vojenského historického ústavu píše o preprave raneých vojakov po železnici v 19. storočí. Igor Baka sa venuje menovaniu generála Rudolfa Viesta za veliteľa SNP. No a Miroslav Púčik analyzuje branný systém bývalej spoločnej Čs. republiky v rokoch 1960 až 1989.

(pv)

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

SPRAVTE SI SVOJ KALENDÁR!

V auguste 2021 budeme pripravovať nový **rezortný stolový kalendár na rok 2022.**

Môžete doň prispieť aj vy svojimi fotografiami z vojenského života, práce, výcviku, cvičení, misií.

Fotografie vo vysokom rozlíšení s krátkym opisom, menom autora a s označením **KALENDÁR** nám posielajte priebežne e-mailom na adresu obrana@mod.gov.sk najneskôr do 30. júna 2021.

Najlepšie práce zaradíme do stolového kalendára rezortu obrany na rok 2022!

▷ ▷ SLEDUJTE NA INTERNETE ◁ ◁

■ www.mosr.sk/obrana/ ■ www.mosr.sk/ebulletin/

f www.facebook.com/mosr.sk

f www.facebook.com/ozbrojenesily/

yt www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

tw www.twitter.com/mosr_official

ig www.instagram.com/ministerstvo_obrany_sr

ig www.instagram.com/ossr_sr

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 5/2021 • Redakčná uzávierka 26. 4. 2021 • Do výroby zadané 30. 4. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ Mesiaca

Hitparáda klamárov

V korelácii s tým, ako upadá popularita Vladimíra Putina v Rusku, zaplavujú Západ nové a nové dezinformácie s cieľom oslabiť dôveru obyvateľov v demokraciu, Európsku úniu, vlády, bezpečnostné a obranné zložky jednotlivých štátov. Ťažko vybrať, ktoré klamstvo je bizarnejšie, preto dnes budeme len heslovať.

- Ministerstvo zdravotníctva Ruskej federácie poprelo, že by niekedy vydalo správu o neexistencii ochorenia Covid-19 a masovom umieraní na baktérie aktivované 5G zariadením.
- Bezpečnostné zložky nezatkli talianskeho prezidenta Sergia Mattarellu pre údajnú spoluúčasť na zasahovaní do prezidentských volieb v Spojených štátoch amerických. Na konšpirácii zdieľanej fotografii je bývalý americký vojenský analytik, ktorého zatkli počas protestu v štáte Virgínia v roku 2011.
- Spolu s modliacimi sa ľuďmi v Medžugorí nebola odfotografovaná Panna Mária. Záber s modliacimi pochádza z videa nakrúteného v Brazílii, pričom na pozadí pôvodných záberov sa obrázok Panny Márie nenachádza.
- Poslankyňa NR SR Jana Bittó Cigániková nefingovala svoje očkovanie. Konšpirátormi zneužitá fotografia vznikla v októbri 2018, keď sa očkovala proti chrípke.
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky nepripravuje zvýšenie majetkovej dane z nehnuteľností na úroveň 1,6 percenta z trhovej hodnoty nehnuteľnosti.
- Zaočkovaní Slováci nie sú súčasťou testovania vakcín. Štátny ústav pre kontrolu liečiv potvrdil, že klinické skúšky zahŕňali dobrovoľníkov, ktorým bola vakcína podaná ešte pred jej registráciou.
- Pravdivé nie je ani video talianskych ťažkoodencov, ktorí si počas demonštrácie zložili helmy. Podľa konšpirátorov tak polícia dala najavo, že stojí za národom a video malo byť nakrútené 20. marca 2021. V skutočnosti však pochádza z decembra 2013. Talianske orgány odmietli aj tvrdenia, podľa ktorých mali vtedy policajti vyjadriť podporu protestujúcim.
- Video, podľa ktorého je antigénový test nespoľahlivý, pretože ukázal pozitívny výsledok pri testovaní piva, je zavádzajúce. Testy podľa výrobcu nie sú určené na potraviny, ale na vzorky z nosohltanu. Ak je vzorka riadne odobratá a antigénové testy sú použité správne, indikujú podľa odborníkov prítomnosť koronavírusu v tele.

(TASR)

mjr. PhDr. Stanislav Kaník
štábný kaplán riaditeľstva Úradu hlavného lekára
Ružomberok

Dobro človeka

Raz pri jednej návšteve jednotky intenzívnej starostlivosti na covidovom oddelení som sa zastavil pri lôžku, kde ležal mladý muž. Požiadal ma o službu kňaza, ale naznačoval mi, že nemôže rozprávať. Pouvažoval som a navrhol mu jednoduché riešenie. Povedal som mu: „Ja budem rozprávať a vy budete gestom očí dávať signál. Otvorenie očí bude znamenať áno, ich zavretie nie, dobre?“ Takto sme komunikovali a všetko sme úspešne zvládli.

Problém sa rieši tak, že hľadáme riešenie, ved' ide o dobro, o pomoc človeku. Áno, dnes sa veľa píše, rozpráva, čo všetko treba zmeniť, aby spoločnosť úspešne napredovala. Ako veľa sa rozpráva, diskutuje, kritizuje a výsledok...? Žiaden. Ak sa skutočne má spoločnosť vymaniť, a to nielen z koronakrízy, potrebuje skutočné DOBRO. Skús si pospomínať, či konáš dobro ty tam, kde si: či v práci, doma, v rodine, počas nakupovania, alebo keď cestuješ. Vedel si reagovať a pomohol človeku, ktorý to potreboval? Spomenieš si aspoň na jednu dobrú vec, ktorú si vykonal a vyvolal si inému človeku úsmev na tvári a slová vďaky za prijaté dobro?! Požehnaná to chvíľa a uzdravujúci liek pre srdce, keď konáš dobro. A čím viac ľudí a čím častejšie vnáša do svojho konania dobro, tým viac spoločnosť napreduje. Šťastné sú krajiny, v ktorých žijú takíto ľudia a šíria okolo seba dobro. Nebude chýbať úsmev, šťastie, prosperita.

Pri svojej práci v nemocnici vidím prácu zdravotníkov a ich úsilie pomáhať chorým. Chcem im za to z celého srdca poďakovať. S vďačnosťou na nich spomínam aj v modlitbe.

Od Boha máme povolenie byť dobrí a konať dobro. V tomto mesiaci máj prosím zvlášť našu Sedembolestnú Pannu Máriu, patrónku slovenského národa, o príhovor a ochranu pre nás všetkých. Milujme náš národ tým, že budeme mať otvorené srdce a oči pre dobro iných.

Užitočné rady, ako sa správať
v každodenných situáciách počas pandémie

EPIKETA

Úrad verejného zdravotníctva SR pripravil dobré rady pre praktický život v stave pandémie.

Spoločné priestory

- ✿ V spoločných priestoroch bytoviek sa pohybujte s riadne nasadeným respirátorom, ktorý prilieha na pokožku tváre a prekrýva nos a ústa. Chránite tým seba aj svojich susedov, ktorí môžu patriť do rizikovej skupiny.
- ✿ Používanie výťahu odporúčame obmedziť v maximálnej možnej miere, prípadne sa mu celkom vyhnúť, ak je to možné.
- ✿ Dôrazne neodporúčame, aby sa vo výťahoch viedli súčasne osoby z rôznych domácností.
- ✿ V spoločných priestoroch bytového domu trávte iba nevyhnutné minimum času.
- ✿ Po kontakte s plochami, ktorých sa dotýkajú iní ľudia (kľučky, držadlá, tlačidlá vo výťahu) sa nedotýkajte tváre. Čo najskôr si dezinfikujte alebo umyte ruky.

Verejná doprava

- ✿ Cesty mimo bydliska podnikajte len v nevyhnutných prípadoch.
- ✿ Ak je to možné, cestovné lístky si zabezpečte vopred, v prípade pravidelných ciest využívajte predplatné lístky. Pokiaľ je nevyhnutné kupovať si lístok u vodiča, využite bezkontaktnú platbu, ak to dopravca umožňuje.
- ✿ Usilujte sa cestovať v čase mimo špičky.
- ✿ Na zastávkach udržiavajte čo najväčší odstup od ostatných ľudí.
- ✿ V uzavretých priestoroch autobusových a železničných staníc sa zdržiavajte len na nevyhnutný čas.
- ✿ Nezabúdajte, že vo vozidlách verejnej dopravy je povinné nosiť respirátor, čiže v MHD, ale aj v prímestských a diaľkových autobusoch a vo vlakoch.
- ✿ Usilujte sa čo najmenej dotýkať povrchov vnútri vozidiel. Usádzajte sa čo najďalej od iných pasažierov.
- ✿ Nie je vhodné rozprávať sa so spolucestujúcimi, ktorí s vami nežijú v spoločnej domácnosti.
- ✿ Minimalizujte čas strávený vo vozidle MHD, napríklad vystúpte skôr.
- ✿ Najmä na kratších vzdialenostiach nejedzte a nepite. V prípade dlhších ciest si pred občerštením dezinfikujte ruky. Respirátor si nasadte ihneď po tom, ako dojete či dopijete.

Pobyt na pracovisku

- ✱ V čase nepriaznivej epidemickej situácie by ste mali byť osobne na pracovisku iba v prípade, ak povaha vašej práce neumožňuje prácu z domu.
- ✱ V žiadnom prípade nechodte na pracovisko po rizikovitom kontakte či s akýmkoľvek príznakmi akútneho respiračného ochorenia.
- ✱ Ak sa u vás objavia príznaky, až keď ste v práci, okamžite o tom informujte nadriadeného a izolujte sa od kolegov či klientov.
- ✱ Ak nemôžete byť na pracovisku či v kancelárii sami, majte v spoločnosti kolegov správne nasadený respirátor a majte dostatočné rozstupy, ak to priestor dovoľuje. Respirátor si nesnímajte na miestach, kde je zvýšený pohyb osôb (napríklad chodby, toalety, kuchynka).
- ✱ Používanie výťahov obmedzte v maximálnej možnej miere. Odporúčame, aby sa kapacita výťahov znížila aspoň na štvrtinu maximálne povoleného počtu osôb.
- ✱ V najvyššej možnej miere obmedzte fyzický kontakt s klientmi alebo spolupracovníkmi (porady, konferencie), napríklad využívaním online techniky alebo telefonickej komunikácie.
- ✱ Na poradiach, ktoré prebiehajú prezenčne, by sa mali zúčastňovať iba tie osoby, ktorých prítomnosť je nevyhnutná.
- ✱ Vyhýbajte sa miestam, kde dochádza k nadbytočnému zhromažďovaniu pracovníkov v spoločných priestoroch.
- ✱ Nestravujte sa spoločne v kuchynke, kantine, jedálni alebo v inom priestore.
- ✱ Často a dôkladne vetrajte. Pri vstupe do miestnosti odporúčame otvoriť okná aspoň na 15 minút, a to najmä vtedy, keď sa tam predtým zdržiavalo viacero ľudí.
- ✱ Nevstupujte do osobnej zóny kolegov a nedotýkajte sa predmetov (myš, klávesnica, písacie či kancelárske potreby, iné pracovné nástroje), ktoré používajú iné osoby. Dbajte na dezinfekciu dotýkových a často používaných plôch.
- ✱ Nepodceňujte častú a dôkladnú hygienu rúk.

Služobná cesta

- ✱ Pracovné cesty vykonávajte iba v prípadoch, keď je vaša osobná účasť skutočne nevyhnutná. Vždy uprednostňujte komunikáciu na diaľku.
- ✱ Prestávky počas cesty si robte na málo frekventovaných miestach a vyhnite sa kontaktu s inými ľuďmi.
- ✱ Ak musíte prenocovať v hoteli alebo v ubytovni, overte si, či prevádzkovateľ nevystavuje hostí zbytočnému riziku, dodržiava protiepidemické opatrenia a zvýšil hygienický štandard.
- ✱ Mimo izby, v ktorej ste ubytovaní, majte vždy riadne nasadené rúško alebo respirátor.
- ✱ Obmedzte kontakt s plochami, ktorých sa dotýka väčší počet ľudí; ak sa ich dotknete, čo najskôr si umyte/dezinfikujte ruky.
- ✱ Bežná prevádzka hotelových barov alebo reštaurácií je zakázaná, nezdržiavajte sa v týchto priestoroch. Občerstvenie konzumujte v izbe.
- ✱ Nevyužívajte doplnkové služby hotelov, pri ktorých môžete prichádzať do kontaktu s ďalšími ľuďmi. V akýchkoľvek spoločných priestoroch hotela tráviť iba nevyhnutný čas.
- ✱ Namiesto výťahov radšej choďte po schodoch, resp. nenastupujte do výťahu s cudzími osobami.

Text: Úrad verejného zdravotníctva SR

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Michal Michalčák
psychológ brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen

Ako sa vyrovnať s rokom pandémie

Keď sme sa v marci 2020 prvýkrát stretli s pojmom pandémie Covid-19, nikto z nás si neuvedomoval, aký iný bude svet o rok neskôr, akú daň si pandémia vyžiadala. Obmedzenia pohybu, zrušené rekreácie a dovolenky, ale aj ekonomické a sociálne dôsledky. Pandémia ukrytá pod rúškom Covidu-19, pandémia duševného zdravia spôsobená stratou práce, sociálnou izoláciou, chorobou či stratou blízkych. Pandémia, ktorú nevidíme, ale cítime ju každým dňom, odkedy ráno vstaneme, až kým si večer ideme ľahnúť, alebo aj naopak, keď zrazu musíme byť v práci často aj v noci.

Ako zvládať stále pokračujúcu pandemickú situáciu? Predovšetkým je dôležité si uvedomiť, že nikto nie je imúnny voči stresu. A keď si toto pripustíme, môžeme hľadať a identifikovať oblasti, kde máme možnosť robiť postupné malé zmeny. Často sa trápime, keď sa nám nedarí naplniť naše ciele, no pritom stačí zvoliť si tie menšie a jednoduchšie, napríklad ísť sa prejsť, zahrať si s rodinou človeče alebo len tak sledovať západ slnka. Ciele, ktoré sú ľahko naplniteľné, no práve malé dennodenné úspechy sú to, čo nás posúva ďalej a tvorí nám cestu k našim väčším a vzdialenejším cieľom.

Pandémia sa ešte neskončila, no všetko sa raz skončí a zase sa vrátíme do starých koláji. No mali by sme začať myslieť na to, že tie staré kolaje, do ktorých sa budeme vracieť, budú vlastne úplne nové. Tak ako sme si ťažko zvykali byť doma, tak ťažko si môžeme začať zvykať ráno vstávať do práce či vôbec pracovať. Možno zmeníme spôsob života aj hodnotový rebríček a začneme vidieť nový zmysel prežitého. Zmysel, že všetko, čo sa deje, nás niekam posúva, tvaruje, že raz budeme našim deťom a vnúčatám rozprávať, ako sme bojovali s pandemiou a spoločným úsilím, sebaobetou a pomáhaním jeden druhému sme to zvládli. Možno v učive budúceho dejepisu s rokmi 2020 a 2021 sa bude viac písať o veľkých aj malých každodenných hrdinstvách a ľudskej spolupatričnosti. Budeme hovoriť o úcte, ktorý nám pandémia vystavila, psychickom, fyzickom, spoločenskom i ekonomickom.

Vydržme a prežime ťažké obdobie s úctou k sebe aj k iným, nech naša osobná kniha dejepisu je o odvahe, pokore, ohľaduplnosti a veľkej zodpovednosti.

Partizáni na Slovensku

Prvé pokusy o uplatnenie partizánskeho spôsobu boja sa na Slovensku objavili v roku 1942.

Členov bojovej Jánošíkovskej družiny však v krátkom čase zaistili bezpečnostné orgány.

V priebehu roka 1943 začali na Slovensku pôsobiť nové skupiny, vznikali zárodoky skupiny Sitno či skupín okolo Ľudovíta Kukorelliho a v priebehu zimy 1943 – 1944 aj Viliama Žingora.

v Turci, kde povstalecká armáda v súčinnosti s partizánmi síce nedokázala dobyť späť strategické pozície, ale vďaka bojovému odhodlaniu sa im na dlhší čas podarilo stabilizovať front. Naopak – v komplikovanej situácii sa v dôsledku podcenenia nepriateľa nachádzali povstalecké vojská a partizánske jednotky Vtáčnik a Pavel na hornej Nitre. Okrem slovenských a sovietskych partizánov mimoriadne hrdinstvo preukázali francúzski partizáni.

Mimo povstaleckého územia najpočetnejšie partizánske skupiny pôsobili na východnom Slovensku (Čergov, Slanské vrchy), no významné partizánske sily operovali aj pri hraniciach s Moravou. Zvlášť na východe pôsobiace jednotky zohrali dôležitú rolu pri zachycovaní prislušníkov odzbrojenej Východoslovenskej

V lete 1944 prišlo s blížiacim sa frontom k masívnemu rozmachu partizánskych skupín, ktoré okolo seba začali vytvárať sovietske organizátorské výsadky. Súčasne sa zvyšovala ich aktivita najmä pri diverznej činnosti, na čo vláda reagovala vyhlásením štatária a vyslaním jednotiek armády na prečesanie viacerých horských oblastí Slovenska. Situáciu so znepokojením sledovali aj nemecké miesta. Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa stav radikálne zmenil. Viaceré partizánske jednotky začali pri obrane povstaleckého územia poskytovať súčinnosť armáde, iné vykonávali svoje úlohy obvyklým spôsobom, t. j. najmä sabotážnymi a diverznými útokmi či bojom v tyle nepriateľa. Už prvé dni po vypuknutí SNP ukázali potrebu koordinácie partizánskej činnosti s jednotkami povstaleckej armády. Na základe tejto potreby vznikol pri veliteľstve armády partizánsky referát, ktorého úlohou bolo riadenie činnosti partizánov, zabezpečenie koordinácie s bojovými úlohami armády či starostlivosť o zásobovanie. Keďže viacerí partizánski velitelia sa odmietli podriaďovať autorite tohto úradu, v polovici septembra 1944 bol zriadený Hlavný štáb partizánskych oddielov na Slovensku, na čele ktorého stál Karol Šmidke.

Kým na niektorých miestach partizánske jednotky situácii brániacich sa povstaleckých jednotiek príliš nepomohli, inde mali spoločné bojové akcie úspech. Najväčším z nich bol protiútok povstaleckých vojakov a partizánov na Telgárt začiatkom septembra 1944, počas ktorého dokázali nielen obsadiť samotnú obec, ale aj z vojenského hľadiska dôležité okolité dominanty. Partizánske jednotky sa v počiatočnej fáze Povstania vyznamenali aj pri obrane podtatranskej oblasti, pri bojoch v Turci a na iných miestach. Mimoriadne urputných bojov sa zúčastnili 1. čs. partizánska brigáda J. V. Stalina, 2. čs. partizánska brigáda M. R. Štefánika a brigáda Jánošík

armády, čo umožnilo rýchly nárast početného stavu partizánov. Činnosť týchto skupín sa zameriavala najmä na ničenie dopravných komunikácií, čím sťažovali prísun nemeckých posíl a zásob na front a na prepady jednotiek. Okrem toho zisťovali aj presuny či rozmiestnenie nepriateľských jednotiek. Ich činnosť koordinoval v prospech postupu Červenej armády Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia. Jednotky pôsobiace na západe Slovenska okrem diverznej činnosti na našom území prenikali aj do protektorátu, kde sa usilovali znepokojovať okupačné úrady.

Po nasadení nemeckých posíl v polovici októbra 1944 sa nemecký tlak na povstaleckých frontoch zintenzívnil. Povstalci museli pod tlakom nemeckých síl prakticky stále ustupovať a koncom októbra 1944 veliteľ povstaleckých síl gen. Rudolf Viest vydal rozkaz prejsť na partizánsky spôsob boja. Nemecké jednotky s takouto alternatívou počítali a pripravovali sa na ňu. Prijaté opatrenia sa zameriavali najmä na zamedzenie odchodu bývalých povstaleckých vojakov a partizánov na východ smerom k frontu, protipartizánske operácie v hornatých oblastiach a zajatie čo najväčšieho počtu ozbrojencov. Skupiny vojakov a partizánov tak v priebehu zimy čelili najmä úlohám súvisiacim so starostlivosťou o vlastné prežitie, obranu vytypovaných horských oblastí v Nízkych Tatrách, na Poľane, v pohoriach Vtáčnika, Trábeča, Bielych Karpát a inde. S približujúcim sa frontom sa úsilie partizánov začalo sústreďovať na pomoc blížiacim sa jednotkám Červenej armády a prechod frontu. Súčasťou dejín partizánskeho hnutia na Slovensku sú, bohužiaľ, aj závažné zločiny a dokonca masové vraždy, ktorých sa niektorí demoralizovaní partizáni či skupiny dopustili.

Text: Matej Medvecký
Vojenský historický ústav Bratislava

Odznak Československý partizán

Do zbierok vtedajšieho Dukelského múzea bol odznak Československý partizán získaný 15. novembra 1972 darom od Petra Stebilu, ktorý bol členom sovietskeho partizánskeho oddielu Sergej, pôsobiaceho na území východného Slovenska v okolí Sniny, Humenného a Medzilaboriec od 1. augusta 1944.

V priebehu druhej svetovej vojny sa nemecká armáda musela v okupovaných krajinách vyrovnávať s odbojou, záškodníckou, no najmä partizánskou činnosťou. Výnimkou v tomto smere nebolo ani územie niekdajšieho Československa, no najmä Slovenska.

Aj pre Sovietov či Francúzov

Nemecká branná moc na silnejúcu partizánsku činnosť reagovala dovtedy nevídanou vojenskou silou a najmä brutalitou. Svedčia o tom viaceré vyražené a vypálené obce (Lidice, Ležáky, Kľak, Ostrý Grúň, Kalište, Tokajík, Brusnica a i.). Ani tieto represálie však partizánsku činnosť nezastavili, práve naopak. Do radov partizánskych skupín vstupovalo čoraz viac ľudí odhodlaných postaviť sa Nemcom so zbraňou v ruke.

Viacerí príslušníci jednotlivých partizánskych jednotiek boli síce už v priebehu roka 1945 vyznamenávaní Československým vojnovým krížom 1939, resp. medailou Za chrabrosť pred nepriateľom, ale po skončení vojny cítili československí vládni predstavitelia potrebu zriadiť pre nich špeciálne vyznamenanie pamätného charakteru, slúžiace na ocenenie ich zásluh. Napokon sa tak stalo v roku 1946, keď bol vládnym nariadením č. 621 z 9. augusta 1946 zverejneným vo vyhláske ministra národnej obrany č. 1723 z 20. augusta 1946 zriadený pamätný odznak československého partizána.

Bol primárne určený pre všetkých československých partizánov ako pripomienka ich boja za oslobodenie. Odznakom však mohli byť vyznamenávaní aj cudzí štátni príslušníci, ktorí boli súčasťou partizánskych jednotiek na čs. území (išlo najmä o francúzskych a sovietskych partizánov). Odznak bol po splnení pomerne prísnych podmienok svojim oprávneným držiteľom jednorazovo, doživotne a bezodplatne udeľovaný ministrom národnej obrany spolu s udeľujúcim dekrétom vo formáte A4. V ňom bolo uvedené meno a prípadná hodnosť vyznamenaneho, názov partizánskej jednotky, názov a číslo vyznamenania spolu s jeho grafickým znázornením formou podtlače, dátum a miesto jeho udelenia spolu s pečiatkou a podpisom ministra národnej obrany.

Odznak „in natura“

Po smrti oprávneného držiteľa ostával odznak v pietnej úschove jeho rodiny, ktorej príslušníci ho však nesmeli no-

siť, pričom rovnaká podmienka platila aj v prípade odznakov udelených in memoriam. Oprávneným držiteľom bol odznak odovzdávaný v dvoch veľkostiach, konkrétne s priemerom 50 mm a 25 mm. Veľký odznak bol pritom určený na nosenie na rovnošate, kde sa upevňoval na pravej strane nad náprsným vreckom (tento odznak sa však nosil aj na civilnom odev), malý odznak umiestnený na ihle bol určený výhradne na civilný odev, kde sa nosil pripnutý na ľavej klope saka, resp. kabáta. K tomuto odznaku nebola nikdy oficiálne zriadená žiadna stuha a ani náprsná stužka, a teda podľa predpisu musel byť vždy nosený iba vo forme „in natura“. Autorom výtvarného návrhu odznaku bol akademický sochár profesor Josef Malejovský. Jeho výroba v obidvoch veľkostiach prebiehala predovšetkým v Kremnickej mincovni. Všetky záležitosti spojené s odznakom spravovalo Ministerstvo národnej obrany Československej republiky.

Hviezda z bronzu

Samotný odznak sa razil z bronzu, pričom v niektorých prípadoch bol patinovaný do matnej striebornej farby. Mal tvar päťramennej hviezdy, ktorá bola obkolesená vencom vytvoreným z lipových ratolestí prevesených cez jej pravé vrchné rameno, čo znamená, že všetky jej ostatné ramená veniec akoby prekryvali. V centrálnej časti averznej strany odznaku dominovala reliéfnym spôsobom znázornená štylizovaná postava pohybujúceho sa bojovníka – partizána, odetého v zimnom kabáte s kožušinovou čapicou na hlave (ušiankou) a držiaceho v oboch rukách sovietsky samopal (pravdepodobne PPŠ-41), ktorého hlaveň bola namierená smerom k pravému vrchnému ramenu hviezdy.

Nad pravou rukou postavy partizána bol na ploche ľavého vrchného ramena hviezdy a po obvode lipového venca reliéfnym spôsobom veľkými písmenami uvedený dvojriadkový nápis ČS./PARTYZÁN (ČS. v ramene hviezdy a PARTYZÁN po obvode venca). Reverzná strana odznaku bola hladká, bez výtvarného spracovania, pričom sa tu nachádzal závit s upevňovacou kruhovou maticou slúžiaci na upevnenie odznaku k rovnošate.

Text: Mgr. Peter Holík
Vojenský historický ústav – VHM
múz. oddelenie Svidník
Foto: VHM

Spolu to zvládneme

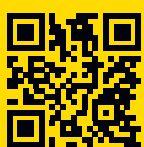

Foto: Jakub Neubauer